

RMr. ①.

431.

318 K 800-

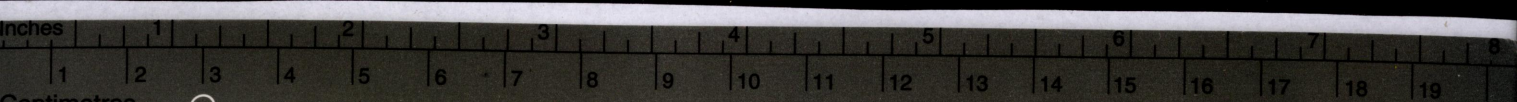
In sextus Bibliotheca V. Con:
D. 1797

1797

ara 700, Rov

Pransching 19/6 912

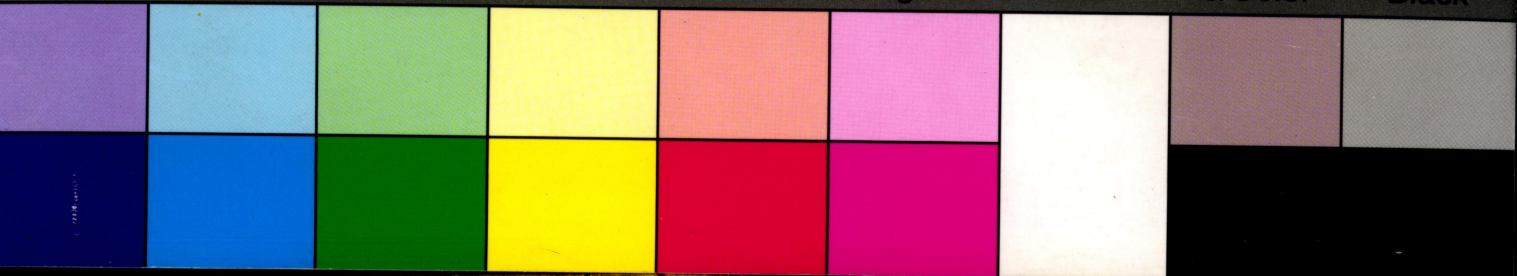
Scab' I. 205 - 2
estnka' peldany oomere
tis ex a peldany teljes

TIFFEN® Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

AZ TEST
KORNYVL VA-
LO HET IRGAL,

MASSAGNAC CHELE

Contu kedetiröl.

Mellyeknee gyakorlatsat aianlya
minden keresztyn atyafiamac.

PEECHILVKACH.

17 47.
lüetec hozzam atyammac aldotti, ehesz-
tem, szomiuhoztam, szarandoc uoltam,
mezetelen, beteg, fogoly, es halot, es az
én kifüedimbe meg könyebetettetec euge-
met, Matb: 25.

Nyomtattatot Nagy
Szombatba, 1598.

A Z T E S T
K O R N Y V L V A -
L O H E T I R G A L ,

MASSAGNAC CHELE

Contu kedetiröl.

Mellyeknee gyakorlasat aianlya
minden kereszttyen atyafianac.

P E E C H I L V K A C H .

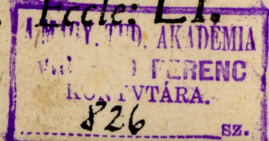
17 47.
lüetec hozzam attyamnac aldotti, ehesz-
tem, szomiuhoztam, szarandoc uoltam,
mezetelen, beteg, fogoly, es halot, es az
en kisedimbe meg könyebetettetec euge-
met, Matb: 25.

N y o m t a t t a t o t N a g y
S z ö m b a t b a , 1 5 9 8 .

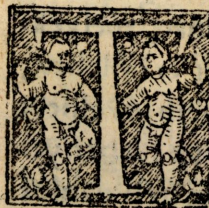
Kegyelemnec, es irgalmassag-
nac anya Maria, oltalmaz ba-
lalunkba az ellenségtől.

Chelekedgyetec munkatokat
midőn idcie vagyon, es erde-
met meg adgya nektec az ű i-
deiebe. Eccl. LI.

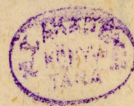

A Z BOCHVLE-
TÉS, ES TISZTELE-
TES EGYHAZI FERFIV-
nac, loo Balasnac, Pülsi Apaturnac, az Es-
stergams egyházban ualastot Nitrai Eszter-
restnec, es szerzetes Canonoknac, Isteniül
mindez két életnec nevedeken seget
keuanya Peechi Lukach, minden
iokkal meg adatni.

ALAM TALALKOZ-
nac nemelyec, kie ez he-
testi irgalmassagrol va-
lo kisedet intest, nem ke-
dic iouallani, miuel hog-
lokaknac kedutec szakadast tamast, es
izetelenseget, de ugy gonddolom, hog el-
túrhető, miuel hogy oly időben akat-
tunc, melyről az mi vrunc bizonyosan
iüendöle, hogy az alnoksag szapor od-
nec, de az szeretet meg hidegednec, az
éberec között: mert latyuc minden ne me-

1101

(:) 2

zet-

zetleg, es rendbeli emberekbe menire
országolyon, magához fölötteb ualo
szeretec, másnac meg veteseuel, fős
uenyfegeuel, dölfős maga mutatasaual,
kegyetlenseggel, es irgalmatlanseggal:
ki ki mind maga hasznara igyekezic,
masra sem gondgya, es tekintete nem
léuën, mindnyaián kaszdagsag szapo
retasba, iol, es hamissan ualo gutesben,
vég es mód nekül izzadnac, melyek
kel az vtan, minden feslet erkölchre,
dölfösslegre, es pompara nem iol élneç,
azomban hatra hagyuan az szegenye
ket, kiker egyebec elöt fölötteb aianlot
mi nekünc az vr Christus. Az kuldo
soknac taborat lathatyuc, kic az kaszda
goknac fris lakodalmokban, hazoc es
löt heuernec, amaz Lazar kent, nagob
irgalmassagot erezuen az ebektül, es
oktalan allatoktül, hogy sem az embe
rektül. Az ehezoc kialtnac, es chac né

senki

senki halgatya meg őket: Az mezetes
lenec faznac, keuesen mutatnac irgal
massagot. Az betegesec panasz olkod
nac, chac alég találkozi cigaszralo: az
szarandokoc hazaioktul tauul leuën,
vagy az hadnac nehezsegetul, auagy az
hitnec haborgatasaual ki üzeteteket,
chac alég fogadgya be valaki: ha penig
be fogattatnac, azontul meg vtaltat
nac, chufoltatnac, gytilöltetnec, szoron
gattatnac, meg nyomorettatnac: Es ró
uideden, mindenec tellyesec emberte
lenseggel, lstentelenseggel, irgalmatlan
haylekba be nem fogadassal, kegyelmec
lenseggel, noha az szeretec, keduessleg,
es szerelem, irgalmassag, igaz iceli le
gyenec, az kerestyenség, melyec va
lakinel nem talaltatnac, heiba diche
kednec ez neuezetekcel: miuel hogy
Christus vrunknac vezetec neuetül
keresteyneknec, az az, meg kenetek.

(:)

nec

nec hiuattatnac, bizonyara szükleges,
hog minden neuec, melyec ez iget ma-
gyarazzac (kerestyen) bennanc ugy
lattassanac belleges ki nilatkozassal len-
ni, hogy hamissan keresztienek nec ne-
neueztelstünc: mert akarmi letel szeret
valo dologis, nem az neütül letzen, ha-
nem az alatta ualo természetül, midön
alkolmatos neünc ieczeseuel, az ki ie-
lentetic: peldat vehetünc erröl: hogy
ha a fának, auagy kö szálnac adna va-
laki az ember nec neuezetit, köuetkezo-
neke azért, hogy a fiatal, es a kö ember
legyen? bizonyara nem, szükseg azért,
hog először legyen az ember, es az ut-
tan természetühez valo egyenlő neuec
hiuattassac: de meg sem oly neuel, mely
chac valami hasonlatossagat viselye az
alatta valo dolognac, mely chac muto-
gatyá az igazat, vgy mint, ha valaki a
faragot kepet ember nec neuezze, auagy
lonac

lonac, az lo kepet, hanem hogy vala-
mi igazan, es tulaydonossan neuezetet
vehessen maganac, tökelleres, es bizony-
yos neuezetit, az természet meg mus-
tattyá. Hapenig valamit hoz elő, az
emberi mester legnec rendi, rezen, mar-
uany köuön, auagy egyeb szin ala ve-
tet allaton igyekezic meczessel, auagy fe-
stekcel köuetni, bizonyara szükseg az
szin ala vetet allatnac miuoltabol neue-
zetet venni. Annakokaert az kie mago-
kat keresztienek nec neueziec, illic elő-
ször, hogy azoc legyenec, az mit az ű ne-
uec keuan, az utan, azt az neuezetet, ug-
szabiác magokhoz. Mint ha valaki az i-
gaz embert, az fabol ki faragtatot em-
bertül meg akaüan valasztani, keuant-
tic mind az kettő nec tulaydonosagabol,
azt chelekedni, egiket okos allatnac ne-
uezuen, es olynac, ki itiletet tehet, az ma-
likat, mely chac köueteskeppen vette

föl legyen az emberi színt, es kepet. Nem
külömben az igaz keresztény embert at
tul az ki chac kepet, es színt uifeli az
keresztény ébernek, ez het testi irgalmassa
goknac gakorlasabol meg ualalthat yuc.

De en ez irasba minden kereszténye
aianlom főkeppen, az het testi irgalmassa
goknac chelekedetit. Intuen, hogy i
gyekezzec, minden keresztény azokat,
az itelő biro merőnecc serpenőiebe rak
ni, mely meg itt ez vilagon vagyon,
hosszanc haiol irgalmassaggal, de hol
tunc vtan nem, hanem tellyes leszen i
gazsaggal: mert ha szabadsagunkat
nezzü: az magas keresztfa, v gá mer te ke
len, az meg valto lesus teste nec: melyet
szükleg nekünc szemlelnünc, az meg
nyomorodot testü atyank fiaiba: iob
agan süg vala az irgalmassag, bal részé
az igazsag, es noha az igazsag haylan
do volna meg nyomalára az irgalmassa
gagnac, de az artatlan irgalmas barany,

meg nyoma, példatis ada hogy irgal
mas, mert egyiket iduözete, es hogy
igaz, mert az malkat karhozatra ere
late, az mellette függő bünöknek,
de az vto'so napon, nag tekintet le
szen az igazsagra, miuel hogy az irgal
massagnac ott hele nem talaltatic, ha
nem valamit rakot valaki az itelő bi
ronac fő fundamentomnac serpenőie
be, 1 Cor: 3. boytoriant, szalmat, poly
uat, es hituan korót, draga kőueket, es
züstöt, aranyat, ott talalya, mert vala
kincc epetele, melyet epetet főn ma
rad, beret, es fizetelet veszi, miuel hog
io chelekedeteket epetet, az fundamen
tomon, aranyat, ezüstöt, draga kőue
ket, de az ki azon fundamentomon gar
le bünököt, fat, szenat, polyuat epetet
föl, mind az által, az fundamentomere
iduözül, de ug mint tüz által. Touaba me
gis örökce valo tüzzel fenegetnec, az
(:) 5

ű tüzec örökce meg nem alufzic, es fer
gec meg nem hal, azt mondgya az pro
pheta, *Esa: 66.* azért igen felő az mi e
letűnc, mondhattya valaki: az Istenete
nekrűl montac azt, nem én felőlem, ki
noha bűnös vagyoc, hazaffag törő,
chalard, vsuras, ragadozo, hitelze
get, hamis, de mégis fundamentomom
az Christus, keresztyn vagyoc, meg ke
restelkettem, szegeneknec beű alamo
na ofztoia, es egyebio chelekedeteknec
vegezőie, es azért az tüz által meg tis
stuloc, es az fundamentomért el nem
veszec: de én is meg kerdem, ki vagy?
kerstyn vagyoc azt feleled: Am leg az?
mi vagy egyeb? Ragadozo, parazna,
vsuras, es mindenec, kikerűl szent Pal
azt mondgya, hogy valakic effeleket
chelekesznec, az Isten orszagat nem
biriac, *Gal: 5.* Bizonyara ha effelektűl
meg nem szűnöl, ezekért panitenciat
nem tartas, Isten orszagat remelledē.

Nem gondolom, hogy meg nyered,
miuel hog az kic ezeket miuelic, es meg
nem szűnec azt nem birhatyac, az tüz
altalis, fenki nem iduözűl, valakic erre
az fundamentomra, tisztalansagot, I
sten karomlast, Istenelenseget, bűba
iolast, vsurat, chalardfagot, hamis ef
kűest epet, mint ha ezec, fac, boytoria
noc, szena, es polyuac volnanac, hanem
az gyarlo bűnösöc, kic ez el mulando
meg engetteter dolgokhoz szeretetes
ket ielentic, nem hogy azokat az Chris
tusnal főllyeb böchűllenec, hanem
hogy bankodnac azoknac valtozasan,
es el vesztelsen, es föl nem neznec szűn
telen, az égeknek kaszdagfagira, azért
affele idő szerent valo dolgoknac sze
reteti egni fog, es űk iduözűlnec, az
tökelleres fundamentomon leuen, kit
mégis inkább szeret, ez el mulandosag
nal: de az meg tiltot vetkec, melyekről
szol.

szollec az fundamentomra soha nem
érkezec, oda sem férnec, es azért, a-
zoknac chelekedői, bennec heuerői, ö-
rökce el vesznec, *Augustinus in Psalm:*
LXXX. bár minden iofzagat ki o-
togaffais az szegenyeknek. Azert igaz
hitben iol gluen, ne tarchon, es vony-
on meg uteket kerestyenec ez el hay-
lando, es mulando dolgoknak keuan-
saga az szegenyektül, inkább keduelye-
tec ü bennec az Christust, ki ti nektec
igaz fundamentomotoc, hogy sem ez
vilagi kaszdaglato, hanem munkas-
lodgyatoc ez hét irgalmassagnac, ki
ielenteseuel, meg itt eleuenséggel kö-
nyül vetettetec gyakorlatossággal.

Tudgyatoke az Bölch mit monda
az rest embernek: *Prover: 6.* az hanga-
hoz igazettya ütet: szükseg ez vilaga-
nac nyári ideiben munkalodnunc, es
az hangyaua szorgalmatossan ez irgal-
mal

massagoknak chelekedetit, faratsággal
üzni, mert ha chac heuolkodni, es
enekleni, szökdehelni kezduenc az na-
ri prüchökkel, el iü az tél, az vtolso
itilet, midön az munkalodo hangya-
nac az hiueknec azt mondgyac, lüie-
tec el atyamnac aldotti, vegyetec el az
orszagot, az heuolkodoknak penig, me-
nyetec az örök tüzre &c.

Es szüntelen valahanyszer ez hét io-
chelekedetekről emlekezünc, felyünc
amaz hét ellensegtül, keuelysegtül, főf-
uenysegtül, buiaságtul, haragtul, irig-
segtül, ioraualo restsegtül: mert az el-
ső éretünc palma fat, auagy nadat ada-
vrunc kezében, midön büneinkert fi-
zetne, az mastic vass szegeket, hogy ta-
nulnanc teryet kezzel szolgálni az sze-
genyeknek: tökeletlen koczkat az bu-
iasag: dardat az harag: köteleket az i-
rigyseg: az vtolso penig, az nehez ke-
rest

restfat. Ezzel jelen lesznec, midőn ki
mondgyac az utolsó keduetlen senten
ciat az gonoszoknak, kik el henyeletc
ez jó chelekedeteket, melyec meg val
tottac volna az bűnöket, akkor meg
lattyac az kemény szíűőc, es hitetlenec,
kit vertec által szantalan gonosszago
nac dardáiaual.

Hogy pedig ez irait, neuedalat bo
chatam ki, kedues, es jó egynéhany
dolgaid vittec rea, melyeket jó holo
tod után jelengetni, hogy sem itt el
uen heűsagos dicherettel beredet el
venned, hanem igyekezzel minden te
herlegeddel, az Anyaszentegyhazat
neuelni, jó példauual, tanetással, es mind
lelki, es testi jóuaidat, az Istennel ri
stesszere, es felebaratodnac előmenes
tíre tereteni, hogy vegtere vigan hal
hassad amaz belzedet, miért hogy hiű
voldal

voldal az keuesen, sokra bizlac tegedet,
meny be az en örömdömbec: kire Isten
segelyen tegedet, velűnc egyetems
be. Költ Nagy Szombarta,
szent Mihaly hauanac első
napian, 1598.

AZ

**AZ TESTI
HET IRGAL-
MASSAGOKNAC**
*gyakorlasara valo kif-
ded intes.*

Z IRGALMAS-
sag melyel ember egmas-
nac nyomorusagan izana-
kodic, es rayta valo kö-
nyörületteliegre hogy vele iot cheles
kedgyec, nemikeppen vgyan keszeret-
tetic, fölötte böchületes ioszagos che-
lekedet, mellyet senki soha meltosaga
szerent elegge nem dicherhet.

Első dicheretet találhatunc, es ta-
pastalhatunc benne, hogy az Istenec
vgyan tulaidonanac hiuattassac, az em-
bereketis, kic azt magokban fogadgac,
az

AZ TESTI

az Istenhez igen hasonlatosoka tegye. En vagyok (vgy mond az Isten maga felől) *Deut: 5.* az te vrad Istened, irgalmassagot chelekeduen soc ezeriglé az kie szeretnec engemet. Ezen is ers kölchök nec soc iecző igeit szedi ő sz ue Moises, midőn segetsegül huta az Isten: *Exod: 34.* Vrakodo vr, irgalmas, es kegyelmes Isten, nagy rúrhet ő es beűseges irgalmassaggal, bizonyos, es igaz, ki meg őrződ irgalmassagodat soc ezeriglen, ki el veszed az bünt, gonofsagot, es alnokfagot. Dauidis imi gyen enekel: *P/al: 144.* Az vrnac irgalmassaga minden ű chelekedete fő löt vagyon. Tudom azt mondgya Ionas propheta, hogy te kegyelmes, irgalmas, el szenuedő Isten vag, *Ionæ 4.* sokafagos irgalmassagod, meg bochatuá az gonofsagot: Salomon penig így szolla.

HET IRGALMASSAGOKROL.

szolla. Az vrnac irgalmassaga minden testen vagyon. Vrunkis az Euangeli omban int, legyetec irgalmatoc, mint az ti attyatoc hogy irgalmas, *Luc: 6.* Szent Palis, *Rom: 14.* kerlec titeket az Istenec irgalmassagert: Szent Iakab touabba, *Iac: 5.* Földotte irgalmas vgy anond az vr, es szanakodo. Az Anya szente ghazis azt enekli: Te vag Isten, kinec tulaidona mindenkor az irgalmassag, es meg bochatas.

Egyeb nemely tulaidonsagi az Istenec, reytekbe, es fedezue uannac: de az irgalmassag niluan talaltatic, vgy hogy meltan szollyon sz: Dauid felöle imi gyen, *P/al: 193.* Valameni magassaga uagyon az egek nec az föld földöt, añal nagob az Istenec irgalmassaga azokhoz kie felic ütet. Ki tagadhattya ez nagy nomorusagnac, mint, seminec leni.

AZ TESTI

az az, vgyan semikeppen nem lenni, so-
hult nemis talaltatni: ezt az nyomoru-
sagot el veue az Isten előszőr, semiből
teremptuen az embert: de minemüuen
es mely nagyon terempte ütet: valame-
nire kissebbe teue az Angaloknál ütet,
dichóseggel, es tistefleggel meg koros-
naza ütet, minden kezei alkomanin fö-
libe helhezete ütet, mindeneket labai
alla vetuen: *Pfal: 8.* Lako helül para-
dichomot ada neki, minden gyönyö-
rüsegeknek, es kedueknek helet: melybé
(hog sz: Gergellel szollyac) *14. moral.*
vgy vala rendeltetet, es tetetet, hog ha
az ü teremptóiehez valo engedelmét
az szeretetnek köteleuel magához szo-
retotta volna, menyországban az An-
gyaloknak hazaiában, minden testi ha-
lal nekül be mehetet volna: ki nem lat-
tya azért itt az Isten io voltanac, es ir-
gal-

HET IRGALMASSAGOK: 3

galmassaganac nagó kaszdaglagat: Va-
la az ember az liten abrazattýara tes-
remptetue, örökce valoua lehendó, es
halhatatlanua, semí nyomorusag ala né-
vettetet, hanem boldog, es aldor, min-
den halalnac kószbeuetese nekül meny-
országgra rendeltetet. De ü midön tis-
tisteflegbe volna nem érte, az Isten pa-
rancholattýat meg szeplóseuen, le-
sec az boldog állapotbul, az eredendó
igazsagot el veszte, elis változtata azt
az dichóseget, az szena éüó oktalan al-
latnac hasonlatosságará lépuen: De
megis az Istennek veghetetlen irgal-
massága, mellyel eczer kórnyúl uette
vala, el nem hagyta ütet: az vetec vtan,
nem mingdyarast szorongata az em-
bert, melto büntetésekkel, hanem meg-
elegedec hogy ütet paradichomból ki-
vetne, ez egész világ kerekseget, vgy
A 3 mint

A Z T E S T I

mint vranac, es kiralyanac lako helül engedé. Nem nagy lehetete paug az lstenec irgalmassaga az emberhez, hog okossagat, m. llyel mind maganac az ember tanachot adhatna, es egyebeken birodalmat viselhetne, el nem veue ü tüle?

Valami azért ég alat, es az egben talaltac, mind az embernek hasznara adattattanac, az lstenec veghetetlen nagy irgalmassagabol. Mert az vrnac irgalmassagual telyes az föld, *Psal: 119.* Az mezóknec gyümölcshót adot, sok fele barom oktalán allator, az hegyeknek szölö feieket, az erdóknec külömb fele fákat, ezerni ezer vadakcal meg kaszdagetuan, az földnec belső részeit köuekcel, es draga erczekcel, aranyal, ezüsttel kaszdagetotta: Az vrnac irgalmassagual rakuac az vizec, es tengerec,

H E T I R G A L M A S S A G O K : 4

gerec, melyekkel élünc hatozuan külömbfele marhacnac hozafaban nagy melze orszagokbol, es tartománokbol: Folyo vizec, m. llyec meg az mezóketis asztattyac, es tartományokat határoz nac: Tó vizec, melyec köuer, es draga halakcal beuelkednec: Kut feiec, melyec nem chac itatra, es mosogatafra, ha nem gyönyörűsegre, es mulatafra keuanatosoc.

Az vrnac irgalmassagual telyes az leuegő ég, melyel lelket veszünc, mely az ü gyenge, vekony, es althatosagual vilagossagot véuen, külömböző, es szepleges ekeffegyet mutattya ez vilagnac, melyet soc szazfelenemü madarac szellel által röbdözie, etelre, es kedünkre gönyörűsegefec, melyet valamenire kétféle veruen, gyenge szelet indet, heusegünket hieusetuen: neha

A 4 vastag

A Z T E S T I

vastag szelec tamadnac hajozafra al,
kolmatoflac, neha az termelzet ercie,
böl őszue vonyatot főlyhőkkel meg
rakozic, hog az vetemenec szep esők
kel meghintetteffenec, es aizzaflanac.

Az vrnac irgalmassagauaal telyes
az tűz, kinec ű helheztetefe igen mesze
tetetic az bölchektul, chac szomszedul
az holdhoz, mind az által az vrnac io
volta őszue elegyetette űtet az földnec
es kőueknec reszeiuelis, vgy hog az me
legetefnec gyakorlafara, vilagosetafra,
étel főzetre, vassaknac mester formala
fara elhesűnc ű vele.

Es ha az főlső dolgokat meg te
kentyuc: Az vrnac irgalmassagauaal
rakua az eg: mert ki nem erti hogy az
főlső egkenec ű chelekedetec az embes
ri életnec gyakorlafara mertekleteffen
teremptettenec: Terempte (vgy mond
Moio

HET IRGALMASSAGOKROL. 5
Moises) Gen: 1. Két vilagoseto allatot
az lsten, egyet őregbet, mely birna az
napi idő folyast, mast kissebbet, mely
vezerlene az eiet. Az fenyenap azert
őrökce valo folyalauaal, es az estendő
kerületeknec, igyenetlen közbe vetefe
uel föl tamaduan, napot hoz munkara,
el nyugoduan, eiet szerez nyugodalom-
ra: meszeb tauozuan, telet chenai, kő
zelb iaruluan nyarat hoz visza, az ta
uast, es őszü időtis ezen el tauozással,
es visza teressel, meg hozza. Mely neg
időknec változasúaal, az teli hauakcal,
es nedueffegekkel, gyümölchözefre,
kőuereszic az föld: az tauasznaac merte
kleteffegeuel viragokkal, az gyümöl
chőkneec remensegeuel, az mezők, es
munkas földec ekesűnec: az nyari me
legseggel, az gyümölchóc, földi veter
menyec, tőkellates meg eresfre hozat

rarnac. Az ősi büféggel penig ele-
tünknek taplalására, eles hazunc, min-
denféle eledelkeccel, meg töltetnek. Né-
külömben az eielnecc vezere az hold,
mely fenyenec neuekedeseuel, es fogya-
saual, az holdnapoknac változasit meg-
osztya, es az vak, irtozo sötetsegeket,
midön az nap magat el reyti, fenyesse-
genec szépséges uilagaual, meg nyilat-
koztatya, es ekeffeti, hogy az nyari utas-
kat, hadi uifelesekert, es munkakat, az em-
beret keues munka, es töredelmessé-
gel uegezhessecc. Az többégi chillagoc
azonkeppen mit uegeznec föl kelesek-
kel, es el nyugouasokkal, hanem hogy
bizonyos s'traza allásokkal, az időknec
külömböző alkolmatosságot szolgál-
tatyac az emberet chelekedetinec.

Nag' ielenfégi ezec, az lsten irgalmas-
saganac, mely ez egefs vilagra ki ara-
dot, melyektul meg az mi eleinknec

vetkec vtanis, nem akara az lsten meg-
fosztani, hanem mindenekert mint az tes-
remplesnec etedetim, az emberekert
rendeli vala, az emberet burnya, es az-
zokkal élniecc engede.

Az emberi nemzetnec szabadságas-
tul penig, mely az lsten által adatec
meg, mit szolhatunc meltor. Midön
Adamnac, minden maradeki, az enge-
delenségnec effete vtan, el veszuen,
pokolra hanyat homloc menne. Vgy
szerete lsten ez vilagot, hogy az ű eget-
len egy fiat adna, ki az mi testünknek e-
rőtken betegséget magara veuen, *Ioan. 3.*
azt az chapast, es veszedelmet föl epe-
te, es az pokolnac torkabol ki szabadul-
takat, meñorsagba, melynec öröksege-
bül ki üzetettünec uala, tulaydon hala-
laual uifza uiue, melynel michoda lehet
nag'ob, es bizonyosb ielengetese az ű ueg-
hetelc' irgalmassaganac. Bi.

AZ TESTI

Bizonyara igen méltan nevezzi sz: Pal
1 Tim: 3. chudalatos kegyesség titkianac, melyel oly nag' kegyelmességi van
 nac hozzanc kötelezue, hogy azokat
 chac elő beszelleni se tudgyuc. Mert
 mi helen az magos keresztfutul Chris-
 stus vrunc föl emeltetec az földrül,
 mindeneket magához vona, tudni il-
 lic az hitnec predicallasa által ez egész
 vilagon ki hirdettetec, es az emberek
 nec szivekben mint valami mag be uet-
 tetec, minden nemzetsegec, es pogany-
 sagoc, melyec az előt, az temerdec tus-
 datlan sagnac fötetlegeuel környül ve-
 tetue feküsznec vala, az igazsagnac vi-
 laga által, meg nilatkozana, es vilago-
 sodana. De michoda igazsagnac: az
 menyei es Isteni igazsagnac, melyhez
 ez földi tudományoc, mint az nedes-
 uer, az nap fénye ellen, mindeneftül
 meg

HET IRGALMASSÁGOK: 7

meg vakultac uala. Es az igaznac, az
 hamistul, nem chac esmereti adatec ez
 nilagnac, hané malasztis, mely az szent-
 segec mint valami patakoc által, a ki
 folyo fötul, Isten irgalmassagatul beuse-
 gessen ki folya, es arada.

Méltan es igazan neveztetec azért
 az Isten szent Paktul irgalmassagoc at-
 tyana, es irgalmassagban fölötte kasz-
 dag vrnac: nem oknek ülis tulaydo-
 nettyuc ez dichegetec az irgalmassaga-
 nac, hogy ű az Istennek kiualtkeppen
 valo tulaydonfaga, es azért nagy, es
 szépséges ioszag. Masodic szép eke-
 sege vgyan ezen io erkölchnec az irgal-
 malsagnac az elsőbül tamad, mert ho-
 lot az ember, az Istennek abrazatara,
 es kepere teremtetec, niluan ielenetic,
 hogy minden egyeb io erkölchöc köz-
 zül, sem inkab nem illic az emberhez,
 mint

mint az irgalmasság. Es azért, miuel
 hogy egy io erkölch sinchen Istenesb
 ennél, emberfegebb sem lehet, az irgal-
 masságnal. Ezt meg az pogany tudó-
 manyosokis, es bölchec értettec, kic az
 embert tarfolkodo allatnac, es közön-
 feges isért mondgyac születteu nec ten-
 ni, mely tudomant, nem chac Platonac
 tanetuani, Stoicusoc, Peripateticusoc,
 hanem az Epicurusokis oltalmazta-
 nac, kic mindent az io lakasra, es kedü-
 re vontanac: mert ha szükseg keresni
 az kedüszereut ualo gyönyörüfeget,
 chendesseget, heuolko do mulatast, hog
 az élet nec kedüelt eszközi, es alkolma-
 tossági dichertessec, szükseges az irgal-
 masság, mely nec kegyelmességebül eg-
 mas közöt az emberec ezt gyakorhat-
 tyac, es egymashoz mutogattyac. Es
 bizonyara köztünc ualo egymashoz
 ualo

valo emberfegebb indulatunkat, es ma-
 gunc mutatasat, leg először is az terme-
 szet nec hasonlatossága, es közönfegebb
 uolta niluan aianlya. Mert mi lehet in-
 kab közlebb az természethez, mint hog
 azokat szeressüc, kic azon testtel, azon
 inakal, azon tetemekcel, melyekkel mi,
 föl uañac epülue, es öszue ragatua? kic
 azon abraza nac ekeffegeuel fenyesked-
 nec, azó pallyat futyac, azon chelekedes-
 teket miuelic, es gákorlyac, azon uegre
 menendöc, es iutandoc, azon boldogsa-
 grais teremtettenec? Keresznek ül igé-
 igazan noha pogán, de ebbé ez dolog-
 bá fölötte igaz historicus panasolkodic
 egüt: *Plin: lib: 7. hist. nat:* Az eg bokra-
 lan allatoc tulaydon nemekben él nec, ö-
 szue gyüluen penig niluan latyuc ellene-
 uetni, az külömbözök nec. Az oroszlá-
 sene uadság, maga közöt né ellenkedie:
 kigyok.

A Z T E S T Y

kigyoknac fulankia, kigyokat nem fetteget, még az tengeri vadak, es halakis, chac az külömbfele nemec ellen, dühösködne. De az embernecc focnyomorufaga vagyon az embertul. Bizonyara minden kepen az termefzet nec, es okoffagnac ellene vagyon, hog fzeledebbec legyenec ün kösztöc az uadac, hogy sem egymashoz talaltasnac az emberec. Nem oknekül éle azert Elaias prophetais ezzel az intö föl tetetet befzeddel monduan: Midön latod az mezetelent, fedbe ütet, es az te tettedet meg ne vrad: *Esa: 58.* Az mi tetstunc, az mi attyankfia, egy anyabol es egy attyatol szarmasztunc: Ha azt alettyucvgy mód sz: *Agoston, Lib: de discipl: Christiana:* hogy nem attyankfia azoc, hanem chac a kikcel azon eg szülektül születtunc, Adamra es Eua-

ra

HET IRGALMASSAGOKROL. 9
ra nezzunc, es mindnyaian atyafiac uagyunc. Söt mikeppen mindyaiunknac azon egy termefzetunc uagyon, es vgyan azon egy kezdetül szaporetattunc, nem külömben mindnyaian azon nomorusagoc ala vettettunc. Az nyomorufagoknac közonleges volta chekekezi azert az irgalmassagot, hog leg inkab tulaydon legyen az embernecc. Mert minden embert e ki mondatatot kezdetben amaz sententia: *Gen: 3.* Or czadnac ueretekeuel efzed kenyeredet: az egesz emberi nemzetetis magaba foglalya lob patriarchanac, amaz bekeles ges panalzolkodasa: *Iob 14.* Az aszonallattol születet ember, keues ideig eluen, szamtalan nyomorufagokkal meg tellyeffedic. Ha azert a mint szol sz: *Pal, 1 Cor: 12.* midön egyic tag valamit szenued, az töb tagokis szenuednecc:

B

nem

nem leszene melto, irgalmassagra indet-
 ratnunc, gondolkoduan az nyomoru-
 sagokrol, melyekkel atyankfia szoron-
 gattatic, hogy mijs azonokban esbe-
 tunc? De sot meg az okalan allatok-
 banis, erdők nec vadallati kőzöt lat-
 tunc, bizonyos neminemű természet-
 tül szarmazot kifizetett, es indulatot
 az könyörületessgre, es kegyessgre,
 az emberekhez. Azert regi historiak-
 kal elő hozatnac nemely emberec, ki-
 ket vagy nősten farkas, auag eb, kech-
 ke, medue, szaruas, auagy mas egyeb
 vad allat, emleiket haytuan, chudala-
 tos szeledsseggel taplaltac, vgy hog nil-
 uan legyen, az irgalmassagot nem chac
 emberseges io erkölch nec lenni, hanem
 é kiuül közönseges, es természet szer-
 rent valonakis, talaltatni: Ezt szereti
 főkeppen mi beűnc az Isten, az mint
 niluan

niluan bizonyettya az sz: irasba: Ose-
 ainal, Ose: 6. Irgalmassagot akaroc vğ
 mond, nem aldozatot: David Psal: 83.
 Az irgalmassagot, es igazat szereti az
 vr: Salamon Prouer: 21. Irgalmassagot
 chelekedni, es igaz itiletet, inkab kedues
 Istennei, hogy sem az aldozatoc. Mi-
 chas propheta is ig szol, Mich: 6. meg
 jelentem teneked ő ember michoda
 az io, es mit keuanyon az Isten te tuled:
 bizonyara igaz itiletet chelekedni, es
 irgalmassagot miuelni. Es rövideden
 rakua az ő es v y testamentom, er őffet
 uen ez dolgot, hog azoc leg inkab ked-
 uelsec uoltac az Istenel, valakic nec na-
 gyob peidaioc talaltatnac atyokfiat
 hoz mutatot irgalmassagoc feiöl: Am
 az Sunammitabeli kegyes aszonyallat,
 ki etelre ualo helt szerzet uala, hogy
 ualahanszer Heliscus propheta Sunam
 B 2 vara-

varafon által meñe, útet be hivan ñug,
 hatnec. 4 *Reg: 4.* mely dologért Istenel
 oly kedues len, hog midõn vén ferie
 uolna, es ünõn maga magtalan szaraz,
 könyõrõguen Heliseus, szép gyermek
 nec añaua leñe: Amaz szazzados Cen-
 turionac az angyal által meg izentetec,
Aktor: 10. hogy az ù imadlagi, es ala-
 moznai, emlekezetül föl ment uolna
 az Isten eleibe. Thabita afzonis vgan
 ezen netuel dichertetic, hogy tellyes
 uolna io chelekedatekcel, es alamoznal
 kodással, es azért meltonac talaktatec,
Aktor: 9. hogy sz: Petertül uifzontac
 ez életre az halalbol uifza hivatnec, es
 föl tamaztatnec.

Nemis chuda, ha az Isten szereti az
 irgalmassokat, mert ünõnmaga igen ir-
 galmas: Niluanis uagyon, hogy mindé
 szereti magahoz hasonlot, az mint szol
 az

az Bölch, *Eccle: 13.* Azert helheztet-
 nec ez egy io erkõlchnec szamitalan fi-
 zetes, es erdemi, vgy hogy semi ne le-
 hessen gyönyõrûlegesb, mint azokat
 gyakorta emlekezetbe, es gondolatba
 elõfogatni. Mert mi lehet ez irassok-
 nal keduesb, es edessegesb? Boldog, ua-
 laki gondol az szükõlködõre, es sze-
 genyre: az gonosz nehez napon az vr
 meg szabadetya útet. *Psal: 40* Vi-
 damsagos az ki könyõrûletes, es köl-
 chõnõz, az ù utait itiletel rédeli: szellel
 hana, szükõlködõknec adogatyá, az ù
 igazsága meg marad örõkce, *Psal: 111.*
 Az kegesseg hasonlo, minden aldasok-
 kal meg töltõt paradichomhoz, es az ir-
 galmas kegyelmesség, örõkce meg ma-
 rad. *Eccle: 40.*

Mind ezeket Christus vrunc rövid
 beszeddal be foglalt: Boldogoc az ir-
 gal-

galmassoc, mert úkis irgalmassagot nyer nec, *Matb: 5.*

De hanykeppen találnac irgalmassagot: mert az kegyesség mindenre hasznos, azt mondja sz: *Pal, 1 Tim: 4.* mind ez élet nec, es az következendő nec fogadasit foglalua magaban. Hasznos azért az irgalmassag mind ez ielen ualo életért, es az következendőért. Kaszdagoc adgyatoc, es adatic tinek, ne felyetec midőn szerelmereket ielengetitec az szegenyekhez, hogy kaszdaglagtoc meg kissebedgyec, az ki adakozic a szegeny nec nem izük ölködic, azt mondja az Bölch, *Proue: 14 & 17.* Az ki meg ueti az szegent, az ő teremp tőiet chufollya. Bizonyossan minden napi keferteshűl megis tapasztaltuc, hog azoknac kaszdaglagoc naponkét az istennec aldasa által szaporottanac, vala

valakic az szegenyekhez beű kezdoc, aiandekozoc uoltanac, rendeluen űket az listen, loc iokon, ualacic az nekic a datot kised iokat hieű ostogattac uol na, *Matb: 23.* Meltan irta azért Salomon, *Prouer: 19.* hogy az vrnac vsural kodic, ualaki könyörűl az szegenyen: mert az listen meg tereti, uagy kenyeret, uagy bort, auagy ruhazatot adand as az szegenyek nec, beű vsuraua, es minden földi marhakar, valamelyet az szegenyek nec osztogacz, inkab fölöt tebis meg szaporettya. Mely dolgot Salomonis niuan fogad, így szoluan: Tiszteld az vrat marhadbol, es uetemenyid nec első zengeicből, osztogasz az szegenyek nec, es be telyesed nec az te chűreid beűseggel, es prös fotoid borral szaporodnac, *Prouer: 3.* Igen fölleges fogadas amazis *Esaia* propheta

rul kic meg akarnac terni, es magokat
 iobbetani. Mert heiba ualo, es szemp
 telen bizakodas uolna, hogy ha ualaki
 az b. n. öket el nem hagyuan, azokat
 alamozna adaffal gondolna, hogy meg
 ualtharya, mint ha effele ofztogaraffal
 az Isten meg ualtoztathancie, hog az
 gonoslagot meg ne b. n. tette. Effeleki
 nec szol iz: Pal Apostol: Rom: 2. Nem
 tudode hogy az Istenec kegyessege
 az pœnitenciara uonfzon tegedet. Te
 penig kemeny, es törzedetlen sziued mi
 at, haragot kenches magadnac.

Adgyatoc alamoznat azt mondgya
 Christus vrunc, es ime, mindenec tistac
 leszne, tinektec, érched ha panitenciat
 tartandatoc. Az irgalmassag, io erkölch, fo es Istenes. De mikeppen uol
 na melto ez neuezetre, ha keduesked
 nec az gonosz erkölchök nec: ha sza
 bad

HET IRGALMASSAGOKROL. 14
 badlagot adna az b. n. tetelre? Annak
 okaert miuel hogy io erkölch, nem az
 uetkezőket, hanem az panitencia tarto
 kat segeti. Midön azért iz: lakab azt
 monia uolna, *Iac:* 1. hogy az Isteni tiste
 let az uolna, tista, es makula nekül az
 atya Isten elöt, meg latogatni az arua
 kat, öszuegyeket nyomorulatokban,
 vtanna ueti, izük legfne, iteluen: es ti
 stan magat vgy mond meg oltalmaz
 ni ez uilagtul.

Tonabba mely kedues legyen Isten
 nel az irgalmassag, es adakozas, meg ie
 lenti az Apostol, midön az Sidokhoz
 iruan igy izolla *Heb.* 13. Az malsal ua
 lo io tetelről, es marhatokbol ualo resz
 tetelről el ne feletkezzetec, mert ilyen
 aldozatoc keduesse, Istennel. Mind ec
 zec noha az kegyes Iziuö embereket,
 az irgalmassagnac fölleges io erkölch
 che

rul kic meg akarnac terni, es magokat
 iobbetani. Mert heiba ualo, es szemp
 telen bizakodas uolna, hogy ha ualaki
 az b. n. d. ket el nem hagyuan, azokat
 alamozna adással gondolna, hogy meg
 ualtharya, mint ha effele ofzto garassal
 az Isten meg ualtoztathancie, hog az
 gonoszsagot meg ne b. n. t. me. Effele
 nec szol iz: Pal Apostol: Rom: 2. Nem
 tudode hogy az Istenec kegyessege
 az poenitenciaru uonfzon tegedet. Te
 penig kemeny, es torzdetlen sziued mi
 at, haragot kenches magadnac.

Adgyatoc alamolnat azt mondgya
 Christus vrunc, es ime, mindenec tistac
 lesz nec tinektec, érched ha panitenciat
 tartandatoc. Az irgalmassag, io erk
 kölch, fo es Istenes. De mikeppen uol
 na melto ez neuezetre, ha keduesked
 nec az gonosz erkölchök nec: ha sza
 bad

HET IRGALMASSAGOKROL. 14
 badsagot adna az b. n. tetelre? Annak
 okaert miuel hogy io erkölch, nem az
 uetkezőket, hanem az panitencia tarto
 kat segeti. Midön azért iz: lakab azt
 monia uolna, *Iac: 1.* hogy az Isteni tiste
 let az uolna, tista, es makula nekül az
 atya Isten elöt, meg latogatni az arua
 kat, öszuegyeket nyomorulatokban,
 vtanna ueti, izük leges nec iteluen: es ti
 stan magat vgy mond meg oltalmaz
 ni ez uilagtul.

Touabba mely kedues legyen Isten
 nel az irgalmassag, es adakozas, meg ie
 lenti az Apostol, midön az Sidokhoz
 iruan igy izolla *Heb: 13.* Az malsal ua
 lo io tetelröl, es marhatokbol ualo resz
 tetelrül el ne feletkezzetec, mert ilyen
 aldozatoc keduessen Istenel. Mind ec
 zec noha az kegyes sziuö embereket,
 az irgalmassagnac fölfeges io erköla
 che

chenee követelere elegge fölgeriest,
 heffe, es indethassa, de hogy az ke
 restyeni elmeec még iobbadon, es tökel
 letesben igyekezenee annac be fogada
 sara, es magokban ualo gyakorlatara,
 szükfegetnee aletam, az viollo iteletet,
 melyben Christus vrunc el iüuendö is
 tilni az eleueneket, es holtokat, izemec
 eleiben helheztetni, melyben kemeny
 szamor kezd venni, az irgalmassagnac
 chelekedeti felöl, az mint ünön maga
 Christus vrunc szolla; *Math: 25.* Mí
 dön el iüuend az emberneec fia az ű di
 chösegeben, es minden szent angyali ű
 vele, akkoron le ül, dichösegenec fölfe
 ges szekibe. Es eleiben kezzerette nee
 minden nepec, es el ualasztya űket, mint
 az pastor el ualasztya az iuhokat, az
 kechke olloktul, bakoktul, es allatya ű
 ket az iuhokat iobia felöl, az kechke
 ba

bakokat balra. Akcoron mond az ki
 raly azoknac, kic iobia felöl lesz nee: lü
 ietec attyamnac aldotti, biriatoc az nek
 tec kezzeretet orszagot, ez uilag kezze
 detiul fogua. Mert ehesztem, es etelt
 atatoc en nekem: szomiuhoztam, es it
 alt attotoc en nekem: szarandoc uol
 tam, es hazatokba fogattatoc: mezete
 len, es meg ruhasztatoc: beteg uoltam,
 es meg latogattatoc: tömlöczbe uol
 tá, es hozzamiüttetec. Akcoron
 felelnee az igazac ű... an, v
 ram midön lat... zuned, es tapla
 tunc? szomiuhoznod, es italt atatunc?
 de mikor lattunc szarandokon, es be
 fogattunc? auagy mezeteleent, es meg
 ruhasztunc? auagy betegen, es az töm
 löczbe, es meg latogattunc? Es feleluen
 az kiral ezt mondgya nekic: Bizony
 mondom ti nektec valamelyikneec che
 le

lekeletetec egy nec ez atyam fiai kö-
zül leg kissebbik nec, nekem miueltetec.
Azoknak is uifzontac kic bal felől lesz
nec ezt mondgya: Atkosztac, karhozas-
tra ualoc menetec az öröc tüzre, mely
késztetec az ördög nec, es angyalinac.
Mert ehesztetec, es etelt nem attatoc:
szomihoztram, es inno nem attatoc:
szarandoc lauen, be nem fogattatoc:
mezetelent nem ruhaztatoc: beteg, es
az tömlőczbe uoltam, es meg nem ia-
rogattatoc: azok is meg kérd nec felelni
monduan, vram midőn latunc ehez-
ned, szomihoznod, szarandokot, me-
zetelent, betegen, auagy rablagra vette-
tet, es nem szolgaltunc teneked: meg
felel nekic monduan: Bizon mond-
tinek nec, miuel hogy azokat chac egy-
nec né chelekettetec ez kisedec kö-
zül, uelem sem chelekettetec. Es el-
men

menne imezec, az öröc büntetelre: az
igazac peng az öröc életre.

Ezen következendő itiletről ez elő-
2200. estendőuel egy iz: auya Isido-
rus Görögül iruan azt mondgya: Az
mas uilagon vgymond, amaz rettene-
tes itilő szekben űuen az igaz biro-
mindétek entet nekül sentenciat mond,
midőn kialtani kérd nec az ehezöc: mi
vgy mondanac, chac természetünk re-
ualo szükséges etelinket sem uehet-
tűceztül, kic az űgyönyörűsegek-
be, es kaszdagsagoknac beűseges soka-
sagaba, mindeneket az dőlős, es ke-
uely dragasagos gyakorlasra, es életre
kre meg emelztetec: Az mezetelenc
azt kérdic mondani, kemenybec, es ne-
hezbec uoltanac ű maganal az kemeny-
telnel: az aruac hogy semmi oltal-
mátölöc nem vettenec: Az őszuegyec
lemi

femmi vizsgálatalast nem ezettene: Az tömlőcz feneken való raboknac chac könnyűhullataffokat inzen sem lattac legyen, niluan kezdic izeme. kre hanni: az nyomarultakhoz hogy chac kezeket sem nyugottac legyen, né hogy föl emeltec uolna: es hogy keues bezeddel fokot foglallyac be, midön mindháian kialtani kezdne, mit gondols hogy fog chelekedni az meg ual. tozhatatlan biro? nem de keményen meg büntetie azt, kit még az tistesség, es meltofigis jobba nem ualoztathatator? niluan uagyon mindennel hogy fölötte meg bünteti. Az ki penig nem hiszi, niluan oluashatty az Euangelis omban, ez ki mondando sentenciat: meg olztya vgymond ütet, es az ű reszet az hitelenekhez teszi, *Luc: 12.* ez az sz: iambornac irafa.

Ezen

Ezen á helen kerdes tamadhatna, Christus vrunc mi okbul kezdgyen, az utolso tuilet napian, főkeppen az irgalmassagnac chelekedetirül szamot kérsni, es venni? mely kerdest hatra nem hagyhatunc iruan az irgalmassagnac chelekedetiröl: Erre penig soc keppen meg felelhetni.

Mert először, miuel hogy Christus vrunknac két el iüuetelc uagyon ez uilagra, az első alazatosfagba, hogy üt meg ualcha, es szabadecha, masodic hogy nagy föllegebe, meg itilyc. Az kie első el iüuetelibe nem esmertec, az masodikban meltan erdemlic tüle eze hallani: Nem tudlac titeket: Hozzanc üt penig Christus vrunc tulaydon testebe, de ugyan ünön maga az szegenyegbe uelunc mindenkor ielen uagyon: mert meg uagyon irua: Valamit egike
C
kel

kel ez én kisdédim közzül chelekette-
 tet, uelem miueltetec. Azt kezdi azere
 mondaní itilet napian, midőn hozzátoc
 iüttém uolna, alazatosfagba, es szegen-
 segbe, es midőn cheznem, az eledele
 meg tagattatoc: most peng holot az
 fölsegbe uagyoc, irgalmassagot kiua-
 toc, es kerterec tülem: bizonyara ha az el-
 ső el iüttetelem nec malastyat nem uet-
 tetec, az masodic iüttetelem nec malast-
 yara meltoc nem uattoc: menyetec el
 atkozta az őrdc tűzre. Akcor tüle-
 tetec kellett uolna meg itilletnem, most
 én itillec titeket: akcor meg utaltatoc
 engemet az en alazatosfagomban, most
 esmerietec meg hatalmomban: Chris-
 tus vrunknac amaz mondasa ez, mel-
 lyet szolla Pilatushoz, midőn uadok-
 tat nec az Sidoktul: Ez utan meg laiyat-
 toc az ember nec fiat űluc az lité ere-
 ienec

ienec iobian, es el iünni az égek nec
 folyhőibe.

Masodfer feleluen eztis mondhatni,
 hogy annac az itilet nec nagy ob rette-
 netessé genec, es kemeny legene nec muta-
 tafaert uagőn kiualtkeppen emlekezec,
 az irgalmassag chelekedet nec el mular-
 tabarol; mert ha azoknac el halgatafa fe-
 lől szamot uelzen Christus vrunc,
 mennel inkab az gonosz chelekedete-
 rűl: Ha karhoztatni kezdi azt, ki ala-
 moznat né adot az ű marhabol, men-
 nel inkab meg feddi azt, ki az maset el
 toluayollya, es uonfza? Ide nez amaz i-
 ras Luc: 3. Minden fa mely io gyümöl-
 chőt nem hoz, ki vagattatic, es az tűzbe
 uettetic: Ha azert á ki io gyümölchőt
 nem chelekefzic, tűzre melio vettetni,
 mi leszen arrul, az ki gonosz gyümöl-
 chőt chelekedandic? Hogy azert niluá

A Z T E S T I

lennenec mindeneknel ezec az io gyű-
mólchóc, mingyaraft az Euangelhom-
ban emlekezet uagyon az irgalmassag-
nac chelekedetir ől. Mert midőn kerde-
nec lanostul: mit chelekedgyűnc? tud-
ni illic, hogy az őróc tűzre ne uettel-
sűnc: Az kinec vgy mond, két kőnt ő-
se uagyon, adgya az kinec ninchen, es
az kinec eledele uagyon, azont cheleked-
gye. Ide tartozic az tunya szolganakis
pelda beszede, kit azert karhoztatta-
nac, hogy az girat el reyte, es nem mű-
kalodec, *Math: 25.*

Harmadser azert uagyon emlekezet
az irgalmassagnac chelekedetir ől, mi-
uel hogy az biro az sentencianac mon-
dasaba, midőn affele chelekedetek nec
el mularafat keszdi szemekre hanni, ha-
sonlo fizetelt lattatic adni, az nem che-
lekedők nec: Mert az ki malsnac irgalm-
mal

HET IRGALMASSAGOKROL. 19
massagot nem mutatot, azis nem melto
irgalmassagra, főkeppen abban az idő-
ben, melyben mindnyaián irgalmassag-
nelkül keszdűnc szűk őlködni: mint
kiuanhattya penig, auagy mint kerhe-
ti azt az vrtul, à ki azont, szolga tarfai-
tul, atyokfiatul meg tagattac?

Azert uagyon szent lakabnal irua,
Iac: 2. az itilet irgalmassag nélkül leszen
azoknac, valakic irgalmassagot nem
chelekedend nec. Christus vrunkis
Math: 5. Boldogoc az irgalmassac,
mert űkis irgalmassagot űnec. Mely-
nec meg ertelere amaz peldatis elő ho-
za Christus vrunc, az gonosz szolga-
rol, *Math: 18.* Szamot akaruan uetni
amaz kiral szolgaival, egyet talala azt
iriac közzülőc, ki tiz ezer girauval tar-
tozic vala neki, es midőn nem uolna
honnán meg elegethetne űtet, paran-

AZ TASTI

chola hogy mind ű, es chelede el adat-
tat nec, es az adossag meg fizettet nec:
Melyeket ű haluan az kiraltul, labahoz
borula, es vgy kõnyõrõg uala neki,
hogy ű, ha bekefeget enged nekie min-
deneket meg fizetne. Kõnõrõl uen a-
zert az vr, è szolgan, mind magat, es a-
dossagat meg bochata: ki chac hamar
ki menué, midõn eg szolga tarsara aka-
dor uolna, ki szaz penzel tartozic uala
neki, vgy rohana reaia, hogy torkon
kapuan fõl kiáltana, es az miuel tartozic
nec meg adafra szorongatna. Amaz pe-
nig labahoz uetuen magat, igy kõnõrõ-
rõg uala szolga tarsanac: Bekefeget leg
hozzam, es mindeneket meg fizetec ne-
ked: De gonosz kegyetlen tarsa, az nõ-
regen uet io tetemenyirõl el feletkeze-
uen, tõmlõczbe uete az embert, miglõ-
telyeffeggel meg fizetne: mely dolgot

az

HET IRGALMASSAGOK: 10

az tõb szolga tarsoc midõn lattac uol-
na, az egefz dolgot eleibe aduan az vr-
nac, amaz alnoc szolga kinec minden a-
dossaga meg uala engedtetue, foglagba
uettetec, mind addig meg az tellyes a-
dossag meg fizettet nec: Nem kũlõm-
ben kerd bizonyara chelekedni Chri-
stus vrunkis, hogy az kic az irgalmassa-
got nem gyakorlottac, űkis meg ne-
nyerhettec.

Negyedser eztis mondhatnam, hog
Christus vrunc ezertis emlekezic ez
chelekedetekrul az Euangeliomban,
miuel hog ez lathato, es kilsõ niluan ua-
lo dolgot, az kõzõnseges élet nec gya-
korlasara tartozandok nac lattassanac
lenni, mert ki ketelkedhetic, hogy az e-
gyeb chelekedetekrul is nagy szamoc
ne uegyen: midõn az propheta ig szol:
Soph:1 Szõuetnekecel meg keresem, es

C 4

kér.

kérdezem Ierusalemet: es masut *Ioel. 3.*
 Itilettel kezddec ueletec pantolodnom,
 es az ti gyermeketekkel pörteni kezdec.
 Es mindét melyec leszdec, itilettbe hoz
 az vr, minden uetekért: Amaz irasis,
 Ime az vr helebül ki megyen, hogy
 meg lassá az földön lakozoknac alnok
 sagokat. Es masut, *Esa: 66.* En az ú
 gondolatokat, es chelekedeteket tud
 uan el iúúóc, hogy ószue gyúchec min
 den nemzetseget El nem mulnac azert
 az tób chelekedetekis, hanem kemen it
 leibe hozattatnac, midőn az bironac ú
 gazsagához illic, az dolognac minden
 nemű esmeretseget iol meg hañi, uetni.
 De miuel hogy ezec ízeműnc előt uan
 nac, es nem talaltatic senki ki ne érche,
 azert hozza azokat elő elmelkedesre,
 es chelekedetekre, hogy még az tudat
 lanokis mentseget ne uehesse nec, kic ne
 ha

H E T I R G A L M A S S A G O K R O L. 21
 ha chac az mi laboc előt uagyon, szok
 tac szemlelni.

ötödser uannac nemely dolgoc, mely
 lyeket midőn mi chelekezűnc egy ue
 szi Christus vrunc, mint ha ű cheleke
 deti uolnanac, azokatis egy veszi, mint
 ha tulaydon ű magaual cheleked nec,
 melyec közzül uannac ez irgalmasrag
 nac chelekedeti, melyekrűl szolla: Az
 mit leg kissebbikkel miueltetec ez eni
 mec közzül, uelem chelekettetec: De
 nemelyec nem ilyenec: vgy mint ha ua
 laki magat chac chupan lakastra, heusa
 gra adgya, auagy az ístent karomlya,
 es egyeb effelenemű uetkeket, auagy
 nehezebbeket chelekezic ezeknel. Em
 lekezet leszen azert az itilettbe, ezekrűl
 főkeppen az chelekedetekrűl, melyeket
 Christus űnőn magaban ueszen, mind
 az haladatlan sagnac ki mutatatafara, es

az hitetleneknek karhoztatafara, mind
penig az ualasztattaknac örömekre.
Az karhoztattakra imigen kerd harag-
gal szollani, menyetec elatkozta. &c.
mert ha űk az itilő Christus nem re-
tektec, meg bantani, mit gondols, mi-
nemű haborutagoc, es felelmecc leszen
akkor? Viszontac az valasztattaknac,
igy kerd Christus szollani: Iűietec en
atyamnac aldotti, uegyetec el azt az or-
szagot, mely nec soha uege nem leszen:
minemű örömel gondolod hog kerd
nec akcor uigadni az szentec, az soe
szamalan angyaloknac szinec előt, mi-
dön Christus vrunc az ű chelekedete-
ket igy kerd aldani, es dicherni, maga
aianlafaual, mint ha ünön maga uette
volna azokat, az szegének nec kepebe?

Hatodier, ez hele az irasnac, illyen
magyarazast uiselhet magaua, igis ma-
gya.

gyarazhatni, hogy azoknac az io chele-
kedetek nec elő szamlalassa, nem chac
ki keresele az chelekedetek nec, hanem
neminemű szemekre hanyafais az kar-
hoztaknac, es dicheret, mely az uala-
sztattac felöl lehet, mint ha Christus
vrunc ezt mondana: Ti meg ueteste-
tec, es vtaltatoc engem az en tagaim-
ban: En nem tudlac riteket. Az kerien
irgalmassagot, valaki azt chelekeszi, né
penig a ki iattya az szegent, es be reke-
lzi magat előtte. En ehésztem, es enem
nem attatoc. En ki menyből vgy attá
kenyeret, mint az első, ki az mezöket
hasznos elsőccel meg hintem, es min-
den természetet terempitetem, meg is-
tartoc. Ti penig midön hala ado lelek-
nec neminemű ielet mutathattatoc uol-
na, nem akaratoc, menyetec az öröc
büntetetre.

Hetedser meltonac lattatic, hogy az fejedelmec az törueñec által, melyeket szerzetteneç, itilyeneç: így Christus vrunc midõn az törueñec, mely az szereteibe fundaltator, ez uilagra hozta legen, melto az által itilni. Né heiba szol sz: Pal imigyen, Rom: 13. Az ki szereti atyafiat az eges törueñec be töltõtte, midõn azért ezec legyenec az szeretetnec chelekedeti, ezec felõl meltan kefd szamot kerni az itilõ szek elõr. De ualaki kerddhetne: Nem uolte eleg kerdezkedni, hogy ha uolte szeretete? Erre kõnyen felelhetni, mert hogy ha chac az szeretetru l uolna emlekezet, nem az chelekedetekru l, sokan meg chalattac uolna, kie az szereteiben gondoltac uolna magokat leñi, noha az irgalmassagnac chelekedetit nem gyakorlanac. Int azért Christus vrunc, *Matb: 7.* hogy akkor

iele

ieleñic bizoños iellel az szeretetnec na loc ualo lete, hog ha azt, chelekedetekel õkorluá mutogatyac :mert meg uagõ irua: Az ù chelekedetekbõl meg esmeritec õket. Es az io fa, gümõlchibõl esmeretic, miuel hog bizoños icle az szeretetnec, az chelekedetnec mutogatasa.

Vtollor, egedul chac az irgalmassagrol, es kegelmeñsegrõl emlekezie Christus vrunc, az utolso itiletõn (hog nemelyeknec magarazatyat ide helheztesuc) mert miuel hogy senki menyorszagba nem megyen, hanem az ki alaszallot meñorsagbol, az szeretet hozta ala vrunkat meñegbõl, ugyan azon szeretet, hogy minketis uisza uihessen hozza, szükseg hog utat mutogasson, es adgyon. Inkab az Istenec fia mért szallot ala menyegbõl, hanem hogy az mi chezõ lelkünket, menyei kenyerral ta-

plál.

plalna, es azoni szomjuhozor, az egi tudomannac folyo uizeuel be toltene. Hozanc iuue, hogy mezetelen lelkaus ket, malaftyanac menyegzo ruhaiaual fololtoztetne, melyrol szolla sz: Pal, Rom: 13. oltozetec fol az vr Iesus Chri stusba. Hozanc iur, hogy az tomlöczbe meg körtözteteket az Iötietseg nec hatalmabol ki uinne. Szarandokon, es uen deg latogatoul iuue hozanc, hogy ualaki be fogajnac, be uinne üis dichösegebe. El iuue hogy nagy betegleginköböl meg gyögetana: Azertis iuue, hog eltemetteinenc ü neki az keresztlegbe, az mint szol sz: Pal, Rom: 6. Col: 2. Ezek nec chelekedertiert, mert hogy ala szalla menörszagbol ez földre, szükseg hogy vgyan azonokat chelekedgye, valaki ez földrol, menibe akar föl menni: mert itt szükseg vetünc, az mit

aka

akarunc ot aratni. Ot (az mint szol Esaias) E/4: 49 nem fognac chezni, sem szomjuhozni az uran: mert örüendezni kezdünc, midön az ü dichösege meg jelenic. Ot ualami keptelendü, nemtelenségben be uettetet az dichösegeben nem öltöztetic. Ot uege leszen az szarandokfagnac, az mint szol Baruch propheta, Baruch 3. O Israel, nag az Istenec haza, es birodalmas lakohelle nagyfagos. Ot meg oldozza kötelic es igait nyakadnac Sionnac leanya. Ot, az ki minden beteglegüket meg gyögetya, el töröl minden könhullast izemeinkröl. Es ot az mint Esaias szol: nyakra ueti az Isten örökce az halalt, kinec feletmet ki üzuen elni, es orfagolni fognac örökön örökce, E/4: 25.

Mely dolgotc miuel hogy így uanac keresztyen emberhez illic, hogy az mit

hittel

hittel meg fog, chelekedetellis uegezze, hog az minemű erdemeket fogador az Istenul, el uehesse: mert az hir az mint szol sz: Iacab, chelekedet nekül, meg holt, né eleuen, *Iac: 2.* Az irgalmassagnac penig chelekedeti kecfelenemelyec az testet, nemelyec az lelket illetic. Ez irásbá az testiec felől, melyec az testet illetic szollocia: az lekkiec felől, ha én tulem nem lehet, mas io lelekre bizom.

Az testi irgalmassagnac penig chelekedeti, het közönseggel: Az ehezőket taplalni: italt adni az szomiuhözoknac: mezeteleneket be fedni, es ruhazni: rabokat ki ualtani, auagy az tömlőczbe meg latogatni: betegeket latogatni: vaton iarokat hazba fogadni: halottakat temetni: melyeket rendel, az mint Iste engedi, keues magarazattal el ő hozoc, szep tanufagokat az sz: irasbol, gyönő-

rú

rú: ggel, es hafzonnal el ő szamlaluan: ne reiteld oluafni, es kőuetni, chac iduöllegedne: szolgalunc ezzel: mint magamnakis.

Az ehezőknek szükseg eledele adni.

NILVAN vagyon, hogy mihelen az ember ez uilagra születic, földöc te szükleges ű neki, hogy az minemű életet Istenul, es szülenul vet, alkalmas tos eledellel tarcha, es taplalya: melytul ualaki meg fosztatic, szükleg bagyat, es lankat test: be minden erentul elszakaduan, oly nomorulagba esni, hog ha fegetsegül neki hertelen né tanadnac. lassan lassan nehezseges halalnac szokatlan modgyauul lelket ki kellefsee testébül bochatni. Azert az kegyelmesse

D

ges

ges Christus, az egész emberi nemzet-
 nec irgalmas atya, miuel hóg az uto' so
 napon, azokrul az chelekedetec felől ie
 lentü, hogy az embereket meg itelendö
 uolna, melyec irgalmassag chelekede-
 tinec neuetetnec, attul keldi el taneta-
 fat, mellyel akaria nekünc aianlani,
 hogy szükseg segetseggel lennünec, le-
 gyünkis az chez ökhöz. Midön el iü-
 uend az ember nec fia az ü föllegibe, ig
 szol azoknac kic iob keze felől allanac.
 Iüietec el atyamnac aldosi, biriatoc az
 orszagot, mely meg kszettetec nektec,
 világ kszdeti elöt: mert cheztem, es g
 telt attatoc ennekem. Ellenkedökeppé
 szollani keld, az kic bal keze allandoc
 lesznec. Tauozzatoc el tülem atkozta-
 rac az öröc tüzre, mely kszettetec az
 ördög nec, es angálinac, mert cheztem,
 es ennem nem attatoc. Ezen ioszagnac
 che

chelekedetiről keldi el tanetafat krtre
 stelő lanosis, mert midön azt monta
 uolna: hogy minden fa, mely io gümöl-
 chöt nem hozna, ki uagattainec, es az
 tüzre uettetnec: az seregec kérdec, mi-
 nemü gyümölchöt kellene hoznioc,
 hogy az öröc tüzre ne uettetnec? fe-
 leluen sz: lanos, azt mondga uala nekic
 ec: az kinec köntöfe uagon, adgya a ki-
 nec ninchen: es a kinec eledete uagyon
 azont chelekedgye. Az eledlek nec a-
 zert reszdtetese, az chezö atyankfiain-
 ual, fölötte parancholtatoc, es aianlatta-
 tot minékünc az lftentul, es ualakis az
 meg utalnac, nagy ueszedelem hirdette
 tet nekic. Mely dolgot az mehei me-
 ster niluan ualo peldaual szemünec elei-
 be ada, midön amaz fölleges historiat,
 az kalsdag emberről elönkbe hozza. Igis
 beszelli uala: Hóg eg neminemá ebere
 D 2 nec

nec fokafa uala, hogy naponkent biborban barfomban öltözne, es káldagon laközne, kinec aytala elöt kuldos Lazar fekellyekkel rakua fektüszic uala, keuanuá chac az morzalekcal meg elegendni, melyec asztalarol le hullanac uala: melyeket midön senki neki nem adna, az ebec könyörüluen rayta, febeit nyalyac uala. Meg hala Lazar, es az angyaloktul Abraham kebleben utetec: Az káldagis meg hala, es pokolban (hog az Euangelion szerent szolyac) temetetec: ki midön az kegyetlenleges kinokban szemait föl emelte uolna, lata Abrahamot, es ű vele Lazart nag boldogsagban orszaglani, es onnan föl kiálta: atyam Abraham könyörülly raytam: küld el könyörgöc Lazart, ki vyanac utolsó reszet az uizben martuam, nyeluemet, mely tisztan el szarat vidam

me

mecha, es könyebeche: kinec Abraham felele: Fiam emlekezzel, hogy el uetted iouaidat eltedbe, mint szinten Lazar, minden nyauallyakat, azert ű it nyugodalomban, te az kinokban talaltatol. Latode effele peldaual mire akart Christus vrunc tanetani: Az ki éhelseg miatt szorongattatic uala, semi nem talaltatic, melyet keuanhatna abban az mindéiokkal beűsegeskedő dichőseghen: De az ki beuelkedic uala, miuel hogy az szűkölködő nec segetsegul el henyele leni, mozdhatatlan nehez faydalmakcal kinoztatic.

Halyac ezt az káldagoc, az kie nem irgalmassoc, azza sem akarnac leni: halyac hogy büntetese rendeltetneccie, valakie segetseggel masnac nem akarnac talaltatni. Halyac hogy az szegen hiueffedic, az káldag nehez bünc

SZÜKSEG AZ ÉHEZŐKNEC

teffel ugyan izzad. Gondolyanac a-
zert az katzdagfagert büntetefeket, nu
godalmat az szegenysegert, az barson-
ert langokat, kőnbülest az mezetelen-
segert, hogy eppen maradgyon az me-
rőnec igaz uezzeie, es ne hassudgyon, an-
nac az merőnec ű rendi. Valami me-
rőuel mertec vgy mond, azonnal mér-
nec nektekis. Azert tagadtatic az katz-
dagtul minden irgalmassag meg, miuel
hogy ű éluen, nem akart irgalmas leni.
Azert nem halgattatic meg az kőnő-
gő katzdag az kenban, mert az kőnő-
gő szegent meg nē halgatta ez földön.

Ki nem haborodgyec föld effele pel-
dakcal, hogy irgalmassaggal legyen az
hozza iarulo, ehleggel meg sargult sze-
genyhez, hogy étellel űtet meg kőnyer-
beche. Esaiasnac beszedeis mely föld-
te győnőrušeges, kit ne geriefzen effele

ke-

ELEDELT ADNI. 28

kegyeslegnec gyakorlasara: *Esa: 58.*
Midőn az ehezőhöz io akaratosat ki-
teriefzed, es az meg nomorgattatol lel-
ket beűseges eledellel be töltenes, az
főtetsegbe föld ramad az te uilagossa-
god: michoda uilagossagot ert ez helé:
hanem az Isteni malasztnac uilagossa-
gat: Ezer utan egy keuisse: szegd meg
kenyeredet, vgy mond, az éhezőnec:
kőnőrgeni kezdes, es az vr meg hal-
gat tegedet: Dragalatos gūmōliche ez
az irgalmassagnac, mely az io taplalo-
aiandekozonac, sokcal többel nagyon:
Mert mi lehet ehez hasonlo nagyob io,
mely azt chelekeszi, hogy Isten, az mi
kőnyörgesinket meg halgassa: Azert
ember emlekezzel nem chac arrol mit
adgy az szegenyec, hanem mit leszes ue-
hendő abbol. Az kenyér melyet adcz,
föld az, földből földbe, hogy tamogat

D 4

tal.

tálfec az föld, hogy meg udamittálfec az föld: Azt mondhatya azért az szegén lassa, hogy el uuen az alamofnat túled, többel neked ne legyen, hog sem mint adhatul. Mert ha senki nem uolna ki el uenne túled, ez földet ki né ofzrogatnad, az menyet el sem uened: v. taly meg engemet, ha semit nem kérés attul ki engem, es teged teremtet: mert ha kerendő vagy, hogy engemet meg halgattal, magadnac hasznaltal, hogy meg halgattal: Agy halat ű neki, hogy ilyen draga marhat, ala ualo arral engette meg uened: olyat adcz, mely idő szerent el uesz, olyat uesz, mely örökce meg marad, melyből angyaloknak tarsaua leszes, melyből soha ehfeget es szomiufagot nem szenuedcz. Ez az, melyről nagy igazan szolla arañszaiu szent Ianos, hogy az Isten nem teremp-

tette

tette az kalzdagokat az szegenyekert, hanem az szegeneket, az kalzdagokert, miuel hogy egy bkont gyümölcshtele nec, souanyoc, es haszonalanoc, ha az szegének nem lettec uolna, *In opere imperfecto in Matthæum hom: 46.*

Mert bizonyara senki nem lehet oly beűsegesen kalzdag, hogy el ne ueszt hesse, es szegénlegbe ne mehessen, mely gondolat ezis, minket az ehezőkhoz, kegyesseknec, es irgalmassoknac tanet lennunc, mely az időknecc forgassabol szokott történi, hogy mies szűkölk ödgyünc, ugy annera, hogy hazankent keizerettelsünc eledelt kerelnunc. Añak okaert az mint szol azon Arañszaiu szent Ianos, ha az Istenec parancholatyat né nezed, auagy chac kőhőrüly magad al lapattyan, es fey, hogy hasonloua ne legy. Meg ualozic az szerenche, bi-

D 5 zonyo

zonytalanoc az gondolatoknac uesgő
rendi. Nehezen menec föl az emberi
boldogságoknac teteire, nehezen, es
hertelen szoktac le szállani. Ki gondolt
ta uolna valaha, hogy amaz Belisarius,
Iustinianus chazarnac kegyelmeuel te
kentetes, es fris, az kiralyi koldagságok
nac beülegeben, nagyfagos meltolag
ban, loc győzedelmekben, es örüende
ző pompa mutatásban leuen, az vtan
eg el uctet kuthya haylekal meg elegend
uen, az mint felőle lokan irnac, az mel
lette el menőkhöz igy kialtana: Adgya
toc eő fillert az szegeny Belisariustnac.
Crinus lib: 9. de honesta disciplina ca: 6.
Idem confirmant Pontanus & Volaterat
nus ex Greco Epigrammate. Miuel hog
az nyomoruságoknac előjáróia az él
seg, vgyan azon fölőtte fene, kemeny,
mely az embereket, kie gyakorta ma

gokat fölőtte szerencsések nec gondol
lyac leni, leg alab, es meltatlan, loc szük
segre kergeti, es uonya, mely nec oly
eteie uagyon, hog az oktalan allatokis
az ű arnyekos kietlen barlangokból,
melyekben lettenec, taplaltattanac, es
neueltettenec, eletek nec ueszteseuelis
varaso khoz gyakorta eledelek nec ke
refeseert iüttenec, es azon helre, a hol
eczer ettenec, vralkoduan raytoc az
éhteg, uisza terttenec.

Oly neme azért ez, az irgalmasság
chelekedetinenec, melyre az természet
titanetot minket (az penig io anyanc
minkunc) hogy nem chac az embe
rek nec affele szüksegeben leuők nec, az
embereket akarta hogy segetsegül lege
nec, hanem az vad fene allatokaris, min
den okossag nekül valokat, föl szokta
költeni, es segetsegekre küzteni. Azt

iria eg̃ Procopius neuō historicus, lib:
 2. de bello Gothorum in medio fere libri.
 hogy ű neki ilyen chudlatos dolog a
 kador szeme eleiben. Midőn eg̃ lanos
 hadnagysága allat, nehez hadi erō iūt
 volna Picenum mezeiere, fölötte nag̃
 felelem, az mint meltois uala, foga el an
 nac az tartomannac lakosit. Az alzon
 allatoc azert midőn hertelen futni kez
 tec volna, es nemelyec kezben akaduan
 szemtelenül hurczoltatnanc, egy köz
 zülöc azomban szuluen, ruhakban az
 mint lehetet be takara, es ot hagyuan, ű
 maga sohult nem lattatec, auagy mesze
 földre el budosuan, auagy maskeppé
 el ueszuen. Az mezőn el hagyattatoc
 siro gyermeket, eg̃ nősten kechke meg
 erezuen, mely chac akcor ellet uala
 nacg, hoza iarula keserülue rayta, es teies
 cōmlöict nyuta szopasra, foc ideigis
 szor.

szorgalmattos gondal meg tartia,
 hogy ualami eb, auagy oktalan allat ne
 artana neki: *Non dissimile de Romulo &
 Remo initio historiarū suarum Linius: &
 de Cyro Iustinus, initio lib: 1.* Nem kichin
 fogyatkozás azert az ehleg, holot eni
 re föl indethata az gyermek nec nōmo
 rulaga, es ehlege az oktalan allatot, mi
 dőn az emberec az ű feleiec ellen, gya
 korta szoktanac legēn kegyetlenkedni,
 hogy az fene vadakatis föllyül latassa
 nac hagyni kegyetlenlegekcel, kie nag̃
 szelestegec szantoföldeket birnac, es e
 stendönkent szamtalan arataft takar
 nac, mind az altal, az buzanac, es eg̃eb
 eletre ualo dolgoknac dragalagat szūn
 telen ohaytyac, es keric, es az ég nec,
 szantoföldek nec kegyessegek bōl en
 gattetet beűseget, vermek nec, es chū
 rōk nec talalmányaual, el reytic, hama,
 r. b

rebbis az buzat meg hadóac peneszél,
 rohdadással ueszni, es az folyo uizben
 hañi, hogy sem mint azt ki arulnac, es
 penzen el adnac. Ekeppen az boldog
 talan nép ehel meg öletic, amazoc pe
 nig, kie oka ez nyomorusagnac, es ves
 szedelemnec, pokolban örökce ualo kí
 nokra rendeltetnec. Eze ellen bizoña
 ra meltan tamad iz: Iacab imez igekel:
 Iac: 5. Nosa mostanaban kaszdagoc,
 sriatoc ordetuan az ti nyomorusagtok
 ba, melyec reatoc köuetkezne, kasz
 dagagtoc meg rothattanac, ruhatoc,
 az molytul meg emeztettene, arañac
 toc, es ezüstötöc meg rosdaful, es a
 zoknac rosdata bizontagul leszen elle
 netec, es énni fogia testeteket mint az
 tűz: haragot kenhezettetec magatok
 nac az vtolsó időkbe.

Igy törteneç dolga amaz kaszdag
 nac

nac, kiről emlekezie vrunc ig szoluan,
 Luc: 12. Midön beűseges hasznoc adot
 uolna ő neki szanto földé, gondolko
 dec magaban: mit chelekedgyem, mert
 ninchen houa takariam aratasomnac
 beűseges gyümölcschet: el bontona vgy
 mond, chüreimet, es meg nagobetom,
 es oda gyűtöm mindeneke, melyec ter
 mettene, minden iouaimal, es igy szol
 loc lelkenec: Lelkem eleg icuaid uan
 nac soc estendeig, egel, igyal, uigan lak
 ial: Ezeket ű uak merön gondolya ua
 la: de meueti listen az embereknec tana
 chit, mert azt monda ű neki: Bolond
 ez eiel uisza kerie az te lelkedetazoc,
 melyeket kezettettel kie lesnec: Igy
 vaçon ugy mond Christus vrunc dol
 ga annac, ualaki maganac kenchez, es le
 steben né kaszdag: mennel job azert
 kenchet gyűteni maganac menben, ho
 lot

lot sem az rosda, sem moly el né rontya, holot az lopoc ki nem afsac, el sem loptac. Holot az el mulando iokert örökce ualoc, ez földiekert menyeiec, az emberiekiert Istenessec aduac,

Bizonyara penig irgalmasagnac atya Isten e, azokhoz, kie az nomorultakon köndörülne, meg ez uilagonis beüfeges kezert ki szokta nyutani, azoknac mezeieket beüfeges aiandekokkal meg alduan, azokat kö elsötul, rogyatul, es minden égi halborutal meg oltazmazuan: Es igy leszen, hogy midön buzaiokat, es eledeleket az szegeneknek osztuan, meg fogatkoztaknac itiltetne lenni, annal inkább szaporodgyanac, es kaszdagbakka neuekedgyenee.

Tanufagul peldais adatic amaz Sarraptabeli öszuegy, ki midön llyes prophetanac hamuban sült pogachac che
nalt

nalt uolna az ég marokni listből, mely valami uederbe uala, 3 Reg: 17. vgy annera meg szaporodec az keues listechke, hogy sem az aszony ü maga, sem az olay, mely igen keues uala nala, soc ideig meg nem fogyatkozec. Honnan niluan eszünkbe uehettyüc, ez uilagi idő szerent ualo dolgokat, es iszagokat, menel beüfegesben io gyakorlasba ki osztogatryuc, ainal lassabban fogyini: es hogy valaki az vrnac neueben ég falatkenyeret ad, meg ne chalattaltec erdeimeben, mert az Isten uifza meg aiandekozsa, beüfegessen penig, az hiü emberekne alamoznaiat. Mely dolgot sz: Pal niluan taneta igy iruan, 2 Cor: 9. Az ki szükön uet, izükönis arat: Viszontac, az ki beüfegessen, es telyessen uet ioc chelekeduen, beüfegessen fog aratni. Mert az Isten az, a ki magot ad,
B az

SZÜKSEG AZ EHEZŐRNEC

az uetőnc: űis egyedűl az, ki eledelt  d az euőknec.

De uadnac oly f l fordult erzekes feggel ualo emberc, f l tte is szanako dalra meltoe, kie chac azokeal gondol lyac, hogy iot kelleffec chelekedniec, az kie halaadassal lehetnec, talam amaz poga  Plautusnac beszedei k uetuen, ki azt monta, hogy gonos erdemet keres, valaki az szegennec adakozic, hog egyec: mert az mit  d, az is el uesz, es az szegennec  letet hallastuan, neueli n morusagat. De ezec ellen meltan uetes kedic Lactantius, *Lact.: lib: 6. de uero cultu: cap: ix.* Es iob uolna ezeknec el  hozni peldaul Phocylideft, v gan azon poga  uallasnac neucl  tanet iat, ki az ű talalman irol ualo irasaban soc beszedei parancholya, hogy az sz k lk d t segeteni kelleffec, azt se cheleked gy c,

ELEDLT ADNI.

34

gy c, hogy ha eczer hozanc it t, maszoris uilza ne terien. Mert az effetec, es al hatatlanlagoc k z nsegelec v g mond, forgo chiga ez  let, es alhatatlan boldoglag: vtannais ueti, hogy az lsten a zert atta legyen az kasdaglagot mi nek nc, hogy azokat az szegenyeknec ki olztananc. Mert te ugy mond, ki az eh seget setalassal akarod gerieszteni, es azt k l mbfele eledelekeel ingerleni, mid n malnac az ehseg, mind eledele, es f  szerfzama: honnan uettel enni alkolmat ossagot. Bizonnara hanem ha hala adatlan, es feledeken akars lenni, de mindeneket sz kfeleg uallanod, hog az lsten nec be seges kezemec engedelmib l uetted. Rettenchen azért tegedet amaz f sueny embernec ki mulasa, ki, mid n az varast nehez ehseg, es dragalag n morgatna, es szoritana, az szegenyeket,

E 2

ege

SZÜKSEG AZ ÉHEZŐKNEC

egerek nec neuezic, es hiúia uala, es hog
chac az buza emeztelre születtetene,
es az kősség karara lettenec volna. Be
rekeztuen azért úket ualami chűrbe,
tűzzel meg egete. De Isteni itilettel az
egerec útet szüntelen köüetec, vő añe
ra, hogy meg az toronybanis, melyben
futot uala (ugán ezen chelekedettül)
egerec tornyanakis neuezic, meg nem
menekednéc, meg az egerektul meg né
emezte nec.

Ne legyen azért nehez, szemedet uet
ni az ehez őre, kinec chac tekintetj's te
gedet irgalmassagra indethat. Teste
nec tagai ugán le hullanac, száua uekoñ,
es föl haborodot, vgy añera, hog chac
aleg halyac, szemei be estenec, nağ mel
segre, mint ha el temettetenec, sarga
orezaia, es száia, chontai bőreuel aleg
fedezettuen refzket nec, hala az belső
re

ELEDELT ADNI.

35

refzek nec apadafatul fazic, testenec
minden refzei el lankattanac, az chonto
kon aleg függene, es tartatnac.

Keserues, es minden nomorusagok nac
leg nagyobia az ehseg, mely nec szükse
geuel, sokan még az emberec hufatol,
es az anyac gyermekkek nec eteletul ma
gokat meg né tartoztathattac. *Iosephus
de bello Iudai: lib: 7. cap: 8.*

Szükleges bizoñara amaz közőnse
ges mondaftis igaznac tartanunc, hog
az meg éhezec kősség semmit nem tud
fél ni. Nyomorusagos, keserues halat
nac rendi az ehseg: mert az tűz, viz,
meny kö ütes, keleueny halat, vadak fo
gainac, iszoñu fene szaggatafoc, rövid
időn az életet emberbül ki kergetic, es
az szenuedő, meg halo ember nec fay
dalma, soc ideig nem vonyodic. De az
ehseg, szüntelen, naponkentualo nyo

moruság, lassan, kefedelmessen meg es-
melti az természet neduesseget, az be-
leöntöt melegseget el oltya, az testne-
eret meg lankalztya, es következend-
őkeppen embernecc életét el ragadgá.

Nemis kel szenednőnc, hog az sze-
geny, ez utolso nyomoruságra iusson
az éhség miat, hanem hamarfaggal, es
gyorsan segetsegül kelleőnc, az mint
szorgalmaztat bennőnc az Bölch: *Ecc-
ch: 4.* Az ehező leket haboruual ne il-
lessed, es hoszu ideig ne hallassad aian-
dekodat, az szükölködőtul, mert az
vig osztogatot szereti az Isten, az mint
szolla az Apostol *2 Cor: 9.* Maluttis az
Bölch niluan szolla, *Prouer: 22.* valaki
haylando az irgalmasságra, meg alda-
tic. Emlkezőnc meg iduőzetőnk-
nec peldaiarol, ki midőn az pustabá, so-
serogec ütet keseruen, erkezet uolna, la-

ta, hogy eledelec el fogyot, es mindgá-
rast nem uara, hogy keriec, hanem la-
bad akarattya szerent, midőn meg ama-
zoc szenednőnc, *Matb: 15.* Szanak o-
dom vgy monda ez sokafagon, mert i-
me három napia hogy uelem uañac, es
nincsen miuel magokot taplalni, ehen
penig nem akarom el bochatni űket,
hogy az uton meg ne fogyatkozzanac
ereiebbe. Es azért halladec nekül köő-
rőle mint ember, es segetsegül len herte-
len, mint Isten: mert hét kenyeret föl-
veuen, es két hallachkat, paranchola ra-
netuanyinac, hogy le űttetec űket: Ez
meg leuen, amaz kisdad kenyerec, es
halac, annera meg neuekedőnc, hogy
az mint oluassuc az Euangelistaknal
negy ezer ember, afzonyoc es gyer-
kec kiutül, meg elegedőnc, es añac fö-
lötte, hét kosaroc telyessen maradna-

nac, az morfalekokbol, es tőrefekből.
 Szinten ez a dolog, melyrűl oda föl em
 lekezem, es Theophilactus, soc sz: at.
 tyakis ezekbe uerttenec: *In 6 Ioan:* An
 nakokaert Christus vrunc midőn az es
 hező sereget taplala, ezel a chuda tetel
 lel ele, hogy az keues eledelt meg szapo
 retana, aztis akarna, hogy loc marade
 koc szedettnenec vtañoc, hogy meg
 ertenenc, mely nagy ereie legyen az a
 lamoznanac, es az iofzagoknac maffal
 ualo közlelenec, mely azt chelekelezi,
 hog midőn az szűkőködőknece seget
 seggel uagyunc, az el ofztator dolgoc
 neuekedgyenec: mint uifzontac az el
 reytet, es egymafra gyűtöt marhac, el
 rohadnac. De minket szűntelen nas
 gyobban ugan azon beű ofztafra inde
 chon amaz regi Cyrillus Doctornac i
 rafa, ki ez Christus chudatetelet, méleb
 er

ertelemel magyaraza. Azert len vgy
 mód Christus vrunktul ez az meg iza
 poretas az kenyere ofztasba, hogy niluá
 es bizonyossan lenne, az mi attyank fia
 hoz ualo szeretetűnknece chelekedeti,
 melyet ez életbe miuelanc, hog az mas
 uilagon beűseges aiandekokat lennenc
 lltentul veendoc, *Lib: 3. cap: 18. in Ica.*

De ha az sz: irast iol meg tekentyuc
 szamtalan példakat talalunc az szentec
 mint chelekettenec, es effle adakozast,
 es taplalaft űn kösztoc mint gakorlot
 tac. Am Davidrol oluassuc, *lib: 1 Reg:*
cap: 21. Iűue penig David Nobeba A
 chimelech paphoz, es monda neki, adg
 uagy ot kenyeret en nekem, auag a me
 nit talalandas. Ada penig ű neki az pap
 meg szenteltetet kenyeret. Midőn to
 uabba az vrnac prophetait öldözne le
 zabel, Abdias el reyte Izaz ferfiug az

SZÜKSEG AZ EHEZŐRNEC

vr prophetai közzül, őtuenkent az
ballangokba, es keñerrel vizek taplala
uket, 3 Reg: 18. Az angyalis llyes pro
phetat föl költuen pogachauat, es po
har vizek kinala, monduan egyel, mert
nagy meze hoszu nehez ut köuettezic
read, 3 Reg: 19. Nagy ehseg vala penig
ez földön, es egy neminemű ferfiu Ba
alfalisabol iüuen, az első zendült gyü
mölcheböl kenyereket hoz uala az Isté
emberenec, es hufz arpa kenyereket, es
vy buzat rassolyaba: monda penig az
vr prophetaia, áde z nepnec, mert ezt
módgya az vr: enni fognac, es meg ma
rad tulóc az keñerbe, 4 Reg: 4. Meni
lehet ez hogy szaz ferfiu eleibe adhaszá
4 Reg: 4. de meg marada beñe. Az vy
törüenyben penig midön be meñe vi
ranc Leuinec hazaban, loc niluan ualo
bünösöc, es publicanusoc telepednec
uala

ELEDELT ADNI.

38

uala le az astalhoz lesuffal, et tanetua
nyiuat, Mar: 2. Mindháian kic Mytile
na szigetbe betegesec valanac, iarulnac
uala sz: Palhoz, es meg gyógyuluan, az
haiokra hordnac uala, ualami szükse
ges uolna taplalalokra Actor: 28.

Es bizónára valaki haylando az ir
galmassagra meg aldatic, mert az ű ke
nyeriböl adot az szegeñnec, Prouer: 22.
Azert illic hogy iustelyuc az urat min
den toszagu nk bol, es minden gyümöl
chünk nec elsőiböl, Prouer: 3. Es mi
dön vendegseget szerzűnc, sze
geñeket, vakokat, fantakat hiű
iűnc hazunkhoz, es ketseg
nelkül boldogoc le
szűnc, Luc: 14.

AZ

SZÜKSEG AZ SZOMIVHOZOK:

*Az irgalmassagnac masodic
chelekedete.*

*Az szomihozoknak szükseg italt
adnunc.*

VGY gondolom hogy elegge meg
tanulhattyc az keresztienec, mint
szabiac magokat az ehezökhöz, ez föld-
yül valo intefemből, de vgyan azon io
igyekezettel szükseg ű nekic az szom-
iuhozoknakis gondgyokat föld ueniec,
miuel hog az mi természetünknc gar-
lo volta, nem keuesbe szük ölködic ital,
mint eledel nekül, mert az mint oluaf-
suc, kiualtkeppen három dologgal tar-
tatic meg az eleuen allatoknac életet, e-
tellet, itallal, es lelekkel: melyeknc ker-
teiröl emlekezué Salomon, azt mond-
gya, hogy kezdetet az emberi életnc,
kenyer es viz: Az Istenec io uolta
egyeb

ITALT ADNI.

39

egyeb aiandeki mutatásnac, bizonyos
jelet az emberi nemzethez, az közönse-
ges természetünknc teremtetibe, az
mi alapatunkat meg tekintuen, szom-
iuagunknac meg oltafara, az uizet kö-
zönlegelnec hatta, az melle ges ten-
gerrel azt akarta hogy az föld körnül
vetetesset, es mostattalset, es annac res-
zeit szep folyo uizekkel, mint az tes-
tet szep elrendelt erekkel, meg aszta-
ta, vgy hogy ne legyen chuda ha az res-
giec közzül nemelyec, kie mindenket
az nedueffegbül montanac leni, az O-
ceanus tengert, minden atyanac ne-
ueztec legyen.

Es bizónara az heüfegnc ereie min-
deneket meg ölnet, ha az nyari melegse-
get, az egi ualtozasoknak fordulasat, ke-
gesb, es gyengib időc, elöl nem uenec,
melyel, midön szep gönge elsőc földyül
le

SZÜKSEG AZ SZOMIVHOZ:

le hulanac, az föld meg gyengül, az me-
zök vidamkodnac, az uetemeñec zöl-
dölñec, az meg szaraz forras kutaknac
folyafoc meg adatnac, es az nedueffeg-
nec el reyter eltető minoltuual, minde-
nec meg vyiulnac: Mely Isteni irgal-
massag oly igen mesze ki teriedet, hog
az mint Christus vrunc szoi az Euan-
geliumban, elsőiet bochassa az iokra, es
gonoszokra, *Math: 5.*

Es nem chac az örökce, valo terme-
szetnec chelekedetiuel uelzi el szükse-
ginket, melyec az sűntelen ualo gakor-
lasbul kichin chelekedetnec lattatnac,
hanem egyéb dolgoknac rendi ellen,
chudakar chelekeduen, gyakorlatossag-
gal az szomiuhozoknac segetsegül ta-
lalkozot. Igen regi Agarnac az Egip-
tombeli szolgalonac peldaia, ki Abra-
hamnac szüle Ismaelet: Ez midön A-
bra

ITALT ADNI.

40

brahamtul el bochattatot uolna, es az
kietlen pustaba budolñec, őleben hor-
dozuan Ismaelt kided gyermeket, es az
viz, melyet hozot uala magaual az tòm-
löbe el fogot uolna, nemis uolna hoñan
meretheine, az szomiuafagnac heűsege-
tul ugyan el bagyaduan, *Gen: 21.* az ger-
meket egy fa ala uete, el tauozuan tölte,
hogy halalat ne latna, es nagy kialtással
ordetással szauat föl emelué sirnya kef-
de. Meg halla Isten az szolgalonac sza-
uat, es angyalat bochatuan, ki űret uiga-
stalna, egy uiz es kutat mutat nem me-
sze tölte, melyből meretuen tòmölöiet
meg tölte, es maga gyermeke, szomiu-
lagatis meg olta.

Nem de fölseges ieleit talalyukce
az Istennec effele iofzagos chelekedeti-
nec mutatataban, melyekkel uolt az Si-
do nephez, midön Aegiptombol ki iri-
ne

uenec? Altalíúen az ueres tengeren,
 midőn három năp az nagy kemény pu
 stakban iartanac uolna, es chac kılded
 folyafat sem találnac ualami uenec: az
 utan talalanac, melyeket hogy meg ko
 stolanac, keferűc ualanac, es azért azt
 az helyt Mara, az az, keferűnec neuezec,
Exod: 15. El lankaduan azért mind az
 utnac nehezsegetul, es szomiufagtul, mi
 dőn nem uolna mit innyoc, kőnőrgé
 Moises az Istenec, kinec midőn ualami
 fat mutatot uolna az uizekbe marta, es
 mindgyarast edesse ualanac itatra ked
 uessek ke. Vgyan azon uton midőn Ra
 phidisben taborban szállottanac uolna,
Exod: 17. Az Israel nepe, miuel hogy i
 gen szűkőn uolna kőszűc az uiz, Mo
 ses ellen tamaduan fölötte kialtanac,
 meg űtuen azért Moises az kő sziklat,
 az mint parancholta uala Isten ű neki,
 az

az kő sziklac, az mint David enekli,
Psal: 114. nagy tokka lenec, es az kőuec
 kut uizeknec feieue, ug hogy midőn ki
 folytanac, ugyan aradni teczenenec.

Az Biraknac idelebe, *Iud: 15.* midőn
 Samson az ű ellenlegit meg gőzte uola
 na, es szomiufag miat ugán meg eped
 ne, kőnőrgé az Istenec, hogy legetseg
 get leñe, az is mondgyac, hogy az Isten
 egy zab fogat ki niuan az szamar al
 chonryanac, melyel diadalmat uet ua
 la, le ueruen az ellenseget beűseges vi
 zec folytanac ki onnan, melyből midőn
 iuot uolna, uidadfagot uen, es ereie
 meg tere. Ez példac az ő törtüenyből
 valoc: de az Euangeliomi időbelieka
 rúl mit szolhatunc? nemde az szomiuf
 hozok hoz nem talalunke, az Isten irgal
 massaganac bizoños emlekezetiű. Leg
 első chudatetele, melyet Christus vrűc

ez földön módatic, hog chelekedet né effele leñe: meg tiftelte uala maga szeme lyeucl Cana Galileaba az menyegzőt, Ioan: 2. holot midön efzebe uette uolna sz: anya, ki úis ot uala, hogy el fogiot uolna boroc, uőá cbben kegesseget meg mutata, sz: Fiahoz téruen, boroc ninchen, azt monda: Akoron vrunc midön sz: anyaual bezellet uolna, paranchola, hogy vedreket tóhenenec meg uizel, es hogy azutan innanac belóle: melyet hog meg kostolanac, niluan értet, es tapáltatnac, hogy az uiz, borra ualtozor uolna. De az köüetkezendő időkbenis soc chudakat oluásűc, hog az lsten chelekedet, meñegből az szomiuhozo embereknec segetlegűl leuē, kie az melegseg miat ugyan el szaradnac uala: Antonianu Chaszar életebe ig olualluc, hogy az pogánoc regentē, kiket

Qua

Quaduloknac hittanac, midön az Romabelieket, nag szoros helre rekefzertec uolna, es ueiec né akarnanac meg ütközni, miuel hog földötte szaraz helre szoritottac, es nómnac uolna üket, remelic uala, hog az melegseg, es szomiusag miat, rövid idön el uelznenec. *De hac historia Eusebius hist: Eccle: li: 5. c. 5. Tertul: in Apol: c. 5. Et Iueras refert Iustinus martyr in fine Apolog. 2.* Hirre adac az haduifelő feiedelmnec, hogy azoc, kiket keresztynec knec hinac, lemíne leheszen oly dolog, melyet lstenul meg nem írhetmenec, miuel hogy ük azt földötte tiftelnec. Es azért nem az hitető ördögös Arnuphist Aegiptóbeli iüuendő mondot, hanē az keresztyni feregűl, nemely Melitabeli uitezec közüll kére, hog ti érette, es az öuciert, kie igē szomiuhoznac uala, az lstenhez

F 2

kődő

SZÜKSEG AZ SZOMIV HOZ:

köndörögnenec: Mely dolgot minec
 utanna amazoc meg chelekettenec uol
 na, mindgyarast az ellenfeget meny kö
 üte meg, az Romaiac pedig szep első
 uel gyöndörköttettenec. Chudalkozuá
 azért ezen Antoninus közönleges pa
 rancholattal az keresztieneket föl maga
 itala, es azoknac egész seregeket, meñkö
 hanyonac neueze. Egy Dion neuü hi
 storicus aztis beszelli, hog midön az el
 sö esnec, az Romaiac föl neznece uala
 az égre, es szaiokat föl nituan vögisnac
 vala: es az vitan sisakokat, es payfokat
 le vetuen, mind magoknac, es louaknac
 beüfleges italt szerzenec: sokan az ütkö
 zeibe meg sebesüluen, az minemü uet
 ellenfegeknek sisakokba esic, es foly ual
 la, együt az vizel, nag örömel iszac ua
 la: Nagy reszre pedig az Romaiac for
 glalatosfac leuen az italba, chac né meg
 gó

ITALT ADNI.

43

gőzöttenec, hané köndörögué az kerest
 yenece nag zapor első, es meñköuec az
 ellenfegre huluan, meg menekedenec.

Chudalatos dolog uala ez latafra,
 melyben tűz, es víz hullana az égből,
 es nemelyec elneñec, innanac, nemel
 lyc szomiuhoznanac, es el uesznenece
 vgy hogy az Romabelieket az tűz se
 mire meg ne bantana, az pogano katis
 az első nem illetne: kic közzül foká az
 Romabeliekhezis futuan, mint hog ne
 kic az tűz artalmas uala, az víz szabad
 sagokra talalkozec: Mely dologbol, es
 chelekedetből, az ü eleieknek szokasoc
 ellen, Antoninus hólczadic haduifelő
 hadnagynac, es vezernece neueztetec.

Hássonlo dolgot talalunc ez vyion
 nan ualo historicusoknalis: Vrban pa
 pa ideieiben, az Hierusalemre föl uetetec
 haduifelesbe, holot ilyen peldarul emle

F 3

keze

SZŰKSEG AZ SZOMIVHOZ:

kezne. Midőn annac az tartománac
mondhatatlan nagy beűsegeben szaraz
sagos szomiual az eges keresztényi had
nőmorgattatne, uő hogy, nem chac az
gőzedelem, de gletec felőlis ketlegben
éinene, Godfridust, így mondgyac
hogy kőn őróge az Istenhez: Kegyes at
tya, ki az pusta ba győny őrtűseges har
mator hintettel, es az halando emberek
nec oly aiandekot attal, hogy az kemeű
kőből beűseges uizeket veűnene, uő gan
azon irgalmasfagodnac peldaiat mel
toztással mi hozankis meg mutatni, es
ez nagy szarazsagban, melyet iol lacz,
midőn Isteni tisteleteredne szaporodac
saert hadakozunc, ueghetetlen irgalmas
fagodnac ereiet mi uelűnc esmerteld
meg: Es noha sokkal alab erdemlyűc
azt az mi szentseges attyainknal, mind
az által malastodnac beűsegeuel, mindé
mi

ITALT ADNI. 44

mi uetkeinc, es bűnűnc főlőtteb meg
gőzetteinec. Aleg uegeze el Godfri
dus kőn őrgő imadlagat, zőrgeni kez
de az eg, es főlőtte nagy meny dörges
leuen, nagy uigafagos őróm foga el az
kerestýé sereget. Akcor kelde az leue
gő egnece kőzep resze, melyben az phi
losophusoc mődgac hogy neuekedne
az eis őc, be fedeztetec folyhőkkel, es
nem soc idő mulua, oly beűseges uizec
kesdenec folni, es az szomiuhozo főlődet
asztatni, hōg telyes folyo kutakat lattac
nanc az egből ki forrani. Ot lattad
uolna, az uizeknece beűsegeben meg
mond hatatlan őrómőket az vitezek
nec, nemelyec haiokat, es orczaiokat tő
rőlic, nemelyec semí ueget az italban nē
talalnac, nemelyec sifakokbā uizec fog
nac, sokan kőz őnsseges edetneket, szűk
seg tauoztat saert meg tőlnece uala. Pau

SZÜKSEG AZ SZOMIVHOZ:

Ius Amilius in histor: Gallia lib: 4. ad calcem.

Meg mutatta azért az vr Isté, mind az természet, történi, es az Euangelios mi időkben, fölleges irgalmassagat az szomiuhozokhoz: Vg hogy, senkinéc ketleget ne hozon, afféle chelekedet, ú sz: föllegenel, melyec ű maga szantalan, es fölötte chudalatos példaitis mutatta, hogy kedues, es kellemetes né uolna, hogy ha mi nálunkis gák orlasba leszen: azt pedig niluan mutogatyac az mi idüzet önk nec befzedi: Valaki italt adand egy nec ez kisedec közzül, egy pohar uizet, chac az tanetuannac neuben: bizon mondóm nektec, beret el nem ueztti. Ez leszen pedig első érdeme, melyet ma fut ielenre: Ime az ti beretec beüleges meñorszagban. Ezen beretec fölleges io chelekedetet mutata Rebecca

becca

ITALT ADNI.

45

becca is Abraham szolgálaihoz, az mint oluaffac, *Gen: 24.* mert midön az ű v ratul az a szolga Mesopotaniaban küldetet uolna, hogy onan fianac Iffaacnak hazaltartot kérne, es Charran varashoz iutot uolna, az varas kapuianal meg aluan, holot kut fő, vizeletelyes ual, mondgyac hogy Rebecca oda mene hogy hazi szüklegere vizet meretene: kitül midön amaz kiuanta uolna, hog engedne vedreből inya: felele: Igyal, sőt teuedetis meg itatom. Mely chelekedettel, vgy mint kegyes, es dolgos szü nec bizonos ieleuel, es bizon sagauat, az a szüz el ualasztatec, hog amaz szentleges Iffaac patriarchanac köuetkezendö hazastarla lenne.

De ki talaltathatic oly szegeni, ki, midön az vr itilette el iüend, ez chelekedet nec el mulatafaert, magat meg ment

F 5

hesse

SZŰKSEG AZ SZOMIVHOZ:

helle? Auagy talam azt kesded módá-
ni, hogy azért henyelled el, miuel hog
añac gakorlatsara, igé ritkan lattassunc
okor talalni? Bizonara az mint im né
regenis ez irasbá meg jelentem, az min
denhato lsten az vizet, vgy mint eget
az éltető allatoc közül, melyekből vas
gön ez uilag, közönsegeffen mindenec
eleibe atta, es añac nagy beúseget oszio
gatta, az teremtet allatoknac: mind az
altal történhetic, hog az helnec kopali,
es szaraz haszontalanfagaert, ualahol
az uiznec nagy szűklege talaltassec,
mely dolog midőn történic, azoknac
kegyessegehez illic, az szűk ölködöket
meg könyebeteni, az kiknec szűk segec
niuchen. Főkeppen penig az földes v
rakhöz, keretet, mező varasoc vrait
hoz tartozic, arra gondot uifelni, hogy
az szomized ki folio kut feickből, az la

kor

ITALT ADNI.

46

kosoknac alkolmatossagokra, közalb
hozac az uizeket. Mely szorgalmatoss
sagban ki ne chudalya az Romabeliek
nec meliosagos chelekedetek: meni me
szerül, hañfele helekrol, uagy föld alat
valo folyas által, auagy bolt haytas, che
ueknec mestersegeuel, szamtalan kö ra
kasokkal nag költseggel, hogy az uiz be
folna az uarasban, chuda mesterseggel
chelekettec, es el uegeztec? Hog ha űk
hiü dichőségert, neueknec tisztetiert
azt chelekettec, meñel meltab, hog az
kerestyen feiedelmec, allatoc valok
nac vidamsagokra azt chelekedgyec?
azokban főkeppen az varasokban, mel
lyektül az kut vizec tauul vannac, vgy
hogy nagy munkaual, es hoszu vital
kelleffec, mind ferfiaknac, es aszonyal
latoknac, az vizet hazokhoz hozni, es
vinni.

Vgau

Vőgan ezen ital o'ztogatásának che-
lekedése nemely gonoz időknek fol-
yasais okot adhat, midőn nemely vas-
rasban, uag az egnek nagy melegse,
az folio uizeket elszarastya, auagy az
ellenlegnek ereie, az varast körülul ue-
uen, az be folio uizeket meg tiltya, es el-
uelzti: az mint Holofernes chelekedec
Bethulaba, ki paranchola, hogy az uiz-
ec chatornait eluagdálnac, melyeken
az kut főbül, uiz foly uala az varasba.
Ezē tanachal elenec az Gothufokis, mi-
dőn Romat meg szállottac volna, az ua-
ras körülul, soe uizel folio szerl zamo-
kat fölfordetanac, *Procopius de bello Go-*
thorum. Effele nyomorusagba azért,
melyben neha chac egy pohar uizis nag-
árron oluassuc hogy adator, kichoda
nem itilye nag' irgalmas chelekedetec
lenni ha az szűkölködőuel reszeltesse.

De

De bortis keuan neha az természet-
nec szűsege, uagy az ű erőtlenlegért,
auag ualami beteglegnek ű rendi, mely
külömben el nem űzethesse, hané bor-
altal, mely akadekokért, es egyeb fogat
kozafokert, melyec törtenehetec, ki
nem lattya, mit kellese az oknac chele-
kedniec, kik nec nag' szeles szőlőiec ua-
gön, kik nec sorus próffec, né chac szűk-
segekre, hanem győnőru'legreis beuel-
kednec, kik nec beüleges pinczeiec talal-
tatnac, azokis hordokkal telyessec, es
zer seje boroknac külömbsegeuel föl-
ekeslettettec. Es ualamint az ételrűt
szollanc, mely az szegenyekkel reszelte-
tic, hogy azoc (vő rendeluen az listen-
nec kegyelmessége) kie beü kezőc az
szegenyekhez neuekedgyenec, igy azo-
kis, kie az szomiuhozoknac, szőlőiec gū-
mőlchit o'ztogatyac, ketlegnekül, meg

it

itt ez uilagonis az Isten ugan azon gyű
 mölchöket, jobban es fölötte, meltozta
 tic meg szaporetani, es beueteni. Chri-
 stus vrunknac azert, ki tegedet az sz: ke
 rest uiz által, az aña szent egy haznac kes
 belebe be fogadot, idu ősszeges életre uis
 sza hozot, kinec irtalmassagos oldala-
 bol, dragalatos uereuel, vizis, mely al-
 tal büneink, el mosatnanac, ki folya, eg
 ital vizele né leszesze halaado. *Mat: 25.*
Ioan: 7. Ha túled az kerestfarui heűse-
 ges szomiufaganac kőne beget keuaña,
 nem annale? ű mondgya penig, az mit
 egyel ez én kisdedemel cheleketetec,
 velem miueltetec: az ki szomiuhozic,
 iűiön hozam, es igyec: mért leszűnc a-
 zert ilyen halaadatlanoc, hogy ű neki
 szegenibe segetsegűnkert kėruen, ez föl-
 di uiznec neminemű reszet meg tagad-
 gyuc? mi lehet Isten telem b dolog, mint
 mi

mikor ez somiuhozo szegen, kapud es
 lőt fekszie, kialt, szauat emeli, te az om-
 bá uetet astalodnal az étece kőz őt dusa
 kauale, eg es italal hadat ramas, mast er őt
 tetuē telyes italtra, es dobtoda fra, uende
 gidet hasonlo italtra kősz őnefel, szolga-
 lattod, kelked aianlasauat ingerluē, es te
 szegsegnec, tistatalan sagnac, es minden
 gonos faytalá anyanac engeduen? mint
 ha chac magadnac, es haladnac szűlettel
 uolna ez uilagra, es nem egebek nec, ki-
 ket az Isten parancholatya által tarto-
 zol taplalni. Oltalmasd azert magadat
 es feűy, hogy egyetembe ualaha amaz
 kaldaggal ne keuanyad, hog uyiokat az
 uizbe bochatuan, azoc az szegenec kik
 tül az egy italt meg tagattad, neluedet
 kőnebechec, kinec peldaiabul idu ősse-
 dre uifely gődot, es magattul inkab uas-
 lami rest uon meg az italbol, hog ege-
 bec szomiufagokra gondot uis selhes.

SZŰKSEG AZ MEZETELE:

Lassad földiteis gondod legyen arra, hogy amaz szozatal itilet napia meg ne rongaltassal, melyeknel sem keferuesb nem lehet: szomiuhoztam, es inom nem ataroc. Tauozal el tulem az oroc tuz re, mely kezettetet az ordognec, es an galinac: Hogy ha magadat az irgalmasag chelekedetire resten ne mutatod, es az izoiuhozo ember nec italt igyekez adni, az lsten malastya olyan leszen ben ned, mint az uizel meg hintet kert: es an nera, hogy tenen magadbol, el aluuan behed mindenemü bünetesre ualo tükzek nec langai büseges kut fő keld ta madni, es fakadni, szüntelen föl foruad az oroc életre, *Ioan: 4.*

*Harmadic testi irgalmassag-
nacioszagos chelekedete.*

Szűkseg az mezeteleneket meg ru-
bazni.

MIND

MEG RVHAZNI.

49

MIND ez soc szamtalá iok nac beür segeben, melyec az égen, földön, es tengereu tartatnac, es az lsten nec kegyelmességebül mi nek ünc engettette nec, igen chudalatos dolog, hogy meg nem szüñec lenni, hauem neha talaltatnac oly lstenelen, hamis, semire kellő, mindé dolgok nac uisgaloi, es iteldi, kie panaszolkodganac, hog mi nek ünc em bereknec, minden egeb allatok nac, leg gonosban törtent uolna dolguc, *Lege Plinium li: 7. bi: initio statim in proemio.* Mert vő módnac az egyeb oktalan al latok nac testeket, tulaydó ruhazatyok kal fedezte be az természet, vgy hogy, minden más segetsege kiuül, elegge, magoc által el tzenuedhessec az egnee mindé ereiet, es ellenzelet: nemelyeket kemeñ bőrrel, es háttal meg erőstetet, nemelyeket gapiunac szöreuel, nemel-

G

lyes

lyeket hay szaloknac szűrősegeuel, ne
 melyeket chigabiga hazzal, töviskes
 kőntőffel, egymáson feküvő, magokó vi
 felő sündelezest kőuető hayfekal: az ma
 daraknac ualozando, es külömbfele,
 szamtalan tollakat adot ruházatul, sőt
 még az fakatis, kilső heyal, nemelye
 ket kettőffel, az hidegtül, es melegtül ol
 talmaz, chac az ébert mezetenül hat
 ra, es ki uetette, mindé egy haboru ellen:
 Kiknec panaszoc, mely idegen legyen
 az okossagtul, nag kőnen meg erthemi
 abbol, hog senki magaual elné hitethe
 ri, hogy az Isten, nagy beűseges kegyel
 messeggel chelekeduen az oktalan alla
 tokcal, az embert ki nemesseges allat, tu
 laydon abrazatyara, es szemelyere kit
 teremtet, kiralyi ioual meg aiandeko
 zot, hatra hatta uolna: Mert ű fölsége
 ez soc szamtalan dolgoknac sokasaga,
 keli

kefdebe ugy teremptette, hog az em
 ber paradichomban, boldoglagos hely
 ben, es sem égi haborut nem esmeribe
 helyheztené, Gen: 2. holot sem az ru
 hazatnac segetsegeuel az hideg ellé, sem
 az szemeremnec be takarasara fedező
 leppellel, ne szük ölkődne, mely bol
 doglagbol, miuel hog chac maga uetke
 által esec kí, né az természetnec alkotó
 iarol, mint magunc felöl melto panas
 szolkodnunc.

Mert az mi első szüleinknec uetkec
 utá, ki uetetuen Adam paradichombol,
 ez allapatra, melyet mindháian szamtal
 an, nomorusaggal rakuat, niluá latyuc
 es esmerituc, mind hidegtül fazni, az
 heűsegtül izzadni, feketülni, es szömő
 ródni keide, es leg először testnec me
 zetenlegeért magaban szemermesse
 get erze. Mely nagy szüksegeben az

embert ugyan né akara el hagyni az Istené,
hanem mind ez két szülenknec, midőn
ű sz: föllege szine előt budosnanac, el
futnanac, zöld levelekkel testeket fedez
nec, reytec helre meñenec, ű maga az it
galmas Isten, tulaydon kezeuel ködmen
ruhat ada nekíec: hog mi nekűnc, meg
ez uilagnac keldetin, es elein, eñec ez ho
morusagnac be lepelen, az mezetele-
nek nec szűkséges ruhazatyokra, űnőn
magatul az Istenűl mutatot példat
szemlelnenc.

Azon Isten, oly eleuen elmet, okok
sagot adot az ember nec, né hog az ok
talá allatoknac ékes ruhaiokat irillene,
hanem azoktul okot uęuen, külömbféle
mesterseggel, az emberi természet nec
gőgyat uifelye. Mely emberi mester
talalmañoknac az Istenis, az faknac mo
bat mutatogatta, hogy ertenenec minden
ne

neket, az emberekert teremtetnec len
ni: Holot amaz Seres neuű nemzetsege,
az erdei mohoknac szűveleuel igen ne
uezetes, es nemes, uizel mondgac hogy
meg hintuen az fa agaknac régi mohat
es le főszőluen ruhat foñac, es szőnnec
belőle. Amaz selyem bogar, Bombix, ű
magaban kisded oktalan allat, chac az
termeszetenec kisztetesebűl, az Isten így
gondot uifeluen az emberi szűkség nec,
az ű munkaiat el uegezi, nağ mester se-
gel, az gapiuzalnac ideien, igen gengen
uekon, zalakot foñ, es azokat bizonyos
keppen gombolyagba tekeri, ugy hog
szűvefre eleg legyen. Melynec elete chac
harom holnapig tart, es minden neme,
estendőkent, bizonyos időben, istan el
uelz, chac ualami genge magot hagyua
maga utan, melyeket utolso ideie bé to-
ic, az utanna ualo nemzetsege nec bizo-

nos remenseget, ug' hogy né maganac,
 auag' az ti maradéknac, hané minek ünc
 szolgálatra, születtesec, es meg halyon.

Ninchen azert melto okúc, meri pan
 tolodg' unc, hogy kesdettül fogua ruha
 zat adatot az oktalan allatoknac, miuel
 hogy az lsten, azokat azt akarta, hogy
 minek ünc szolgáljanac, hog' ez terme
 szetnec nehcs elzközit meg gőzhetnéc,
 mely oktalan allatoknac legetsegeuel,
 né chac mint ük először bőrökkel, ha
 nem mesterfeggel iaruluá az természet
 hez, szeb ruhazattal elhatnenc. Sőt föl
 lötte melto banatra, hogy az emberc,
 effele lsteni beűseges kezeincc mutata
 saual, soc kisdaglagiuul az természetec
 dől főssigre, pompara, iszonúkeppen el
 nec, mert kit ne haborechó föl, nemely
 aszonemberek nec effele dologban ua
 lo mesterseges beűseges czifrazalokat,

es

es öltözeteket? Meg lathatod üket
 iarni, az uczakon, templomokban, meg
 kemeñtetekkal, ñughatatlan szemek
 kel, magokat szemleluen, es napnac itel
 uen magokat, midön emberc szemc
 leibe lep nec, feñlic az arañas ruhazat, es
 heiba ualo ruhaianac pereme az port
 veri, draga köuekkel nyakoc, es kezec
 környül uetetet, fülökön dragafagos
 gőngöc, es köuec függenecc: feicc gőn
 gyel meg hintettetet, es haiokat kü
 lömbfele draga köuec, fenyessegekkel
 meg ofztyac: Vgy hog' Sionac leañic
 módanad latnod, kikrül Esaias prophe
 ta igy szolla, E/4: 3. Föl magastaltatta
 nac Sionac leanyi, es meg dagat torok
 kaliarnac uala, ñughatatlan szemekkel
 szüntelen gyenge lepessel iarnac, es la
 bokkal solya zörgest tamañnac: Féke
 töt uiselnec, chörchent, gaytent, kős

G 4

són.

sönchöt, aran perczet, es lanczot, nas
fát, es draga függőket, ualozó falyos
lokat, lepedőket, erzfeneket, tyükörö
ket, es biborokkal gyengeleges feier ru
hakat &c.

Ez nyughatatlan heűsagos keszűlets
nel, es czifrazafnal ueszedelmesb dol
got mit mondhatunc? Eze az Apostol
nac parancholatyat meg tartanic? ki sok
kal külömbéir Thimoteus pispök nec?
1 *Thim: 2.* Akarom ug mond, hogy ti,
istellesges öltözetbe imadkozzanac az
aszony emberc nag szemerlességgel,
es chendességgel, todoretot haiakkal
mogokat nem ekesetuen, auag arañal,
draga köveccel, es nag arru ruhazattal,
hanem illendő ruhazattal, mely aianlya
az ű lsteni kegyes uoltokat, io cheleke
detekbe.

Nemde ugan ezent parancholyac sz:
Pe

Peteris? Az aszonemberc, hatalmoc
alat legene az férfiaknac, kik nec ekeffe
gec ez külső ne legyen, haioknac gom
boltagos seket ördöbbe, auag körnölöc
ualo arañban, auag ruhaioknac könt ö
sebe, hané az szünec el reytet embere,
ki helyheztetet ez el rothatandóságba,
chendes, es nyugodalmas lelec, mely dra
ga az lsten elöt. Mire ualoc tahat enni
ruhacnac külömbsege, szorgalmatos is
gekezettel, melyeket keresztene, es gon
doltanac, ug hog chac formaioknac ta
lalasaual, elmeiek nec ereiet, az aszonem
berc ez mostani időben föl ötte elesze
chec? kie ha meg gondolnac, az mint
szol Cyprianus, midön barfombá, es bi
borban föl öltöztenec, mely nehez le
gen, az Christusban együt föl öltözni
ec, ketsegnekül ualami szüksegec föl
löt uolna, Christusnac, es az szegeñek

nec olzrogatnac. Mert az szükseg, az mint közönleges beszédbe uagón, halz nos ruhazattal meg elegszic, az dőlőfő seg, es keuely heűfagos dichőleg nec talalmaña, az kalfdag őltőzetet.

Azomban az telnec erős közepin, midőn meg az leuel sem marat az fakon nag derektul az folyo uizec meg fatta nac, az északi Boreas, auag Aquilo szel erőssen fuy, mely fokan talaltatnac, kie nem hogy hazi haylekkal, de chac uala mi hituañ el szakadozot ruhaual, az egi haborutul nem oltalmaztatnac, hanem az emberec szemec eleiben kőnhullatal fal meg aztatrac faznac, es mindē tagok ban refzket nec, uő hogy, nem chac az embereken, de az oktalā allatokon is, ha ilyen nomorusagbā uolnanac, meg kelle ne raytoc indulnunc. Kialtnac, az mint szol szent Bernard, az mezetelenec,
ki.

kialtnac az ehcz őc, panaszolkodnac, es ig solnac az kalfdagoknac: minek ūnc ki nomorusagosá faradunc, az éhseg, es hideg miat, mit hasznalnac szátalan ualtozoruhatot, az fűstre, gerendakra fölmettetet piretőt huítoc, es szalanatoc: miéc az mit ti eltekozlotoc, tül ūnc lopiatoc el keőgetlenul, ualamit heiba el uesztegettec, es kőltőt őc: mert mies lsten teremtet allati uagunc, mies az Chri. stus uereuel uagunc meg ualtatua. Mi azért aryatokfiat leuen, lassatoc az aryai refzből, szemeteket mint legeltetitec. Az mi élet ūnc refz ūl esic, az ti heiban ualo beűfegtekhez, es ig az mi szükseginkből el meczet nec, mind azoc, melyec az ti heűfagtokhoz iarulnac: Es ig két gonos tamad az fő sueñleg nec őűkrebül, mert ti magatoc beuolkoduā el uesztec, es minket meg fosztuan őldőztec.
Ha

SZÜKSEG AZ MEZETEL:

Ha ez igaz, mint igazis, bizonyára az
 minemű ruhazatok szűkseg fölöt: uan
 nac az káldagoknal, azoc az szegenéke
 es az mi az szegenéke, Christulé azoc,
 ki, ualamic leg kissebikkel az őueiuel
 chelekednec, ű maganac tulaydonetya,
 hog miueltec, mi k őuetkezie, hané hog
 azoc kie az ruhazatokal beűsegesé ha
 hot űuen, telyessec, az mezetelen sze
 gent meg utalyac, hasonloc az Sidok
 hoz, kie el ősznac az Christufnac ruha
 iat, es azokra sorlot, koczkat uetenec:
 Erre tanete minket az Istenec kegyel
 messege, ez eges uilagon nag szellefen
 mely ki teriedet? Tekenchic által ez e
 ges uilagot, es annac minden reszeit.
 Valahoua gódolatod esic, az Isteni ueg
 hetetlen kegelmessegenec bizonyos iele
 it talalyuc. Chudalni fogiuc bizonyos
 időben, hogy az fácsz lep leuelekkel be
 fe

MEG RVHAZNI. 55

fedeztetnec, az fölő feire a tőuön zöld
 szeles leuelekkel oltalmaztatnac, fűtek
 kel, es uiragokkal az mezőc meg ruhaz
 tatnac, es minden fölő añi szepleget, es
 külőmbseget mutogatnac, hog az em
 berec azoknac ekellegeket igckezene
 köuetni, mind az által azoknac szeple
 get semikeppen el ne ehesse, mellyet
 Christus vrunc megis ielentet, midőn
 azt monda, hog ű sz: föllege, az mezők
 nec liliomit vő föl őltőzete, hog még
 Salomon királis, minden ű dichőc
 geben ugy föl nem őltőzhetet legyen,
Math: 6. Luc: 12. Mely Isteni beűseges
 káldagsagokban, az mezetelen ember
 hatra teneked ruhazatra, hog ez szegen
 ekkal ualo io erdemednec okat, az di
 chősegnec halszat, nekadna, midőn
 mas szegenlegen kőny őr őlnel.

Essele chelekednec ű rendiben, so
 ha

ha elég dicheitet nem adhatunc azoc
kegesslegenc, kic az mezetelen leanzo-
kat, kic magokat chac alég fedezhetic
be, effele aiandekokkal meg latogatyac,
üket ruhazuan: ebből is törtenic, hogy
mind testec egefflegenc, es leg inkább lel-
kec iduösslegenc, mely uelzedelemben
forgolodic, segessegül legyenec. Mert
meniafzoñembereket kezzeret az szük-
seg, hog' szermessegeket hatra hagy-
uan, tistatalan életre adgyac magokat:
kik nec ha ruhazatyoc meg uolna, es e-
géb szüklegekre gödöt uifelhennenc,
ketsegnékül iamborsagokat tistan, ep-
pen, es szentül meg tartanac.

Amaz Istenfélő sz: aszoñallat Dor-
cas, az sz: Lelec által azzal dichertetic
az Apostoloc chelekedetiről irt kőn-
uebe, *Actor: 9.* hog' telyes uolt io chele-
kedetekcel, es elemozna adással, es hog'
öltö

öltözeteket, ruhakatis chenalna, melyek
kel az öszuegyeket, egyeb szegeñeket
be fedez, es takar uala. Mely peldat, ad
na az Isten, hog' mostanaban sokan kő-
uetnenc. De nomorusag, ki nem latya
hogy ez uilagnal nagob böchületbe ua-
gön az ördög, hogy sem az Christus:
mert az ördög nec kedueért, meni sam-
talan kölchegec leiznec az tistatalá fer-
telmes aszoñoknac ruhazatyokra: az
barsonyra ingyen sem tekenhet az sze-
retettel meg bolondult ifiu, midön,
mint, az szaruan kötöt ököz szeretöie-
vtan készül hitegetuen: vialatos az
kamuka, selyem ruha, sőt sem aran-
nyal, sem ezüsttel meg nem elegszic,
hanem szokatlan ekefflegeket kerels,
aranyat arañra halmoz, es rak, szoknya
peremet, señeskedő gyöngőkkel ekeffe-
ti, es elmeiet be nem tölti, miglé az gana-
ial

SZÜKSEG AZ MEZÉTEL:

ialrakua töltöt lakot ekeffetuen, iüues
delmet, öröksegeuel egetembe el ne pu
stecha: De Christus vrunkert ki chele
kefzi czeket?czeket? de inkább az Chri
stus szerzetes folgainac, chac parast po
stotis ki küldgön, auagy az vton heue
rő szegent, kichin köd'cheg ő ualsonnac
lepleuel, ki ueszen környak?

Bizonnara mas peldaual int minket sz:
Iob amaz beszedeuel, *Iob: 31.* Gyermekek
sege mtül fogua neuekedet uelem az ir
galmassag, es ahamnac mehebül iüt ki
uelem. Ha ualakit mellettem el menue
meg utaltá, miuel hogy mezetelen uolt,
es ruhazatlan, ha az ű oldali nem aldot
tanac engemet, es iot utañam nem mon
tac, iuhaimnac gapiaiuual ha meg né me
legedet: Az en uallam le szakadgyó az
ű ragasztasitul, es karaim tetemuel ősz
ue töretteffenecc: Mert szümelé féltem

az

MEG RVHÁZNI. 57

az vrat, mint raytam ualo föl dagat ha
bokat, es az ű terhet nem uiselhettem.
Holot añac elötte ez szentleges iabor,
fölötte reuteg uala, minemü feleletet
adna Istennek, midön marhaja felöl Iza
mot keldene ueñie. Mit chelekedgyem
üg mond, midön az iületre föl kel az I
sten, es midön keldkedni keld, mit fe
lelec neki?

Mi penig mint ha az iduössegnee
partyan uolnác, chac magunknac legén
beüleges ruhazatuné, sem gondot nem
uiselüné atyankfiaina, kie mezetelenül
leuen, embereknecc orczaiokat, szemely
eket el tauoztatyac, chac szemermesse
gekertis. Mi feleletet adnac az on a na
pon, az kaddagoc, midön Christus el iü
uen az iületre, ig keld hozzaioc szolla
ni. Mezetelen uoitam, es be nem fedez
tetec, *Matb: 25.* mit mondanac azoc az

H

cm

emberec, kic enni heiban ualo czi-
frakbá faradoznac? De bizoñara rette-
netes iszoñu, es meltatlan dolgot látha-
súc: Holot az emberi ñughatatlan ke-
uanfagnac, eleg nem lattatot leñi, hog
minden oktalá allatnac böret le ñuzna,
es uonna, hané még az halottaknac ha-
iokat, ál haynac czi fraza fara, az alzony
emberec, le niernec, es mecenec: De
meg kopaszetya, es mezeteleneti az vr
Sion leañinae feiec teteit, es szemerme-
segeket ki ñitya, *Esa: 3.* Szerenchetlen,
iszonyu nap leszen az ű nekiec, midõn
minden ekessegeket el uelzi az vr, ha-
ioknac meg oszto ekesseget, terdec õ-
uec õit, nyakba uet õit, arany lanczit,
nás fait, gûr õit, göngy õs homloc el õit,
fõlsõ ruhait, ualiozo õit õzetit, illatozo
szereszamit, draga gombos t õit, tyûkõ-
rit, feket õit, genge fatyolit, es feier ru-
hait,

hait, gonos illatyokis leszen, az kedues
helét, az parra õuert, kõtél, az meg fo-
doretot haiokert kopalsag, es melek-
nec szorito ruhajaert, cilicium. Sokcal
okosban chelekesnec azért azoc, kic né
chac az földtete ualo ekesseget magok
tul el hañac, hané még az szûkleges ru-
hazatokatis, az segeñeknec ostogatyac.
Lam eleg peldakatis talalunc kõuetel-
re: Ioseph minden atyafiamac kettõs õl-
tõzetet adata: Beniaminac penig harõ-
szaz ezûst penzt, õt draga ruhakcal, añi
penzt, es ruhakat külduen atyanakis,
Gen: 45. Ionathasis Saul fia, le uete ru-
haiat, es az pastor Dauidnac ada, es min-
den ruhait, segeñit, keziuet, még õue-
z õietis, *1 Reg: 18.* Tobias penig az che-
zõket raplalya uala, az mezeteleneknec
ruhat aduan, halottakat temete, *Tob: 1.*

Az Euangeliomban touabba, amaz io-
H 2 atya,

SZÜKSEG AZ RABOKAT

nyia, azt monda, hozzátoc ki az első
stollat, es feier ruhat, es öltöztesse tecc fel
űret, adgátoc gyűrőt kezeibe, es czipel
lőft labáiba, *Luc: 15.* Az kinec két ru
haja uagó, adgá az kinec ninchen *Luc: 3.*
azt móda sz: lahos; vgy hogó szoval
irgalmassagot akaroc, es né almozatot,
Ose 6. azért az te keñeredet az ehezök
kel ed meg, es ruhaidbol, mezetelenket
fedez, *Tob: 4.* midön latod az mezetel
lent takard be űret, es az te testedet meg
ne utalyad, *Esa: 58.* Ha azért az neuzet
intefeket, es peldakat követni kezdgúc,
bizon nem chac meg aldatunc az linc
tül, hanem meg ez életnek nyomorusa
git meg gyözüen, az menyet dichöleg
nec fenyeffeguel, örüendetes stollai
ual, es feier ruháiual, örökce föl ö
töztesunc.

NE

MEGLATOGATNUNC. 59

*Negyedic testi irgalmassagnac
chelkedete.*

*Szükség az Rabokat, es foglyokat meg
ualtanunc, es latogatnunc.*

Noha soc egyeb iokat uet legem em
ber, az Isten kegyelmes aiandeka
bol: de ezzel, hogó midön, az büñec szol
gata uolna, sz: Fianac dragalatos uere
uel meg ualtuan, leg nagyob, io tete
menyet ielente, es mutata. Hogy az
földnek fundamentomot szerze, az leue
gő eget, es menyet, mint ualami bőrt,
kiterieszte, es az embert, abbol, az mi
lemi uala, teremtuen, es föl epetuen, pa
radichomban, minden lako heleknecc
gyönörűlegesbe helyheztete, holot az
halálnac, semmi hele nem hagyatot uala,
oly nagó kegyelmességet aianla, hogó em
beribőlzed, meg ne ielenthesse: De hogó

H 3 azok

SZÜKSEG AZ RABOKAT

azokból, az boldogfajos székekből, es
hálekből le uettetet embereket ez föl-
dre, mint Istenec Fia ünön maga, az sol-
ga abrazaiba föl öltözöt, az pokolnac
kapuit meg nituan, az főtetsegeket szel-
lel hañuan, es el kergetuen, meñorszag-
ba uísa uiue, es gözedelmessen az rab-
fagot, rabsagul uona, oly nagy dolog-
len, hog' chac egyedül az Istenecből che-
seges igete erthette. Mely elönkbe adot
pelda, egebec közöt Izukség köuetele-
re, ug' hog', ha ű sz: fölsege, az mi lelkin-
ket az bunc köteleuel meg kötöztete-
ket, dragalatos uereuel meg szabado-
tot, mies az mi attyankñain köñörül-
yünc, kie nag' mesze földön, es tarto-
mañokban, hitünknecc ellensegitül fog-
sagba tartatnac, auag' szellel minden föl-
dön, mi köszünkis az tömlöczökbe,
szegeny, es ñomorufagos cletbe uañac.

AZ

MEG LATOGAT NVNC. 60

Az mi illeti penig az foglyoknac sza-
badatfat, es meg ualtatfat, mi lehet id-
uösslegesb, es keresztyn emberhez ille-
dő dolog enel, mint az Christus fiainac
maga attyañainac, kie tökelletesec az
hitben, de nemelyeket galiakra, aísafra,
kö banyac uagafara itiltenecc: kados-
lak, lanczoc, es mindenféle kinokra ue-
tettenecc, hog' ha azoknac segetsegül ta-
laltatic, es leszé: Gondoly ualami raboc-
taual leñi hazaiatul, szüleitul, g'ermeki-
tul, rokonitul, es szomszeditul, az em-
bertelen, vad pogañoc, es az igaz Iste-
ni tisteletnec ellensegi közöt, mint ua-
lami uadat lanczokkal meg kötözue,
mezetelé tettel, uereleggel öszue töröt-
tetet, eges tagaiba uérrel ugan meg azo-
uan, erciben meg szeptet, es telyesseggel
el erötelenült, vy munkara uoñattatni,
melyeket meg az természet se szenued-

H 4

hes

SZÜKSEG AZ RABOKAT

hessen, melynec nyomorulagan még
 ha ellenfeled uolnais, szíued meg esnee,
 Gődolode eñec szabadulasa ha uídam
 lenne? Touabba híszede hog sokan uan
 nac kőzzülüne az pogánóc kőzöt, kic
 az kínoknac, ektelen, nehez, es szokatlá
 nehezsegetül emberi garlosagbul, es az
 szabadsagnac szerelmétül, meg gőzer
 tetuen, az Istenec igaz tisteleit el hagy
 uan, az hitetleneknec Istenelen pogán
 oknac, szakadozo uallafara hog ne ful
 sanac? kiket ha ualaki, uag io példaual,
 es inteffel igekeznec reszbül az hibén
 rebolgokat meg tartani, reszbül ki este
 ket azon igaz uallafra uisza híúña, nem
 lenne effele keges chelekedetért, es at
 tyafíui szeretetért nag dicherette mel
 to? az kic penig penzekcel rabokat, es
 foglyokat igekeznec szabadsagokra
 hozni, azokat, szüksegeskeppen melto

aians

MEG VALTANVNC. 61

ianlanunc, es io hírrel, neuel, alduá kő
 uenunc: Mely io chelekedetec, es tete
 ment, kiualtki ppen melto, hog uegeze
 nec, kic ladaiookban rekestue tartyac, az
 mainonnac kinchet, es kasdaglagat.
 Mert midön eg beknec szabadulaba
 igaz szeretettel foglalatosoc, nem chac
 azokat teitekbe kőnebetic, hanem ma
 gokatis lelkek nec nehesb lanczaitul, es
 kőtelitul meg szabadetyac. Es bizoñara
 igen nag chuda, hogy testedet meg sza
 badethasd, né ketelkedel feguert, es tū
 zet széuedni, hogy lelkedet meg tarchad
 leg kőnebdolgokis nehezeknec lattat
 nac, es teczenec.

— Az szolgalat, leg nagob igaia, az mi
 természetünk nec, örökce ualo nemine
 mü halal, az ű szüntelenfeles nughatar
 lansagaért, es az parancholoknac kes
 menisegekert, fölötte haborusagos, fős

H 5

kep

keppen az okos, gengen nevelt, es ne-
 mes férfiaknac, ug' hog' chuda ne legyék,
 hogy ha fe'guerre, es eletek nec uelzte-
 seulis, az szabadsagert hadakozzanac.
 Mert az szabadsag, mindeñec oly ked-
 ues, szerelmes, es draga, hog' az terme-
 szet meg az okatlan allatokbanis ki mu-
 tatta legyék. Melyec közzök az madarac
 beűseges, es bizonyos eledeleket, hatra-
 haguan, midön modot, es alkolmat ossa-
 got talalnac, az kalitkabol ki röpül nec,
 budosuan eledelt keres nec, meg elegend-
 uen az egy szabadsaggal. Mely dolog-
 bul köñen meg ertheini, mely kegyes
 dolog legyen, az közülünec ualo rabo-
 kat, kie minden marhaio ktul meg fosz-
 rattanac, meg azoktul is, melyec eletekre
 szüksegelec, kik nec chac ez leuegö egis
 a leg engertec: ezeket, az előbbeni sza-
 badsagra hozni, ki nél atya Istenes do-
 log-

lognac leñt: Ilyen emberseges cheleke-
 dettel penig, meg az pogánokatis meg-
 tapastalyuc hog' éltenec, az mint Pyre-
 rhusrol Epitrotanac királyarol, es Ale-
 xanderöl emlékezetbe uagyó. Egyic
 midön az Romaiac közzül, sokakat
 meg fogot uolna, sem i sarczot túldök né
 ueuen, az öueikhez uisza bochata: Az
 mastic penig, az hadnac törueñeböl, mi-
 dön Porrust meg fogta uolna, né chac
 szabadsagat, hanem mint barátyanac,
 beueb hatarit aiandekoza orszaganac.
 Mely dolgokat, midön az Isten tistele-
 tinec hamissan ualo köuetöi felöl oluaf-
 sunec, bizonyara igen alkolmatos leszen
 az mi dolgunc feddesre, hanem kezde-
 gyuc atallani, es szegyenleni, kik nec az
 Isten igeie, es parancholatya által aian-
 lattatot ez a io chelekedet, hogy ha az
 mint Salomon szol, meg nem szabadet-
 tyuc

ryuc az keuelynec kezéből azokat, kik
 bolzot, es nyomorusagot szenvedne,
 S éppeldit talalunc, es mostanaból fő-
 lötte meltot emlekezetre, az sz: irasha-
 nis, az keügelmeffegnee, es éberfeegnee
 mutatasa az foglyokhoz, es rabokhoz:
 Achaz Iuda kiralyanac, es Phachee, Is-
 rael kiralyanac idieben, 2 Paralip: 28.
 eczer midön az Israel fiaj, naó uér ontal-
 fal, es hadal illettec uolna az Sidokat,
 es fogua uinenee közzülöc két szaz es-
 zer alzonembereket, gyermekeket, es
 leánzokat, tamada Obed neuü Isté pro-
 phetaia, ki tanachul ada nekic, hoó az ú-
 atyokñait fogua ne tartanac, es az isten
 haragiaual fenyegeti uala úket ha mást
 miuelnenee. El bochatac azert, mind az
 foglyokat, es közzülöc az kik főbbe-
 ualanac, es mezetelen, meg ruhazac azó-
 ragadománból, kiket midön föl öltöz-

tettec uolna, es czipellefeket aduan la-
 bokban, etelt, italt ostogatuan nekic,
 es olatal meg keuen úket, szamarokó-
 uisza uiuec, az betegelüket, es mindna-
 iokat Hierikoba bochatac. De né chac
 azokhoz izükseg irgalmassagnac ta-
 laltanunc, az foglyokhoz, kiket magúc
 hatalma alat tartunc, hanem azokhozis
 kik egyebeknee birtokoc alat talaltac-
 nac, naó nyomorusagos életet uifelu-
 azokat is ertekünc szerét, szükseg meg-
 ualtanunc, es szabadetanunc.

Oluassuc az Egyhazi historiakból,
 hoó nemely sz: pispököc, midön tulay-
 don kaldagsagoc nem uolna, melykel
 foglyokat szabadethatnánac, az Eghazi
 edéneket, es templomoknac ekelséget
 attac erettec. Hasonlo irgalmassagnac
 példaiat oluassuc Acacius Amidanac
 pispöke felöl, midön az Romai uitezec
 am: z

amaz Persiabelieket, kiket az Azazena rablasban foglyó kaptac uala, semikepen az Perfa kiralnac, uifsa né akarnac adni: az raboc, kic ualanac hét ezeren, (mely dolog az Perfa kiralt igenis haborgat uala) éhel nag' reszbül meg es mésztetenec: Acacius azert, ez uitezek nec nomorusagat latuan, hatra nem hasgá, hanem az alatta ualo Egyhazi rédet ószue hiuan, ig' szolla hozzaioc: Az mi Istenünc nem szükölködíc, sem talac, auag' poharoc nekül, miuel hogy sem eszic, sem iszic, mint hogy effele dologoc nekülis el lehet. Miuel hogy penig az Eghaz, soc emlekezetre ualo aran', es ezüzt márhauat beuelkedic, mellyec az hiuek nec io akaratyokból adattanac, bi zónara Istenes dolog, es melto, azzal, az márhakcal imez soc fogoly uitezeket, mind az örzes alul, mind ez éhségből meg szabadetanunc, es taplalnunc.

Midön ezeket, es hasonlo dolgokat szép beszeddal el uegezet uolna, az Eghazi marhat meg oluastata, el aca, azok nakis árrat reszbül, az vitez raboknac szabadetasara ada, reszbül azoknac ehsegek nec el uuefere költe, es utolszor uti kölcheget aduan nekic, kiralyokhoz uifsa bochara: mely chelekedet, nag' almekodasara, es chudaiara lén az Perfa kiralnac, hog' az Romaiac, mind hadadal, es io tetemenyel ellensegeket igyekeznenec meg győzni, *Socrates Ecclesiast lib: 7. cap: 21.* De Iustinianus Chasaris, el uegeze törüent szabuan, hog' az Eghazi marhakat, es rubakat zallagba ueithet nec, es el idegenethet nec, az raboknac meg ualtasaert, *L. 18. C. de Sacrosanctis Ecclesiis.* Szent Ambrusis panaszolkodic, *Ambro: li: 2. de officiis,* hog' neha irigységben esset, miuel hogy

hogy az szentelt edéneket el törté,
 az raboknac ki ualtafact: holot ezen
 igekelis emlekézi: Az ki uő mond a
 rañnekül küldé el az Apostolokat, es
 az Anyaszentégházat arany nekül gúte
 őszue: Araña uagyó az Anyaszentégh
 haznac, nem hogy azt meg tarcha, ha
 né hogy ki ostogassa, es szüksegebe se
 getsegul legyen. Mi keszerit azt őrze
 ni, az mi semit nem seget: Inkab né tud
 gyake az Alsyríabeliec mení arañat, es
 üstöt uíttec legyen el az vrnac templo
 mabol: Nem de jobban chelekeszike
 az Eghazi ember őszue őntuen azokat
 az szegényeknek taplalafara, ha egyeb se
 getseg nem lehet, hog sem az Istentelen
 Eghaz püsteto toluay ellenség azokat
 meg ferteztetuen el uigé: Né kesdie az
 vr azt mondani: miért battal enni sze
 gent eghel meg halni: Bizónára aran
 nyad

nyad uolt, es eledelt adhattal uolna ne
 kiec: miért uítettene eñ foglyoc, es ra
 boc el adafra, kothiatetefre, még sé ual
 tattanac meg tiled: miért őlettettene
 eñin meg, az ellensegiul: lob uolt uol
 na az eleuenek nec edanyet meg tarta
 nod, hog sem az őntöt erzek nec. Eze
 kre felelet adhatna: vőan mit mód
 hatna: Feltem hog az Istén temploma
 ekesseg nekül marad. Azt felel nec erre:
 az szentsegec arañat nem keres nec: az
 aranyac nem talaltanac keduekben,
 mert arañal né szerezettene: az szent
 segek nec ekessegec, az raboknac meg
 ualtasa. Es azoc az igaz draga edénc,
 melyec az halalbol lelkeket szabadetnac.
 Az vrnac igaz kéche az, ualami azt che
 lekeszi, melyet sz: uére chelekedet. Ak
 kor esmerem az vr uerenec poharat, mi
 dön mind az kestőben szabadetast la
 tan.

andoc, hog az pohar meg szabadechó az ellensegtül, kiket az uér meg ualtor, az bünöktül: Mely szep dolog, hog mi dön seregec szabadettatnac az añaizen eghasztul, azt módgac. Ezeket az Christus ualtotta meg. Imhol az arañ, mely meg probaltathatic: Imhol az hafznos arany: Imhol az Christus aranya, mely az halalbol szabadet &c.

Hogy ha nem mindnaian beuelkedunc arañal, es ezüstel, mint hog sokan nem hog masnac foglit, es rabit, de magoket sem szabadethatyac, de akaratuc, melyre főkeppé nez az lsten, ez io chelekedetnec rendibe, még szolgai allapantunkbais uelunc lehet, hog mast keuan hatunc segelleni. Mert igen nagy külömbseg uagyó az io tetemenec eszközi közőr, es ü magaban, az io tetemenbe. Sem az meg oluasot penz, sem az le

uaga

uagatarot bekoc, es uassac, sem egebuami az meg ualtasra szerezetic, es mustatic, az io tetemen, hanem aña iceli, es nyomdoc helei. Az io akarat azert, es attyankfiához ualo haylasunc, hog uele iot chelekedgunc, leg főb, es mindé ereie az io tetemenynec: mely akaratot az rabokhoz minden, bár szegen ember legenis, meg mutathat, tartozikis chelekedetire igyekezni.

Masodszerezen è helen interunc, hog az rabokat meg latogassuc, kic az tömlöczökbe tartatnac mi naluc, mely chelekedettül magadat né mentheted, hog keues penzed uagyó, auagy hogy metze tartatnac tüled. Mindé uarasokba, fő heleken, az tömlöczöc, niluan ki uannac tetetue, kialtnac szegenec, mind az heltul, es szargafagoktul el foñaduá, nomorusaggal kórnyül uetettene: ki

1 2

alt

SZÜKSEG AZ RABOKAT

altnac hog' segetsegül legyenek ünekiec.
Kerestyeni chelekedet, es kegyesség, es
feleknek könyörgéseket emberfeggel
meg halgatni, meg töröt elmeieket föl
emelni, es razni, uigastalni, es szükse-
geket bizoñosan, segetseggel, aiandes
kozassal ugyan letel szereni szüksege-
ket föl emelni, es taplalni.

Effele kegyességnek igen szep pelda-
iat oluassuc az Romai hiitoriaba, *Val:*
Max: ca: 4. & Plinius lib: 7. natural: his-
tor: ca: 36. Egy aszonyembernek edes
aia uala halatra az tömlöczbe uetue,
kinec életet az tömlöcz tarto irgalmal
sagat keuanuá mutatni, hertelen nem a-
karia uala el uesteni, hanem ug' kelde tar-
tani, hogy semi eledelt neki nem aduan,
ehel kel uala meg halni. Azt haluá le-
anya, anyához ualo be iarasat az töm-
löcz tartotul meg nére, de oly ok alac,
hogy

MEG VALTANVN C. 67

hogy semi eledelt be ne uíne, ruhajatis
meg keresic uala ualahanser be menne:
Az tömlöczbe menué emleieuel kelde
taplalni anyat, alkolmatos ideig meg
tartuan. Mely dolgon chudalkozuá az
tömlöcz tarto, eszeben ueuen cheleke-
detit az rab aszon leanyanac, az Romai
tanachnac hirre ada: mely tanach, nem
chac szabadsagot ada az fogolynac, es
rab aszonnac, hanem mind kettőnek, az
közönleges iüuedelébül taplalaft szer-
ze, es ugan azon tömlöcz helen ez che-
lekedetnek emlekezetiert, az irgalmal-
sagnac tempomot emele.

Hasonlo irgalmassagnac, es kegyes-
ségnek indulatyual talaltatec Görög
orszagban más aszonemberis, ki egcnlö
örzes, es halatra itelt uén atyat, mint va-
lami kilded g'ermeket, emleiehez hayt-
uan, es szoptatuan, alkolmas ideig meg

Carta, *Valer: Max: lib: 5. cap: 4.* Az a szőnemberec életeknec uelztelebenis, be merezlettenec az tömlőczőkbe méni, es tulaydon szűleieknec, mely dollog ugyá hiheterlenec lattatnec, teiet aduan, az természetet meg győztec: Mi, kiknec semi akadekünc, hanem bizonyos iutalom adatot előnkbe, az foglyokat meg engettetec hóg latogathassuc, néde nem ígékezünke köüetni az természetet ez io chelekedetbe, es az vr Iesus Christusnac aldót tanachar: Nem egarrant lehet mindentül itt az segetseg, mondhatnad: meg lehet külömbseget: azert az okos, tanachal, az ki baratos uel le uigastalással, az hatalmas, melrosagaual, es io akaratyauual, az kasdag, penzeuel, az aiatatos, Isté eleiben ki öntöt könyörgeseuel ígékezzec segeteni. De socszep példakat találhatnanc mind az ó,

es vy törueñbe, ha az irasnac ű rendi szenuedne, az raboc szabadetasa, es foglyoc latogatafa felől. Am midön halotta uolna Abraham, hóg az ű atyafiat Lottot, az ellenseg meg fogta uolna, haromszaz tizenholcz hazaiabelieket föl kezdetuen, es űket szepen el ostuan, az ellenseget eiel meg űte, megis uere, uifsa hozuá minden marhat, Lottot is az ű atyafiat, *Gen: 14.* Dauidis ki ueue az Amalitaknac kezéből, az mit rablot tac uala, maga két felesegetis, es senki az meg szabadulasba hatra nem marada, kichintül fogua naégig, mind az fiac, leañoc, es az ragadomanból, *1 Reg: 30.* Sedechias kiralis paranchola Abdemelegnec, hóg Hieremias propherat, az ue remből ki uenne minec előtte meg halna, *Hierem: 38.* Am az Istenis Abacuc propherat Danielhez küldte az orosz-

lanyoc között ki fogva uala, ki föl kiált
uan, azt móda, Daniel ued el az ebedet,
melyet küldöt az vr teneked, *Dan: 14.*
Sz: Palis íg ir, 2. *ad Thim: 1.* Kegelmes
es irgalmas legyen az vr Onesiphorus
hazanac, mert gákorra kőnébsegemre
uolt, es rab lanczaimat nem szegénlette.
Touabba az Apostoloc chelekedetibe
az vrnak an gála meg hita az tómlócz
nec aytait, es az Apostolokat ki hozuá
móda nekic, mañetec el, es az templom
ban aluan szolyatoc az nephez ez élet
nec minden igiet, *Aktor: 5.* Masut pe
nig sz: Peter, az tómlóczbe tartatic ua
la, es ime az vrnac an gála föl költe ütet
móduan: kel föl stetseggel, es le effenec
kezeirül az lanczoc, es ki menuen, kő
ueti uala ütet, *Aktor: 12.* Is meg azon í
rasban, *Aktor: 16.* Föl serkenué az tóml
lócz tartoc, es őrző, meg rettenuen, la
boka

bokhoz elee sz: Palnac, es Silanac, es ki
uiuen űket monda, vrain, mit szükseg
chelekednem, hog iduöz űlhesset: meg
mosfogatta az uerefeleg nec heleit ű ray
toc, es meg kerestelkedec ű maga, es tel
lyes haza, mulatas nekül. Mely példak
bol niluan ki teczic, mind az raboknac
szabadetasoc, mint penig az foglyoknac
meg latogatasoc, hog lsten elöt kedues
sec legyenec, miuel hog im fő kedues
szolgai, es an gáli altal ű sz: földsege gá
korlaní akarta nekünc példankra. De
ha mi tülünc az nem lehet, hog az rabo
kat meg latogathassuc, es űket az lsten
telen ellenseg nec kezeiből ki ne szaba
dethassuc, uag uigastalassal, es magunc
ielen uoltunkal ne őruendeztetihelsuc,
miuel hog mesze földön uagyuc tülóc,
chac io, es keges kiuanfaggal, szüntelé
lstenhez ualó kőn őrgelsünkkel, iégez
l 5 zünc

SZÜKSEG AZ BETEGEKET

zúnc nekic segetseggel leñunc. Imezek
hez penig kic az tömlöcz ökbé nalunc
uannac, mutassunc minden szeretene,
es kegyessene szolgálatyat, Christus
vrunknac parancholatya szerent. Ezt
ha chelekedgüc, remelhetyüc, hog mun
kanknac, kiualtkeppé ualo fizeteset uel
süc, attul az pokolbeli tömlöcztul
meg szabaduluan, melyben semi remen
seg, semi uigasztalas, semi ki szabadulá
ra ualo engedelem nem adatot örök
kón örökce.

*Oró dic testi irgalmassagnac
chelekedte.*

Szükség az betegeket meg latogatni.

Bizonyara nehezleges nomorusago
kat, mint valami testamentomba
hagya Adam az emberi nemzetec:
vayha az aszonember tanachanac nem
en

MEG LATOGAT NVNC. 70

engedet uolna, soha abbol az bekefeges,
es boldog állapotbol, melybe kesdetbe
terempelenec ideien helheztetet uala,
sem á, sem maradeki ki né este uolna.
Mely szüntelen siralomra, es kőnőrtü
letesslegre méltó eset, nem chac azokat,
az munkakat, es faratsagokat, melyek
ról emlekezic Moises, hanem nehesb
karokatis hozza magauat, mellyec ala
uerttetet az emberi nemzet. Leg elősö
ris, az életnecc kesdetin, az kisded g r mec
sirasson, mely semi egyeb allatokkal né
közönseges, kezdi el életet, es midön
beszeddel szükségit meg ne ielenthes
se, az keserues sirasauat meg elegszic.
Azomban az időuel neuekednecc az nó
morusagoc, es az uénseg elé ballag, es
lebdegel, melyhez mint ualami örök
ke ualo betegséghez midön sietunc, a
hol nyugodalomra lattatnác imar lep
nunc,

SZŰKSEG AZ BETEGEKET

nűnc, az kőzönleges betegsegekbe fordulunc, es elsűnc.

Ez nomorusagokban egeb allatoknal leg nagyob resz iutot az ember nec. Hoű ha chac ez naualyakat, es testi betegsegeket egedűl, melyekrűl mostanában szollunc, es irunc, akariuc meg te kenteni, az oktalá allatoc bekefegebben szenuedic az hideget, az heűseg ellen kőűnebben allanac, es az aszal miat uű meg nem szaradnac, auagy az elsőc, es nedueffeg miat ugy el nem lankadnac, mint az emberec. Ha akarod az oruos doctoroknac kőűneuit meg latni, szamtalan neueit chudalhatod az hideglelefnec, mely betegség tulaydona az ember nec, noha az az természet ne hozta legē, mert az lsten, eppen, es egeffegelsen teremptette uala, hanem az mi szenuedhetetlensegűnc, es telhetetlen szokasunc

MEG LATOGATNI. 71

lunc hoza kőzinkbe. Az iűb betegsegek nec, michoda rendec vagy ő: mine mű szama: Auag talam chac eű estendű által betegeskedűnce: es az telnec, kikeletnec, nyarnac, ősznec, alhatatlansagoc eű aranu rohanással nem nyomdoz, es lertę beűnc: De mesze kelle kerelnűnc az betegeket, mint az rabokat: kikcel chac nem minden haz rakua, ispitoloc, templomoc, őszuenyec, es uczac tellyesec. Meniuel azért gyakorb, es tellyesb ok adatic ez io chelekedetnec gakorlasara, aűal gyorsabbaknac szűkleg lenűnc ez iora. Mert Christus vrunc az emberi nemzetet, midűn az bűnnec ferteztetű betegsegebe heuerne, menyböl ala szaluan meg latogata, es loc chudakat chelekeduen, effeleket gakorlatossaggal miuele, melyekkel az kűlőmbfele betegsegek nec nchezlegetűl meg

SZÜKSEG AZ BETEGEKET

meg erőtlenülteknek, egessegec meg adatnac. Azertis oluassuc az irasha, hog egyezer ualoztata borra az vizet, természet fölöt, egyezer ualoztata el magát az Thabor hegyé, eczer iara eiel szaraz labbal az vizeké, eczer chelekedec, egyéb feleleketis: de amazokat gákran: az vakoknac latast: az sántaknac iaraft, inoc szakattaknac uastagsagot: nemaknac szollast, es egyébféle betegsegekbé meg nomorottaknac Isteni ereieuel egesseget aduan. Ezen kegessegnec gákorlásaara először is hatalmat adasz: tanetuaninac, az mint meg ielente amaz igekkel: *Mar: 16.* Az betegekre kezeket uetit, es meg gyógyulnac.

Ebből minden kegyes lelec eszebe ueheti, mely igen kedues chelekedet legyen, az hatalmas Isten előt, az betegekkel

MEG LATOGATNVNC. 72

kel ualo banas, es latogatasoc, es mely igen kiuanya mi tulunc, az betegekhez ualo irgalmassagunkat, soc peldaiual tanetuan minket: De chudakat nem chelekedhetunk: mi közunc az chudakcal, holot birtokunc alat uannac? Meg latogatuan uigaszalyuc az beteget, nagy chuda tetel ez most az emberec közöt, miuel hogy ritka: Azert midön az mi attyankña hideglelesbe fekszi, auagy más egyéb betegségben, fölötte nyomorgattatic, most az melegtül, neha az hidegtül hanyattatic, eritül ugy el hagyatic, hogy magát alegfordethassa, auagy aleg mozdulhalsó meg heleből, sem kiuanfaga az eledelre, szíue kesereg, az embercknek nyassagat nem szenuedheti, lassan lassan, erzekenséginec chelekedetit el uesztichafohazkodasoc, es szópögesechallattatnac. Lel

SZÜKSEG AZ BETEGEKET

Lelkerül mit módgyunc? mely az faydalmaknac kementegétül ugyan meg sötetedet, semí egyéb dologgal, hanem kőnű hullatással, es belső faydalommal ta plaltatic, az halalnac felelmetül föl haboroszié, az Isteni itéletrül keld gödolkodni, ki meneteletül irtozié. Mely szorongato szüksegre, es nyomorulsagra, miuelhogy mindeninknec rea kelmeni, hozzanc illendő, szüksege sis, hog az mi atyankfiáit, kic affele állapotban uannac helheztetuen, meg latogalsúc, midőn azon ég természetnec közönleges uolta minket arra inchen, es ezt chelekeduen, nem nag chudat szerzünke, midőn az ű nyomorulasokon föl indulunc, es szanakodunc?

Draga es böchületes példat olualsunc, effele szeretet mutatásról, az Egyhazi historiában: Azt iria Nicephorus,

Nice

MEG LATOGATNI. 73

Nicephor: in histor: Eccle: lib: 6. cap: 20. Midőn eczer Alexandriaba, nag dög halaldühösködneé, es puffedast szerzene, effele iduössleges chelekedetet, es az Istennel kedues dolgot, az betegek nec meg latogatasat ug annera gyakorlak az keresztienec, kic ot elnec uala, hogy seminemű szolgálatot az fertezettő, es irtozo keleuenec közöt hatra ne hadnanc, az betegek közöt. Szorgalmatos gonduselessel, es igekezettel folgalnacuála, az meg nyomorotálnac, semí felelmet magoc tetten nem uifeluén, attul sem retteguén, hog azon kinokat, es betegsegeket uonnac magokhoz, ha reaioc ragadna: Mely Istenes chelekedetet nemelyec, kic meg halalnac, amazoknac szolgáluan, effele szerete nec szolgálatyaért, az ű halaloc, fő, es erdesmesnec itiltetet, mely nem lokcal kifseb

K

lett

SZŰKSEG AZ BETEGEKET

lett volna az martyriumlag szennedese-
nel. Hogy ha azért még az döög halalba,
mindé betegsegeknek kegetlen iszonu
rendibé, mely sem elzközöc által, meg
sem szoretta rhatic, le sem nomatrathas-
tic, chac gondolattais félelmes, azoc
meg nem szüntene, hog az betegeket
meg né latogattac volna, szolgálua hog
egessegeket, föl epethetnek, mi nekünc,
mennel alkolmatosb chelekednunc, az
közönleges betegsegekbe, melyekből
semi affele kétes, es el ragado betegsege-
nek náualaitul nem szűkseg félnc.

Tudni ualo ezis, hog senki nem talál-
tatic, ki betegsegeben örömeft oruost
magához ne hivaflon, okat igekezuen
erteni betegsegenec, es hogy ne keuan-
yon maga mellet oly embert, ki érelel,
italal szolgáló ű neki, meg haborodot

cb

MEG LATOGATNUNC. 74

elmeiet uigastalya, es minden szűksege-
te gödot uifelyen: mely dolgokat ha az
kerestyen ember magaert kiuanc, egye-
beknek ugan azonokat miért ne chele-
kedje, midon Christus vruc mindnya
iunknac móta légen: Szeressed atyadfi-
at, mint tenen magadat. Ninché az eges
uilagó oly kerestyen uaras, melyben az
betegnek be fogadasokra, az mi ele-
inknek beüleges ostogatasbol szallasoc
né uolnanac epetue. Mely helec miuel
hog mindeneknek náitua allanac, bizo-
ara senki meltan nem meniheti magat,
hogy ha azt keldi mondani, hogy nem
tudgya az betegec hol talaltassanac.

Ne legyen azért, az kerestyen em-
bernek nehez, Christusnac iduöseges ta-
nachat fogadni, es az közönleges szalla-
sokó, ispicalokká, önön magát az Chri-
stust, az korokba betegkekbe szemlelni,

K 2

loc

SZŰKSEG AZ BETEGEKET

foc szent iamboroknac peldaiokat kő-
 uetüé. midőn azért az ispitálba be mens
 leg először, iot keuaný az betegeknec,
 mindgarast uigastald űket, segetseget,
 es solgalatodat az menire lehet mutatd
 meg hozzáio: az gonaíra inched űket,
 es az lsteñec beűleges malaít yat, es ir-
 galmassagat mutogald ű nekíec, es leg
 alab ualo alazatos solgalattul se fufs,
 goldoluan, hog Christus vrúc az mely
 eiel halakra uiteti uala, tanetuanýinac,
 kikcel astalnal űlt uala, szentseges kezei
 uel labokat meg mossa, es meg töröle.

Bizonára dicheretre, de ugyan kőue
 tesreis melto, nemelyeknec szeretec,
 kic magokat föl őuezuenc, es affele ispi-
 talbeli szolgac közibe őlgűluen, leg a-
 lab ualo solgalattrais keszec, nem fize-
 resert, hanem egedűl chac az szeretettűl
 uitettetuen, siernec, es forgolodnac, az

nyo

MEG LATOGATNVNC. 75

nyomorultaknac ételt uifz nec, es hog
 azt magokhoz uegyec kenalyac, es ke-
 ric, semt linchépenig keduesb elöttöc,
 mint azokkal pepechelníec, es banníoc,
 kikre nemely keñes keduetölt, puhac,
 es tunyac, gomroc emelgese nekűl in-
 gen sem nezhíec. Te, földnec gyer-
 meke, abbolis hog szűlettel legyen, iga-
 zan módhatyuc, es ki eledelűl keszettet
 tel az fergeknec. Te ki iot tudod, hog
 Christus az szűznec mehetűl nem irto-
 zor, hanem abban fogantatuan kilencz
 honapig lakot: Te ki ű szent fölsegét,
 hog szűletec, es az oktalan allatoc kő-
 zőt feküuec niluan őluassod: miért kő-
 ueted tahat amaz saytalant ki Atyat
 Noet meg meüete, Gen: 9. holot nem
 chac meüeted, hanem irtozol beteges
 atyadñainac nyomorult, es siralmas te-
 kenteseket?

K ;

Fö.

SZÜKSÉG AZ BETEGEKET

Főtötte külfömben taneta Christus
vrunc tulaydon peldaiual beünket,
ki ünön magokat az betegeket meg la-
rogatni, az poklosokat illetni, az meg
bagyattakat gyógyetani, szemelye sze-
rent meltozatec, oruofsoluan öröc em-
lekezetiinkre. Bizonyara penig nagy
meltozaga is uagyon ez chelekedetnec,
mellyel nem chseg, szomiufag, hideg-
seg, auagy szolgallat kergettetic el em-
bertül, hanem mind testi, es lelki egess-
seg föl segelletic, es emeltetic. Nem
chuda azert, ha azt felele eg sz: iambor,
(az mint oluassuc az sz: attyaknac ele-
rekbe) kitül midön kérdettec uolna, ki
chelekednec nagyob Isteni tisteleter, az
ki böytölne, auagy az ki szolgalna az
betegeknek: meg a ki hat nap szüntelé
böytölne (ug mód) hasonlo iot nem
chelekednec, mint az, ualaki chac eczer

szol

MEG LATOGAT NVNC. 76

szolgalna az betegeknek. Bizonyara iga-
zis ez: mert semmi oly iosagos chelekedet
niché, mely ezzel öszue ne ferhetne. It
az kafdagnac ok adatic, hog beü kezec
gakorlia: It az hiü barátoknac hiü sege
meg probaltatic: It az bölch, tanach ada-
fat: It az szegen, ha egeß segetseggel né-
lehet, chac szolgaltatalsis mutatathya:
It az sz: alazatosfagnac ereie mutogat-
tatic, midön az éberi keulességtül hatra-
uetet Christus tanachat köueti: Az ki
nagyob közzületec, szolgalyó az kichin-
nec: It alkolmatosfag adatic az bün-
nel ha gafara, midön az mi nomorusagin-
kat eszünkbe ueszüc. It raplaltatic, es
neueltetic az szeretet, mint minden io-
chelekedetekis az ü gakorlasokkal be-
uülne, es teriednec szaporoduan. A-
zertis monda Salomon. *Ecclesiast: 7.*

K 4

Ne

SZÜKSEG AZ BETEGEKET

Né resteld meg latogatni, az beteget, mert ebből az szereteibe, meg uastagodol: It továbbá minden io erkölchök nec chelekedetire, mint, es hóg gyakorta lyac azokat, szép alkotmatottagoc mutatarnac, es jelentetnec.

Az betegek nec latogatasarul penig elég peldat találuc az irásokban, melyeket szüksegis követnűnc: Am hóg Ioseph nec meg jelentec attya betegteget, két fiat magaval föl ueue, es latogatni indula: Ezt meg móddac uén attyanac, ki örömebé meg uastagodec, es föl üle azagyba, *Gen: 48.* Elifaus továbbá meg betegedec, melyben meg is hala, kihez Ioas Israel nec kiralya latogatni mene, es sir uala elötte móduan, edes attyam, szerelmes atyam, Israel nec szeke re, es uezere, *4 Reg: 13.* Iob patriarcha is ül uala az ganaió, chereppel uakaruan

fer

MEG LATOGATNUNC. 77

sekelyet, őszue szollanac azomban haró barathi, hóg meg latogatnac, es uigastalnac ütet, *Iob: 2.* Ezechias kiraltis meg latogata Esaias propheta, meg retten te, uigastala, gyogyera, es bizonyos iel lel meg erőssete ütet, *4 Reg: 20.*

Amaz Euangeliombeli Samaritanus penig, irgalmaslagra induluan, közelgete az meg sebheter emberhez, be kötöze sebeit, olayat, es bort töltuen beleéc: Es az utan, az szállas kasszanac paranc hola, hóg gödgyat uifelne, két penzt aduan neki, *Luc: 10.* Christus vrunc penig ualahol be mepen uala, az vezakra, az betegec, es koroc közzül ualakic ille tic uala üsz: fölseget, meg gögulanac, *Mar: 6.* Midőn továbbá Peter hazabá ment volna, es latna napaiat hidegleles ben fekűni, illetuen kezeuel, meg eresz te ütet az hideg, ki föl keluen szolgál

K 5

uala

SZÜKSEG AZ BETEGEKET

vala neki, *Matb: 8.* Sz: Palis azt mód-
gya, hogy betegen talaltatott ű az bete-
gekert, hogy meg nyerhetne az betege-
ket, *1 Cor: 9.* Szent Iacob pedig int nagy
szeretettel, hog ha ualaki beteges közs-
tunc, egyhazi szolgakat uigyunc hoza,
kie könnyöröguen érte, szent olajal
az vrnac szent neueben meg kenyec ű-
tet, *Iac: 5.*

Ennec azért az io chelekedetnec, mi-
uel hogy nagy böchtülete uagyon, so-
gümölchökkelis beuelkedic, annal na-
gyob okot talal Christus vrunc az v-
tolso iteleten szemunc hanyasara, aztis
kezdi módani: Beteg uoltam, es meg
nem latogattatoc engemet: Miuel hog
az betegeknec szemelyec alat uagyon
elreytue Christus vrunc, ki az ű fölö-
leges szekebe attyanac iobian űluen,

Matb:

MEG LATOGATNVNC. 78

Matb: 25. valamit meg tagadnac egy-
nec az ű kisdedi közzul, magatul tart
ya, hog meg tagattac, es meg tagadnac.

Ha azért örökce valo erdemeket
keuanunc nyerni, az mint Christus v-
runc fogatta, nem hogy irtozzunc az
betegektül, hanem raytoc melto kön-
nyörülnunc, az vtokon feküüökne-
szükseg elemoznat adnunc, kapunkra
üüüökne-ctelt szolgaltatnunc, hazok-
nal feküüöket meg latogatni, es uiga-
stalni: mindeneket pedig akarmi be-
tegségben legyenec, mind beszeddal,
magunc ielen uoltuual, marhanc ostoga-
taluual, szolgalatunkal, auag chac Isten-
hez ualo könnyörgesinkel szükség sege-
tenunc, hog ez vira amaz kedues szoza-
tot, az utolso itelet napiá meg halhatsuc:

lú

SZÜKSEG AZ VTONIAROK:
Lüietec el atyamnac aldotti, uegyetec,
es biriatoc az orszagot, mely kezette-
ret, ti nektec ez uilagnac fundalafatul
fogua: mert kor beteg uoltá, es ti meg
latogattatoc engemet.

*Az testi irgalmassag chele-
kedetine hatodik részec.*

*Szükség az utoniarokat, es szarandekos
kat hazunkba fogadniunc.*

K Elzdetbe az mint beszellie, az em-
beri nemzet budosua az erdőkön,
es bokros heleben, balangokban uadac
modgyara lakozic uala: Mely időkbe
az természet szokasa kiuül, semi tör-
ueni né talaltator, azis nagy sötet seges
fölköccel be fedeztetet, es körnül uolt
uetetue: semi birodalom, az emberec
közöt, semi naiaffag, auagy szokas, mi-
dön kiki maga haylekauul meg ele-
ged.

HÁZUNKBA FOGADNUNC. 79
geduen, tulaydon, es uad életet köüer-
nenec. Annac utana eg más haylekabá
ualo be fogadalnac aiandekabol, az em-
berec meg tartolkoduan, kichin kesdet
ból, nagyra menenec, mező, es keretet
varafokat epetuen, azokat bölcen el
rendeluen, ramadanac az törueñec, min-
den dolgoknac rendfzerent ualó szol-
galtatási, es az életnecc meg igazetot fe-
lelmeis be hozatec. Mely rend szabaf-
sal azis törtenecc, hog közönseges egy-
massal ualó lakással, az hazi cheled kö-
zöt szeledseg tamaduan, az külsökce-
lis tarsafagot szerezenec, es az embe-
rec közöt, az szeretet meg tartatnec.
Mely uendeg köñu, es vig keduel ualo
be fogadalnac törueñe, az pogany ne-
peknel oly nag böchületbe uolt, hogy
az köztöc lakozo bölchec, kic az embe-
reknecc io erkölchökröl, chelekedetek-
röl,

SZÜKSEG AZ VTONIAROK:

ról, életeknek rendeléséről irtanac, az vendegec hazba ualo be fogadasanac törueñet, az uer szerent ualo atyafisag hoz, es közfességhez hasonletanac. Az Aegiptombeli ec pedig azt hitte, hogy hadat chac azért sem kellene kezdeni, miuel hogy valaki találkozhathat az el lenség-közöt, ki ű nekic barátoc, es vendeg kaszdaioc lehetet valaha.

De hogy az szent historiakra menyunc, mellyekből, chac az kegyességek chelekedetinek példaiat szedgyuc ki. Abban az regi idő folyasba, Abraham patriarcha fölötté tekintetes pelda uolt az vendegec be fogadasaba, Gen: 18. ki Mamre völgyebe, haza előt űuen, minden által menő száradékokat, mag szeleden be hiua uala magához: Tör tenec pedig eczer, hogy midán szemec it föl emelte uolna, jelenenec három fet fiac ű neki, aluan mellette. Nem vara

HAZVNKBA FOGADNVNC. 80

haza aitasanal űket, hanem elcikkbe menec, es leborulua imada, ug hogy megert tenenc, hogy az uendegeket nem chac be fogadnuc, ue tistefsegelis tartozunc illetni. Hazához uiszi, alazatosá, es szorgalmatossan keri, hogy touab ne menec, mint ha ő uolna hasznos ueuendő tulóc, nem pedig nekic adando, uizzel labokat meg mossa, annac utána ez kegyes aiandec ostogato uen iambor, teitel, vaial, borihussal, pogachauval talplala űket, es elmenőket szolgálattal, es tistefseggel köuerti, ug hogy az kiker kegyessen be fogadnanc, azokat tistefseggel tanulnanc el bochatani. Mely kegyes chelekedettel, es szolgálattal azt erdemle, hogy azokban, kic az emberi szemelekbe három meneci köuete ualanac, egy istent természetibe, es három szemelleyebe, tisztelne, es imadna,

ki

SZŰKSEG AZ VTÓN IAROK:

kiket nem loc idöuel, midön Loth patriarchais latot uolna, emberlegessen be fogada, mely keggessé gert, egyedül chachaza nepeuel szabadula meg abbol az tűzből, melyel az egész varas el ege, es süllede, *Gen: 19.*

Meltan monta azért lob patriarcha, maga felől példat háguan utanna: Hazam kiüül ugy mód, az szarandoc nem maradot, aytomis az vtő iaroknac hitua talaltatot. *Iob: 31.* Ez az fő chelekedet, melyre minket Christus vrunc fölgerieszt amaz igekkel: Az ki be fogad titeket, engem fogad, es a ki engem fogad azt fogadgá, az ki engem bochatot, es a ki be fogadgá az prophetat, a prophetanac neube, beret, es erdemet velzi az prophetanac, es a ki be fogadgá az igazat, az igaznac neube, beret velzi az igaznac. melyic penig az igaznac

H AZVNKBA FOGADVNNC. 81

nac bere, hanem, a melyr ől szolla sz: Agoston: agy haylekor, es el uezsed az menyorszagot.

Christus vrunknac effele tanacharul el né felelkezuen sz: Pál iruan az Sidok hoz ig szol, *Heb: 13.* Feledékenec ne legetec ugy mód, az uendeg fogadafrul: mert ez által nemelyec, tudatlanul, angyalokat fogattac be uendeg kepeben: Azertis az a náfzenieghaznac kesdetin oly nagy szorgalmatosságot ieleninec uala az keresztienec ez chelekedetbe, hog uagy chachert chudalatossoc uolnanac az pogañsagnal: mert amaz Iulia nus Apostata hite szeget, iruá Arfasius hoz, midön az ű hitetlensege köduet ő embereken az ő szereteter kiuaña latni, es esmerni: keptelen ugy mód, hogy meg az Sidokatis magoktul el nem uetic, hanem taplalyac az Istentelé Galilae

SZÜKSEG AZ VTÓN JAROK:

usoc, (mert ig' neuzezi uala chufoluá az keresztýeneket) es mind az ű rendin ualokat, de az mi rendünk űn ualokatis hasonlo szolgalattal, es ioual latogatyac, az mieinc penig, az mieink nec uigastalataul meg fosziatnac. Iol lehet, sokal iobban helen hágá Iustinianus, ki utána len feiedelem, az keresztýenek nec szorgalmatossagokat az külsőkhöz, melyeket az kegyetlé Istenelen, maga ellenis diche, mert soc ispitalokat epete, melyekben az iúuemenyec be fogadtatnac, azokatis nagy penzes iúuedelemel meg kaldagera. Mely chekedetet sokan eg' bekis kőuetenec, feiedelmes, es Istenrelő ferfiac, kic szelkel uendeg hazakat, ispitalokat epetettene, melyec az külsők nec be terefekre, es kőnebfekre lenene. De né mindentil lehet, hog' ispitalokat rakasó: visontac lenki né talattat, az ki uendeg fogadast ne gákor

HÁZVNKBA FOGADNVNC. 82

lathaisa, az sarandekokat bizoñofsá kic iúuenc, io keduel fogaduon, es apolgotuá. Nem chac be kel penig az uendegeket, es szarandekokat fogadni, hanem szükseg keggellen taplalni, hog' úkis azt mód bassac, az mint szolla Elijæus amaz űzueg nec ime eleg sürgölödő szorgalmatossaggal, szolgalat mi nek únc mindennekbe, 4 Reg: 4. Ezen szorgalmatossag uala Marthaba, mid űn Christus vrunkat hazaban be fogada, az lakodalomnac keztesecbe geriedezen, butgo lelkenec eleget né tehet uala, es azet öchet Mariat hogy útet fegetene, uele az dolgbá múnkalodnec, Luc: 10. keru uala. Az ő gors sorgalmatossaggal ualo szereteter dicher sz: Pal Onesiphorus hazza felől, 2 Tim: 1. kit imez igekkel megis áld. Adgyon irgalmassagot ugy mond az vr Onesiphorus hazanac.

SZÜKSEG AZ VTON IAROK:

mert gyakorta kőnébsegemre uolt, es
rab lanczaimat nem szégenlette: hanem
midőn Romabá iūt uoina nag szorgalmatossággal kereset, es meg talalt. Engedje az vr, hogy irgalmassagot találjon az Istenel azon az napon: Es Ephe lumbá menit solgalt nekem, iol tudod., Ki ketelkedhetic a felől, hog a kiert sz. Pal kőnörge, hogy az Isten, nag beűses irgalmassaggal nem aiandekosta legyen? Es nem chac hiünunc kel az szarandekokat, hané uőan keszeretentinc, es eröltetninc hog hazunkhoz járulyanac, es terienec, amaz két tanetuañac peldaiabol, kic midőn Emaus Castelkabá meñenec, az ű mesterek nec tül őc ualol el ualaszauul, igen meg haboroduan, miuel hog az vtő, az sz: irafnac seitegezefet tanuiac tüle, imez beszede kel eröl kődnec uala, nag szorgalmatossá tartozat

HAZUNKBA FOGADNVNC. 83

tatni. marag uelunc vrá, mert el estuele dic, Lu: 24. Bizonára penig ualami erademe uagön az Istenert föl uet szarandokfagnac, anni uagyó az ki be fogadga az szarandekot: es mind ketten egenloc, mind az ki az Istenert taplalasi, es kőnébseget ad, mind az ki Istenert mükalodic. Nagy hoszu utal meg faradot szarandoc, nehaz az melegtul ugya meg eget, es ueretekes, auagy teli idöben az hidegtul chac meg nem fagyot, auagy chac az elsőktul tistá meg azot, es ned uelsült, nem tuduan az utar, es heleket, hazaiatul nag tauul helyheztetet, senkit nem esmeruen, ehel, es szomi uual meg epet, mezetelen romczos, auag az ellensegnec rablagabul ki szabadult, az idegen földröl, hazaiaban gödolkodic iutni. Es senki ne talaltasse az kerestyenec közzül, az ki Christus vrunkat chens

SZÜKSEG AZ VTON IAROK:

des tekintessel ű bene meg esmeruen,
 hazahoz hiúta, auagy haylekat adgya,
 hog az egi haborutul magat oltalmaz-
 balsa: holot nag büntetes ala uettetnec,
 az kie el halgattyc: mert am Christus
 vrunknac tanetuaní lacab, es lanos, nag
 büntetesre ítelec meltoknac lení, az Sa-
 maritanusokat, miuel hog az ű vrokat,
 es mestereket, nem akarac be fogadni,
 mert midon Christus vruc kóueteket
 küldöt uolna, eg neminemí mez ó uara-
 sabá az Samaritanusoknac, hogy ot ke-
 szetenenec eg segre ualo taplalafokat, be-
 né fogadac úket az Samaritanusoc, Ezt
 lanos es lacab esekbe ueuc, meg térenec
 Christus vrunkhoz panaszolk oduan,
 azonis tórekednec vala hogy túzet en-
 gedne kérniec az egból, melyel azoc az
 emberec meg emesztetnec, *Luc: 9.*

De talam nemelyec ig kerdic mago-
 kat

HAZVNKBA FOGADVNC. 84

kat menteni, vram kerlec, minemú helé
 lattuc tegedet szarandokfagban: vays
 ha oly ok adatot uolna, hog neked me-
 nyei kiralnac azokban az időkben ies-
 len lehetönc uolna, midon az emberi
 nyomorusagokat szabadon magadra
 vetted: mi magunc tegedet szarandos-
 kot, ezen földön, nagy mondhatatlan
 készülettel fogattunc volna. Ezeket az
 karhoztattac beszellic: de meg felel
 Christus vrunc, mint az tób cheleke-
 deteknec el hagyafokbanis: Vendeg,
 es szarandoc uoltam, be nem fogattas-
 toc engem: hog penig az szarandokok
 nac kepec alat legyen, niluan bizonyos-
 totta, midon mafut azt monda: valaki
 egyet be fogad, ilyen kisedet mint ez,
 az en neuemben, engem fogad: az ki
 be fogadgya, azt a kit küldendec, en-
 gem fogad, *Matb: 18.*

L 4 Azcs

SZŰKSEG AZ VTOM IAROK:

Azertis szegesztetet az örökce ualo
 attyanac na az kereszt fahoz, ünön ma
 ga uifeluen bñneinket, hog a okat sz:
 vereuel el mosogatna, föl ^{mal} az íza
 randekoknac kepebe: Az rokaknac lis
 koc uagyó, az égi madaraknac fészkec:
 az ember nianac penig ninché hol chac
 feiet le haycha, *Matb: 8.* Mert bizoños,
 hog Christus vrunc az szegetekbe ua
 gyon, es hituan őli őzetbe föl ruhaztat
 uá, szallast keres, es szarandoksagot iar
 uan, teged latogat, ugy hogy te, midőn
 be fogaduan az uendeget, szolgals ne
 ki, meg esmeried, hogy Christusnac ű
 maganac szolgals. Hog ha azert az Ro
 mabeliek nec, kie biriac uala ez földet,
 oly tistelet adatic uala, hog mindé va
 rasoc, es nemzetseget, az Romai tanach
 beli embert, kőzönseges, es niluan ualo
 vendeg hazba fogadnac be, mcnire il

lens

HAZVNKBA FOGADNVNC. 85

lendőb az keresztyneknek cheleked ni
 Christutunkal, kinec hatalom adator,
 az földön, es menyen, *Matb: 28.* ki ho
 zad iatul, az szarandoknac kepebe?

Vegyene peldat, es köuertesre ualo
 okot minden föl fualkodot vsuras, cha
 lard, hamis keresmeñő emberec Za
 chæustul, es az festő, be kenő szeder fá
 rol szalyanac le, ezt forgatua elmeiekbe,
 latuan az szarandokot, kiben ielen uol
 taual, es maga mutatataual, az Christus
 ig szol: szal le az fárol, mert nalad szük
 seg ma maradnó: szalyanac le az ű go
 nos komplarsagoknac telhetetlé moch
 kos fatarol, es ha nem az egesz szobat,
 chac ualami szegletet engedgyene az
 szarandoc ember nec, *Luc: 19.* es ha né
 ne gannit, de io keduel ostogassanac ele
 det, nyugodalmat, es io szot nekiec:
 mert ketsegnekül ezt ueszie az hasnot

L 5

chac

SZÜKSEG AZ VTON IAROK:

chac idő szerentis, hogy az ű hazoknac
aldas adatic, es ha meg ternece Abra-
ham fiait közze szamlaltatnac.

De gyakorta még testi uezsedelmes
kétis hallasztya, es tauoztatyá, az sza-
randoknac be fogadafa: pelda Raab,
kihez ternece uala losuenac kimlelo szob-
gai kiker az okos aszonallat be fedeze
hazaban, kender polyuaua, hog penig
az varast meg ueyec, hazanepeuel ege
dül tartac meg az aszont, az uendegek
hez mutatot szereteterent, *Iofu: 2.*

Annakokaert az uendegec be fogada-
sara, nagy gondgyoknac szükseg leni
az keresztényeknek, ha keduebe akarnac
talaltatni az Christuſnac, hogy uegtere
amaz gyöñor üseges szozatot meltoz-
tassanac hallani: laüetec el atyamnac al-
dotti: mert szarandoc voltam, es szal-
last attatoc. Földötte tauoztassuc penig

HAZVNKBA FOGADNVNC. 86

azokat, kie noha kalszdagfaggal beuel-
kedgyenec, mind az által az szarando-
kot ug tartyac, mint ha semmi közöc né-
volna hozala.

Es bizonyara senki ne ketelk edgyec,
hogy valakie effele vendeg szarando-
koknac be fogadafat gyakorlyac, az
Istenis meg aldgya azokat, mint regen-
ten Obededon hazat meg alda, miuel
hogy az vrnac szekrenyet hazaban fo-
gada, es tartta, *2 Reg: 6.* es annal inkab
meg boldogetya, aiandekiuat meg sza-
poretya, miuel hogy meltoſagosb allat
az ember, teremtetet az Isteñec abra-
zattyara, es az szent Lelek nec eleuen
temploma: de az szekreny fabol vala
chenaltatua, mégis meg tekente, az ki-
nec tistessgere be fogattac uala, men-
nel inkab az okos emberert, aldaſt ad.

SZŰKSEG AZ HALOTTAKAT
Es vegtere aztis kel remelleni, miuel
hog az mi Istenünkül nagy mesze Iza
randoksagot iaruc ez földön, követte
zendő, hog az mi iarasunkat ű I: fölse
ge uezerlye mind addig, mig ez élet nec
Izarandoksagot el vegczuē, ugan azok
tul, kik nec szallast attunc, az örökce ua
lo haylekokba be fogattassunc, o meg
heteilenül örökce az vrral gyönyörű
segessen maraduan.

*Hetedic testi irgalmassagnac
io chelekedeti.*

Szűkseg az halottakat el temetnunc.

VTolso tistefeges, es szűkseg es tes
meteset meg adni az Isten kepere,
es abrazatyara teremtet eber nec nagy
irgalmassagnac szolgalatya, bizonyara
emberseges, es Istennel draga cheleke
det. melyet nem chac az régi attyac ta
ne.

netottanac, es az ű szokafokat az anyas
szenteg haz tistelte, es követte, hanem
meg az természetec első idő folyafa
banis, minden nepeknel meg tartatot:
Az Aegiptombelic, be szokta uala
szep draga illatozo kenetekcel takarni:
Az Persac vialszal körnül meg kenni:
Az Indusoknal nag meltozagoc uok a
zoknac, valakic az halottakra tistesse
ges gödot uifetekc uolna. Az régi Ro
mabelic szep uiragokcal, draga kene
tekcel hintettec az halottac temeteset:
Az Sidoknal tiltua uolt az Isten paran
cholatyabol, hog az gonos teuők nec te
stec, kic ualami uetekert halakra itiltet
tec uolna, temetes nekül ne maradnanac
Deutr: 21. Es rövid szoual mindē nem
zetsegec, nag galazatnac tartottac az ha
lotaknac tettektemetesnekül hadni.
Mi penig keresztynec, kiket az Isteni

világossá, meg ekefettet, meltan víse-
lűnc gódot az halottakra, azoknakis
temetéseket, né chac az irgalmasságnac
chelekedeti közé szamlalyuc, hanem u-
tolso helre niluan helhezttetyűc, hogy
az rób chelekedeteket, melyec illetic az
testet, be feieze, mert először tarozttűc
tanachot adnunc, az eleuenekre mint ui-
selyűnc gódot, az utan az halottakrol,
kic az ű kilső állapotokért, fokcal na-
gob irgalmasságra meltoc, es azert, az
mit uelec chelekedetec, szükség nagy ir-
galmasság chelekedetecet itelnűnc. Am
az szelid David iol etzeben ueue ezt, iot
mód azoknac, kic Saut, es Ionathasnac
testeket el temetec uala, 2 Reg: 2. mert
ez uolna a io tetemen, melyet mód uala
Salomon, hog az halottul meg né kelle
ne tiltani, es uőni, Eccle: 7. mert bizońa
ra, chac az természetis int, hog az eleuér
kic

kit ehseg, szomiusag miat meg epedet
atyankiat kőnebeteni, az mezetelet be-
fedni, az ellenseg kezéből ki szabadeta-
ni mindenkeppé igyekezttűnc, auag ha-
zűkba be fogadni, betegsegeben meg la-
togatni szokttűc uala: moltanaban mi-
den erzekanfegetűl midon el hagatot,
irgalmassággal neuelűc, es az kopor-
sokhá közönleges haz askankba, mely
foc ideig meg marad, uő, az mint illic,
be vigyuc, es helhezttelsuc.

Ielen fekszie az lelektűl el hagyator,
hideg ember, (az mint szol szent Ago-
ston, *Serm: 1. de consolatione mortuorum.*
Ember nekűl, rothado allat lelec nekűl
hozza kialtnac, s nem felel: huattatic,
nem hallya, el vesztuen az eleuenseg-
nec szolgalatit, az ki volt, ninchen: az
őuei közzűl senki nem segeti, ű ma-
gais segetseget né kérhet. Mely okért
ana

añal inkab szükseg, meltois rayta meg indulnúc, es szanakodnunc: mert az ki éhseg, szomiufag miat fogatkozast szé ued, uag az mezők ből, auag az folio uizekből segetseget talal, az ki mezetelé, fa leuelekből, agokból ruhat foñhat, az ki beteg, egebeknec nagyob naualyaio kat értuen, magat uigaltalhatya, az rab penig, az szolgalatba, es az szarandoc, az hiues ég alatt, megis lelket ueszen. De az meg holt, midön lelec nekül, es erzekenseg nekül uagyon, imar magat nem forgathattya, segetseget nem kér, ereie sinchen az keretre. Nem chuda azert, ha természet szerent talaltatic, es uagyó, az embereknek szíuekbe, kiualtkeppen ualo kegefleg, es szanakodasoc, az halottakon.

Ezt az indulatot penig neueli az emberbe azis, hog semmi dolog ne talaltatic

sec

sec, oly közönfeges mindeneec, mint az halal: melyért, meg ualioztatuan ruhan kat, feketeben iartuc, le haytot föuel, banokoduan, es fohazkoduan, sőt még könnyü hullaralunkatis meg nem tartiyuc, az közönfeges nep előt.

Ez az irgalmassagnac chelekedete, melyel añera dichertetic az uen Tobias, ugy hog az sz: irasban felöle nagy tisztelleges emlekezet legyen mert midön Senacherib az Israel nepe ellen, nag du hős haragal föl induluan, sokakat köz zülöc meg öletne, Tobias az le uagot testeket, oly nagy szeretettel temeti uala, hog affele tetemeñert az ellenseg kezében esuen, chac né meg öletec, *Tob: 1. 2.* ki megis ugan azó chelekedetben meg maraduá, midön Pink ösd napian, uendegseget szerzet uolna attyafainac, es szölzedinac, fiat el bochatuan, chező at-

M

tya.

SZÜKSEG AZ HALOTTA KI:

ayfiat, az kit találta, parancsola hogy
 be hiúna hazában, vissza teruen fia hira
 re ada, hog' egy halot fekünnec az uton.
 Mulatas nekül föl kele semit nem cüec,
 es titkon az meg holt testet egy hazba
 viue, hog' nap nyugat vitan el temetne.
 Ezt el uegezuen kőnues szemel asztal
 hoz üle, azombá szomszedi az ven em
 bert feddeni, orczaloi, es pirongatni kel
 dec, hogy mégis azt mereszlene cheles
 kedni, melyért az halalt chac aleg kerül
 here uolna el nem regenten. De ű az I
 steni felelmet, es szeretet nec szolgalat
 yat maga eleibe veti uala, az emberek
 nec minden beszédinec. mely nag' szor
 galmatossággal, es kegyességgel gyakor
 lotta legyen pedig magát ebben az ir
 galmassag chelekedetibe, ebbül niluan
 vagyon, hogy minec vianna azt az ha
 lottat el temere, be fedezet haztol, ue

EL TEMETVENC. 90.

ter agytol, testet meg tartoztata, es
 voña, hanem az kő falhoz vetuen ma
 gat igen meg faraduan, el aluucc.

Azon időben is akara az Isten amaz
 kiultkeppen ualo tanetajat az bekefeg
 szenuedel nec meg mutatni, es azért
 vaksagot bochata rea, venleges akkor
 beli ideieben.

Ennec példaiat kőuettec az vitan loc
 időuel az keresztynec, hogy azomban
 hatra hagyuan az patriarchaknac A
 brahamnac, Izaaknac, Iakobnac teme
 teteket, melyekkel raknac az Sidoknac
 régi historiaioc, Gen: 23. 27. 49. Az
 Alexandriai keresztynec azért, midőn
 az ű varafokban nagy dög halat vol
 na, ünön magoc kezekkel veszie vala
 föl az meg holtaknac testeket, szemek
 ket, es szaiokat be fogtac, vallokra
 vettec, meg mosogattac, es törölttec,

SZÜKSEG AZ HALOTTAKAT

temető ruhazatal föl ekeletettec, rövid
 időn űkis hasonlo törtenetet uaruan,
Nice: li: 4. bi: Eccle: c: 17. & li: 7. c: 28.
 Ekkeppen az több keresztényekis egyeb
 helen nagy banatba, es sirasba forganac
 uala, az mint az Eghazi historia miluan
 ielenti, miuel hog u nekic né uolna sza
 bad az kegyetlenektul, el temetnec, az
 martyromoknac testeket, auagy chac
 penzel meg ualtanioc. Soc fő, es nemes
 Romai aszoñokrolis uagõn emlekezet
 Praxedesról, Prudentiana, ket aryafi le
 añzokrol, Priscilla, Cyriaca, Lucina, es
 egyéb böchületes semelyekrül, hog ezec
 cyei, az martyromoknac testeket tulay
 don földõkbé, holot kiualt keppenualo
 temetõ heleketic chenaltattanac, el szok
 tac uala temetni. Mely pelda, taneraso
 kra lehet azoknac, kie meg ez mostani
 kemeneseges idõbenis laryac, az hiu em
 beo

EL TEMETNÜNC.

91

bereket meg haloi az Christusert, kiket
 annal melob tustefeggel el temetnec,
 ualam: miuel alhatatosban, az igassagert
 lelkeket kiattrac. Mely dolog törtene
 az Anialzente gbaznac kesdetin, amaz fő
 prothomartyr Istuanon, az mint oluas
 suc az Apostoli chelekedetrül irt k õñ
 ube, *Actor. 3.* kit az Sidoc k õuekel
 agyõ ueruen, az lsten felõ emberec föl
 ueuen, nagy siraffal koporsoban el te
 metenec.

Nem kel azért az halottaknac teste
 ket meg utalnüc, mellyekbe lakohel
 volt az sz: Lelek nec, es az halhatatlan
 elme, mely az mindenható lstenec abra
 zattyara teremtetet, kik nec még élte
 nec, oly fő szolgalyoc uolt, hog az ű
 közeliert, hazaiáert, auagõ az Anialzent
 egyhaznac oltalmaert, alhatatossan ha
 dakoztanac, es vittanac. Kik nec uagy

M 3

az

SZÜKSEG AZ HALOTTAK:

az nyaiassagban io kedueket, es emberseges io voltokat, kegyessegeket elmerituc, auagy az Istenhez valo tisteleteket, es szolgalyokat chudaltuc. Vgan ezen meg holt test melyet lacz, el hagyuan az rothadast, es halandosagat, halhatatlanna leszen. Mert variuc az mi iduozetunket, az mint szol szent Pal, *Philip: 3.* az mi vrunkat lesusunkat, ki meg valtoztatya testunknec alazatoslagat, hasonletuan az ű testnec dichossegehez. Imez sarga, es földetes abrazat, az menyei dichossegnec uilagosfagaua, es fenyessegeuel ekeskedni kerd. Ezt a mit betegseghen uettetnec lacz it fekünni, föl költetic nagy eröben. Ez test, mely rönid idön hamuua leendö, az porbol föl tamad. sem ehseget az vtan, szomiusagot, auagy betegseget, egyeb effeteket, ellenzö dolgokat soka nem
szens

EL TEMETNVNC.

92

szenued, 1 *Cor: 15.* Ez test, melynec, szüntelen valo harcza vala az lelekkel, bekesegebe, es chendessegbe kerd az utan lakozni, melynec élete nem heüfagos ez vtan, hanem örökce valo, boldogsagos leszen.

Meltan szereztetet azért az kerestye nektül, hogy azoknac testec, kic az Christus hünbe, es Isteni malasztba latatnanac meg halni, mint valami maradekoc az sírhez, koporsoban temesetre vitessene. De minemü tisteletes készület az? Az hazbol ki vitetic az test: koporsoban tetetic: vitetic: az ű rokon bankoduan köuetic: tistesseges, es nemes ferfiac vtanna mennec, kic az ű maradekinac aruassagokat, könyebechec, es vigasztallyac: kerestiyeni céremoniac lelzhec az temetes
M 4 be,

SZÜKSEG AZ HALOTTAK:

be, processio, kőőrgesec, eneklesec, szöuetnekek nec lango-o tűzci, azzalis bi onetuá az meg holt nac eleuē egő hi rit, azóban az holt test, be uitetie az teme tő cimuer umbá, es mind az sirig, vtol so szolgalatoc, es chelekedetec lesz nec,

Dicheretes kegyesség ez, melyet mi az tőb keresztényei, es Isteni tustelet nec tanulsagiban, kesdetin az Anászentegyhaznac, az mi regi eleinkről uettűnc: mely dolgoc nem kichinc szűkseg esec, hog minket ez irgalmas Iagnac nagyfas gos chelekedetire vonyanac. Az han gyaknac természetec hozta, az mint eszekbe uettec soc fő tudos eberec, hog ha neha az buza, auag egeb magnac hor dasaban, nagy fereggel foglatatoc le ue ualamic, uagy az terhtül, auag tör tenetbül labairól le effec, az többi mint

va

EL TEMETVENC. 93

valami temetesre, azokba az helekbe uifac, melyec, az ű churóc alatt nemine mü verembe talaltainac, ű magat föl uguan be vifac, kőuetuen, es nemikep, pen ugan temetelt izerezueu az tőb so kalag, *Plutar: lib: de solertia animalium.*

Ioltudó hogy nem mindenhez illic az halottat uallara ueñi, de kőuetni ű tet az temetesre, senkinec el nē kel hadni az kaddagoc dolga, hog az kic semit nem hağhattanac temetefekre, uğ mint az ki nehez cheleddel, es szűkseggel uolt kőörtuluetetue, es uğ mulic ki, azokat tulaydó alamoznaiual tartoznac el temetni: Az örökösöke, eleget teñi attyoknac utolso akarattyanac, es az mit hağot el ofztanioc: Az gyermekekhez illic, es tartozic, hog az iofzagra affetuan, attyokat mint valami vadat, az földbe ne vonyac: nemis illic, hogy

M 5 az

SZÜKSEG AZ HALOTTAKAT

az ű atyafiai, es kőzeli, nemelyeknek ki
 alto sírasokat, jaygato reualokat kőuef
 sec, mint ha ű semue let uolna ez halans
 do élet vran (az Isten ellen lattainac föl
 tamadai effele ordito emberec) hanem
 kőuetuen az keresztynsegnec szokasat,
 mindnias gondolkodganac az boldog
 sagos mehorfagnac vegeről, es hogy
 az meg holt, szentul, es Isten szerent ki
 mult ember, hogy imar oda iutot, őre
 uendezzenc.

Soc peldaris talaluc az temetesuec ti
 steleteffen ualo chelekedetiről: Iacob
 patriarcha midon el akara temetni Ios
 seph, soc fő emberi kőuetec Pharao
 nac, es Aegiptomnac elő iaroi, temete
 set nag banattal uegezuen: Es el teme
 tec űtet, az kettős ballangba, *Gen: 50.*
 Christus vrunkat le veuec az keresztfa
 rol, es tisteletese el temetec, miat megis
 uolt

EL TEMETVENC. 94

uolt parancholua, hog az test azon nap
 az fan ne maradna, hanem el temettetec,
Deut: 21. Mat: 27. Mar: 15. Luc: 23. Ioa: 19.
 Szent Ianoinakis hog feiet ueue Hero
 des, az ű tanetuanai föl ueuec testet, es el
 temetec, *Matb: 14. Mar: 6.* Amaz pro
 phetais talala az Isten solgalianac testet
 szellel ueue az vion, az szamart, es eg
 orozlant az meg holt test mellet, be vi
 ue az uarasba, es magakoporfoiaba hel
 heztete, *3 Reg: 13.* Azertis szolla Esdras
 hog ha holt embert talals ug mód, te
 meid el, es neked adom az első helt, föl
 tamadasanac ideien, *Esdre: 2.* Is meg az
 haluttol irgalmassagodat meg ne uoi
 ad, es az siroktul uigastalafodat, *Eccle: 7.*
 Fiam siry keueset az halotton, es mint
 ha nchez dolgot szeuettel volna kesdg
 sirnya, es az mint lehet t uled temeld el
 űtet, *Eccle: 38.* Mert bizonara soc, es
 beu

SZÜKSEG AZ HALOT:

beűleges gyűmölchjs vanac, melyec
 ez halot: okhoz mutator szereteből kő
 uetkezec. Holot leg először szeminc
 előt forgodic, az mi nomorufagűc: ke
 uely dőlűfűsegűnc, meg nyomatic, mi
 dőn elmerűc, hogű chac por, es hamuc
 vagyunc: Az bűntűl vűfza vonatunc,
 vtolso uegűnket meg gűdoluan: hitűn
 ket gyakorlyűc, hűűen az meg rothat
 testnec kűuetkezendű lelekbe valo fűl
 tamadafat: Es touabba az kűzűnleges
 űomorufagűncat ohaytassal sirattyuc,
 miuel hogű mindűnűian meg halunc, es
 mint az uűzec által folunc, es el ofzlunc.
 Senkűnc az halal nem enged, es noha
 nem azon egy napon, kesen, auagy ha
 mar, de az mint szol egű, az halalnac vt
 yara kel eczer lepnűnc. mulatafra, nem
 lakafra engedtetet az termefzettűl ez it
 ualo helűnc: ez életnec folyafabol, mint

va

EL TEMETVENC. 95

valami vendeg fogado hazbol, ki kel
 meűnc. El tűdic az maruany kű, meg
 lagyul az Adamas, szeledsegre hozattat
 nac az vad fene allatoc: chac az halal
 sem heli nem ad, az kűnűrgűnec, es ha
 ez rűuid uűlagoffag eczer el alufzic, de
 nem uűg mint egy poganű poeta szol: Egű
 nagy nűfűzű, uűltozasnekűl ualo almot,
 es eűlt kel aluűnc: el az lelec meg sza
 baduluan az testűl, az naps fűl tamad,
 melyen, az testekis fűl tamadnac az i
 tűlre, melybű ki ki mind szamot adan
 do azokrol az chelekedetekrűl melyc
 ket miueli, uűgűo, uűgy gonos uolt, az
 ű testbe: It uűlamegű uűgyűc szarando
 kok, tauul vagyunc az vtul. Azertis
 szol igű Dauid: lay nekem, szarandok
 sagom igen meg hűfzabodot: mert iol
 tudgya vala hogű ha szinten ez fűldű
 haza el romlanais, de volna oly lako
 he

SZÜKSEG AZ HALOTTAKAT

helűnc, mely né kezzel chenaltatot, ha
nem örökce ualo, meňországba. mely-
re, minec vnaña ez hét irgalmassagnac
chelekedetibe isl forgolodűc, hogy el
iuthassűnc, ahoz szűkseg kőnyőrgest
szűntelen chelekedűnc, kinec tanetwa
nya azt monda, *Iac: 1.* hogy az vtolso
itilet irgalm: ssagnekűl leszen azoknac,
valakic irgalmassagot nem chelekez-
nec. Viszontac aztis niluan hirdette ű
maga, hog boldogoc volnanac az irgal-
massoc, miuel hogy irgalmassagot ner-
nened, *Math: 5.* Melynec el vetelere se-
geche az földseges lsten minden kerest-
yen atyamfiat uelem egetembe, bizoña
lis el veszic, ha ez irgalmassagnac chele-
kedetit, szorgalmatossan igekez nec g-
korlani, es ugyan io szokasa kesdic ma-
gokban veñ, azért a menire tűlűc alla-
paryoknac rendi tűri, es szenvedi, el ne
hale

EL TEMETNYNC. 96

halgassac, miuel hogy az vrnac napia
földűtte nehez leszen, az mint az sz: iras-
nac heleib űl, im meg mutatom.

*Bizonyos belei az szent iras-
nac, az vtolso itilet nec
napiarol.*

AZ égek meg űilatkozatyac, az bű-
nűsnec alnok sagat, es az föld ellene
tamad: hazanac gűkere mezeteleműl le-
szen, es soc felk nanyattatic, az vrnac
dűhűsseges napian, *Iob: 20.*

De mit miuelyec, midűn el kesdc iűni
itiletre az lsten. es midűn kerdez kedni
fog, mit felelec neki? *Iob: 31.*

Az gonos ferfiac, az itiletűl nem
gondolkodnac, *Prouer: 28.*

Mindenec a mic tűrteñec, es lesznec,
itiletbe uiszen az lsten, minden uetke-
ket, uagy io, auagy gonosz leszen az,
Eccle: 12. Mit

BIZONYOS HELEI AZ

Mit fogtóc chelekedni, az meg latogatsnac, es nomorusagnac napian, az mészinnen iüüönec előtte? kinec seget segehez keldetec futni? es hol hadgyatoc az ti dichösegeteket? *Esa: 10.*

Kialchatoc süruan jagatuan, mert közel vagyó az vrnac napia, mert pusztasag iüü az urtul: es azért az öszue gült eröc, el öszolnac, es az ember nec mindé szjue meg possaduá, ösue töretic, *Esa: 13*

Imhol az vrnac kegyetlen napia el iüü, föl háborodással, es haraggal, es dühösséggel rakua, *ibidem.*

Mert ime az vr szokot helebül ki iüü, hogy meg latogassa az világban lakozoknac alnoksagokat, *Esa: 26.*

En pedig el iüüöc, hogy az ü gödös lattyokat, es chelekedeteket öszue gyüchem, minden nemzetseggel, es néuel: es el iüü nec, megis lattyac dichöseget mer, *Esa: 66.*

Mia

VTOLSO ITILETRÖL. 97

Minden dolognac uege mostan ray tad uagyó, read bochatom haragomat, es meg itillec vtaid szerét, ellened tama stom mindéite iszonusagidar, *Ezech: 7.*

Es ot meg ksztec emlekezni mindé vtatokrol, es minden gonossagtokrol, melyekkel meg vattoc ferteztetue, es keduetleñe lesztec, magatoc elöt, mindé gonossagrokba, mellyeket chelekettes tec, *Ezech: 20.*

Az itclö le üle, es az könyuec meg nyitattanae, *Dan: 7.*

Mert el iüü az vrnac napia, mert közel uagyó, az sötetleges homalynac napia, az forgo szelnec, folyhök nec napia, *Ioel: 2.*

Öszue gyütöc minden nemzetseget, es losaphat völgere viszem üket, es ot uetekedni kszdec velec, az én nepem felöl, *Ioel: 3.*

N

Kel-

Kelyenec föl mindé nepec, es meñec
nec föl Iosaphatnac uölgyeben, mert ot
keldec ülni, hogy meg itelyec minden
nézetseget, melyec körnül uañac, *Ibidē.*
lay az kic kiuañac az vrnac napiat, mi-
re valo az nektec? sötetsegec, es nem
vilagoffag, *Amos 5. Hierem: 3.*

Halyac itiletit mindé hegec az vrnac,
es az földnec erös fundamentomi: mert
az vrnac itileti, az neppel, es Israellel ití
let leszen, *Micha: 6.*

őszue gyűtuen, mindenecket egybe
hozoc az földnec szinerul, azt mondóga
az vr, *Soph: 1.*

Szomlizedul vagyó az vrnac mond
hatalan nagy napia, közel, es fölőtte
gors: az vr napiñac szaua keferü, az e-
rös kinlodni fog ot: haragnac napia, az
à nap nyomorufagnac, izorongasñac
napia, insecnec, es szegenšegnec napia,
es homalynac napia, forgo szelnec kő

dők nec napia, *Ibidem.*

Reggel, io reggel, az uilag offagra i-
tiletet ad, es el nem reytettetic. Azert
vary engemet, azt módgya az vr, az en
föl tamada somnac napiñan kőuetkezen
dó időben, mert az én itiletem ez, hog
őszue gyűchem az nepeket, őszue sze-
gem az orszagokat, es reatoc onchá ha-
ragomat, minden haragiat dű hőšsegem
nec, mert haragomnac tűzebē, meg eme-
stetic ez eges földnec kereksege, *Soph: 3.*

De ki gódolhatya meg az ű el iűue-
telinec napiat? es ki alhat nezuen űtet.
Hozzatoc iűuőc itileibe, es hamarlas-
gos bizoñsag leszec az őrdőng őšőc,
tűstatalá parañac, es hamis hitűec ellē,
es à ki meg tartotta alnokul, az műka-
nac bēret, es à kic meg alazac az őszue-
geket, aruakat, es az izarandokot meg
nomorityac, en tūlé nem feluen, *Mal: 3.*

Mert ime el iú az meg gútot, es geriedet nap, mint az egő kemencze, es boytoriana, heűfagos szalmaua lesz nec az keuelyec, es az Istentelőség chelekedőc es föl gerieszti űket az el közelgetet nap, *Mal: 4.*

Ime hozzatoc bocható lles prophetat, minec előtte el iúion az vrnac, nag rettenetes napia, *Ibidem.* es atyoknac szi uet, az ű fiakhoz fordeto, es az fiaknac sziuct az ű atyokhoz, hog ne talantá el iúiec, es az földet atokkal meg ueriem.

Szoro lapaptia kezebe uagyó, es meg tistettya az ű chüret, es buzaiaat be tarkaria chürebe, az polyuakat penig meg olthatatlá tűzzel, meg egeti, *Matb: 3.*

Valamint azert, az kőnkolyoc őszue szedet nec, es tűzel meg égette nec, így leszé az uilagnac uegennis, *Matb: 13.*

El küldi an gálit, az ember nec fia, es őszue

őszue szedic, orfaganac mindé botran koztatoit, es azokat, kie alnok fagot che lekes nec, es az egő tűzbe bochattyac. Ot leszé siras, es fogaknac chikorgatasi. Akcor őfenleni kesd nec az igazac, mint a nap, az ű atyoknac orfagaba, *Dan: 12.*

Es akcor kesfergeni kesd nec, ez föld nec mindé nemzetsegi: es meg latyac el iúni az ember nec fiat, *Matb: 24.* Es el ualastya eg mastul űket, ualamin az pastor, az iuhokat, el szokta ualastani, az kechkebakoktul, *Matb: 25.* Mert mindnajan az Christusnac itel ő szeki el őt fogunc allani, *Rom: 14.* Holot szük seg eg okent meg ielenunc, az Christus itel ő szeki el őt, hog ki ki mind el uege testenec tulay donat, ualamin chelekedet iot auag gonoszat, *2 Cor: 5.*

Es latá az halottakat kichineket, es őregeket allani az Iste nec földseges szeki

előt, az kőñuec meg ñittattanac, es más
kőñüis odoztatec föl, mely az életneç
kőñue: Es abbol meg ñilteteneç az ha
lottac, azok bol, melyec be ualanac irua
az kőñuekbe, az ű chelekedetec szeret.
Az idő közel uagyó, az ki árt, archon
mind mostanaig, az ki tisztatalá vndoc,
tistatalakodasbá mochkolodgēc mind
eddig, az ki igaz, igazulyon megis, az
ki szet szeteltessec megis, *Apoc: 6. 11. 20.*

Ime hamarssaggal el iűűőc, es bérem
velem uagyó, hog mindeñec meg fizet-
sec, az ű chelekedete szerent: Hamar el
iűűőc: Amen, *Apoc: 22.* Iűy el vrá le-
sus, es kőñőrűly szegen ñomorult bü-
nősiden, kibe uagyó minden remen-
segec, es batorssagoc, tudó el sem hagod
űket. Az vrnac malastya marad.

gyon minden kerestyen at-
tyamñiaual, Amen.

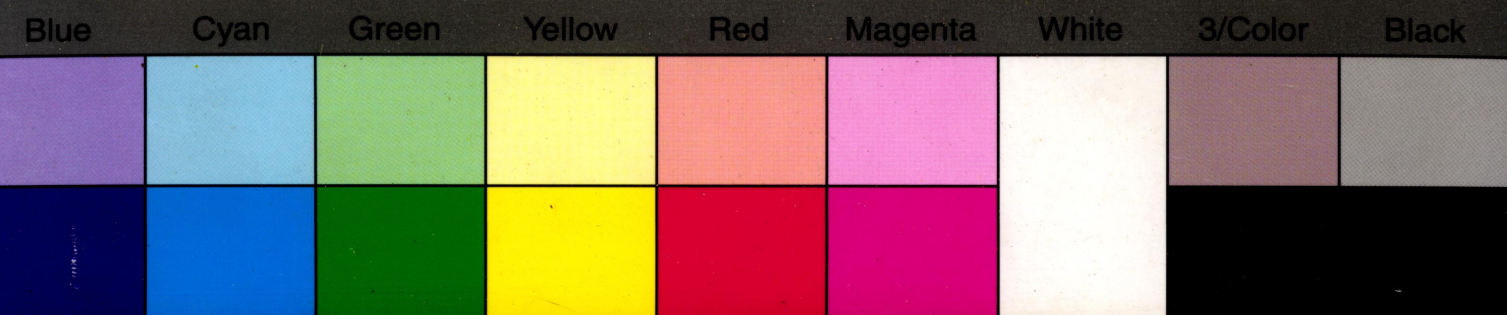
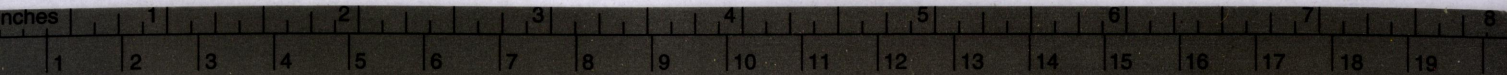

^e
Oruendez irgalmassagaba az
en lelkem,

Es diehoretibe meg nem sze-
gyenułőc, *Eccle: 51.*

előt, az kőñuec meg ñittattanac, es más
kőñüis odoztatec föl, mely az életneç
kőñue: Es abbol meg ñiltetenec az ha
lottac, azokbol, melyec be ualanac irua
az kőñuekbe, az ű chelekedetec szeret.
Az idő közel uagyó, az ki árt, archon
mind mostanaig, az ki tisztalá vndoc,
tistatalakodasbá mochkolodgoc mind
eddig, az ki igaz, igazulyon megis, az
ki szet szételettesec megis, Apoc: 6. 11. 20^e

Ime hamarfaggal el iüüöc, es bérem
velem uagyó, hog mindeñec meg fizel-
sec, az ű chelekedete szerent: Hamar el
iüüöc: Amen, Apoc: 22. Iüy el vrá le-
sus, es kőñörüly szegen ñomorult bü-
nösiden, kibe uagyó minden remen-
segec, es batorfagoc, tudó el sem ha göd
üket. Az vrnac malastya marad.

gyon minden keresztyn at.
tyamñiaual, Amen.

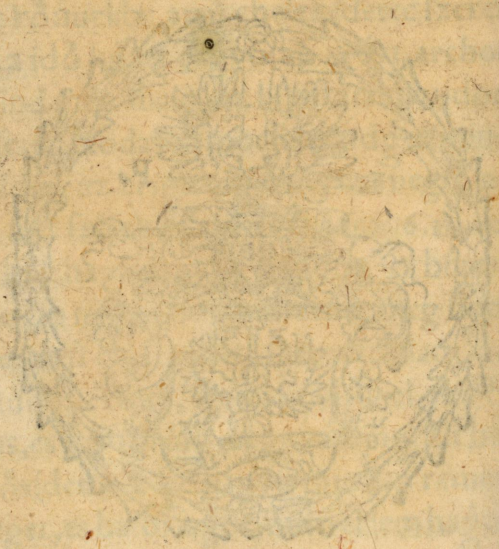
^e
Orucndez irgalmassagaba az
en lelkem,

Es dichiretibe meg nem sze-
gyenü löc, Eccle: 51.

Original of the original of the original
of the original of the original of the original

Original of the original of the original
of the original of the original of the original

